

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

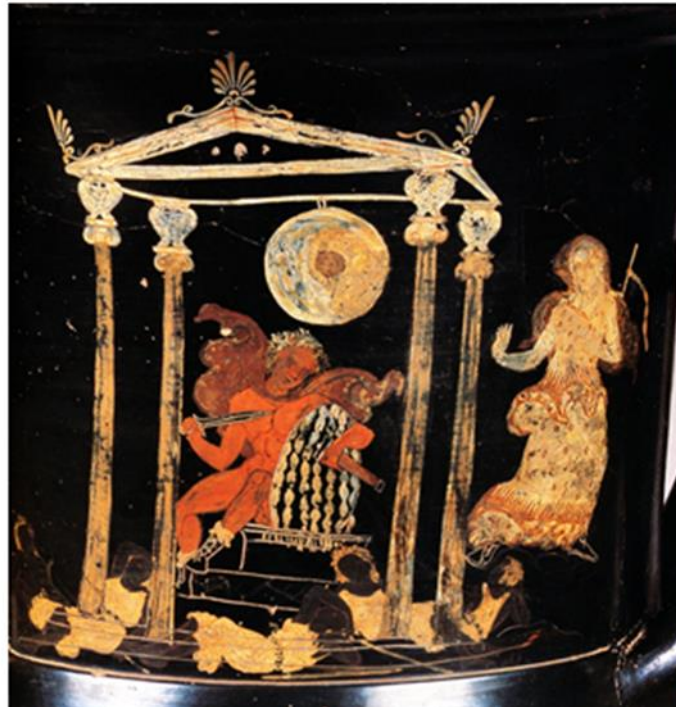

ΚΑΡΕΛΛΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΤΟ ΜΟΤΙΒΟ ΤΗΣ ΑΣΥΛΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΚΑΙ Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος αγγείων

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΙΣ ΙΚΕΤΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ	1
I.1 Ruvo, Jatta 36726 (J 414).	1
I.2 Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire 24692.	3
I.3 Emblem (Βέλγιο), Συλλογή Moonen.	5
I.4 Αγ. Πετρούπολη, Ερμιτάζ Β 1705 (St 452).	7
I.5 Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire, Dépôt Hellas et Roma HR 1997-25.	10
I.6 Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire, Dépôt d'une collection privée A 2003-46/dt.	12
I.7 Ιδιωτική Συλλογή.	14
I.8 Ιδιωτική Συλλογή.	16
I.9 Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire, Dépôt d'une collection privée A 2003-34/dt.	17
II. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΙΣ ΕΥΜΕΝΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ	19
II.1 Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung F 2380.	19
II.2 San Antonio, Texas, Museum of Art 86.134.73.	21
II.3 Παρίσι, Λούβρο K 343.	22
II.4 Λονδίνο, British Museum 1923.10–16.1.	24
II.5 Συρακούσες, Museo Regionale "P. Orsi" 41621.	26
II.6 New Heaven, Yale Univ. Art Gallery 1994.11.1.	27
II.7 Ruvo di Puglia, Museo Jatta 36925 (J 1494).	29
II.8 Νάπολη, Museo Archeologico Nazionale 82270 (H 3249).	31

II.9	Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung F 3256 (in. 1004).	33
II.10	Κοπεγχάγη, Nationalmuseet, Antiksamlingen Chr. VIII. 332 (B 217).	34
II.11	Malibu, Getty Museum 86.AE.421.	36
II.12	San Antonio (Texas), Museum of Art 86.134.168.	37
II.13	Cambridge (Massachusetts), Sackler Museum 1960.367.	38
II.14	Βοστόνη, Museum of Fine Arts 1976.144.	41
II.15	Λονδίνο, British Museum 1917.12–10.1.	43
II.16	Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung V.I. 3164.	46
II.17	Bari, Museo Archeologico Provinciale 1366.	47
II.18	Αγ. Πετρούπολη, Ερμιτάζ Β 1714 (St. 523).	48
II.19	Bari, Museo Archeologico Provinciale 877.	50
II.20	Brindisi, Collezione Archeologica S. Faldetta 228.	51
II.21	Βατικανό 17.137 (W1).	52
II.22	Μιλάνο, Museo Archeologico A 0.9.2162.	53
II.23	Perugia, Museo Archeologico Nazionale dell'Umbria — χωρίς αρίθμηση.	55
II.24	Αγ. Πετρούπολη, Μουσείο Ερμιτάζ Β 1743 (St. 349).	56
II.25	Βιέννη, Kunsthistorisches Museum IV 1115.	57
II.26	Νάπολη, Ιδιωτική Συλλογή.	59
II.27	Νάπολη, Συλλογή Hamilton (παλαιότερα).	60
II.28	Ruvo di Puglia, Museo Jatta 36931 (J 1499).	61
II.29	Συρακούσες, Museo Archeologico Regionale Paolo Orsi 37059.	63
II.30	Lecce, Museo Provinciale Sigismondo Castromediano 770.	64

II.31	Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung, VI 4565.	66
II.32	Νέα Υόρκη, Ιδιωτική Συλλογή.	67
II.33	Μιλάνο, Αγορά Αρχαιοτήτων (παλαιότερα).	68
II.34	Παρίσι, Μουσείο Λούβρου Cp710.	69
II.35	Paestum, Museo Archeologico Nazionale, 4794.	71
II.36	Λονδίνο, British Museum F166.	73
II.37	Αγία Πετρούπολη, Ερμιτάζ 298 (St 1734).	75
II.38	Lipari. 76	
II.39	Würzburg, Martin-von-Wagner-Museum L 813.	77
III. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΗΡΑΚΛΕΙΔΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ		79
III.1	Βερολίνο, Antikensammlung, Staatliche Museen 1969.6.	79
III.2	Policoro, Museo Nazionale della Siritide 35302.	81
III.3	Bolligen (Ελβετία, καντόνι Βέρνης) Ιδιωτική Συλλογή.	83
IV. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΟΝ ΟΙΔΙΠΟΔΑ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ		84
IV.1	Πολύγυρος, Αρχαιολογικό Μουσείο 5.77.130.	84
IV.2	Βατικανό, 18255 (AA2).	86
IV.3	Μελβούρνη, Συλλογή Geddes A:58.	88
V. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΚΜΗΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ		90
V.1	Τάρας, Museo Nazionale Archeologico I.G. 4600.	90
V.2	Lipari, Museo Archeologico Eoliano 9405.	92

V.3	Βοστώνη, Museum of Fine Arts 1989.100.	93
V.4	Λονδίνο, British Museum F149.	97
V.5	Freiburg im Breisgau (University S 550).	100
V.6	Λονδίνο, British Museum F193.	102
V.7	Νέα Υόρκη, Συλλογή Raysor.	104
V.8	Entella Antiquarium 1989 E856.	106

VI. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΟΝ *ΤΗΛΕΦΟ* ΤΟΥ ΕΥΡΥΠΙΔΗ **107**

VI.1	Παρίσι, Αγορά Έργων Τέχνης.	107
VI.2	Βερολίνο, Staatliche Museen V.I. 3974.	109
VI.3	Θεσσαλονίκη 34.263.	112
VI.4	Νέα Υόρκη, Metropolitan Museum of Art 28.57.9.	113
VI.5	Cleveland, Museum of Art 1991.1.	114
VI.6	Bari, Museo Archeologico Provinciale, 1253.	117
VI.7	Νάπολη, Museo Archaeologico Nazionale 81646 (H 2293).	119
VI.8	Graz, Landesmuseum (Universalmuseum)Joanneum 8641/2.	121
VI.9	Amsterdam, Allard Pierson 2496.	122
VI.10	Tampa, Tampa Museum of Art 86.103.	123
VI.11	Απωλεσθέν, παλαιότερα στη Νάπολη, Συλλογή Hamilton.	124
VI.12	Νάπολη, Museo Archaeologico Nazionale 86064 (RC 141).	125
VI.13	San Antonio, Museum of Art 86.134.167.	127
VI.14	Ιδιωτική Συλλογή.	129

VI.15	Βερολίνο, Charlottenburg 30042.	130
VI.16	Βοστώνη, Museum of Fine Arts, 1970.487.	132
VI.17	Civita Castellana, Museo Archeologico dell'Agro Falisco 6208.	134

Ι. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΙΣ ΙΚΕΤΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ

I.1 Ruvo, Jatta 36726 (J 414).

Απουλικός ελικωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 66 εκ., Ζωγράφος της ομάδας του Βατικανού W4, προέλευση Ruvo di Puglia, 360-350 π.Χ.

Εικόνα 1. *I.1* Ruvo, Jatta 36726 (J 414).

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/italy/ruvo_di_puglia/museo_nazionale_jatta/12486X001.jpg

Η παράσταση, στο σώμα του αγγείου, δομείται σε δύο ζώνες. Στην επάνω ζώνη, θεότητες. Αριστερά ο Ερμής με χλαμύδα, κηρύκειο, πέτασο και μπότες, όρθιος με λυγισμένο το αριστερό πόδι σε ένα έξαρμα του εδάφους. Η Αθηνά καθιστή, με αιγίδα, ασπίδα και δόρυ. Ο Απόλλων καθιστός επάνω σε πλούσια πτυχωμένο ιμάτιο, γυμνός και δαφνοστεφανωμένος, κρατά κιθάρα. Δίπλα στον Απόλλωνα, κύκνος¹. Στο βάθος ταινίες, ρόδακες, τρίπους. Στην κάτω ζώνη, στο κεντρικό τμήμα της σύνθεσης, μεγάλος ορθογώνιος βωμός με πλαϊνούς κρατευτές πατά σε κρηπίδα από τρεις βαθμίδες. Επάνω στον βωμό κάθονται δύο γυναίκες και εκατέρωθεν στέκονται ένας μεσήλικας και ένας νέος άνδρας. Οι γυναίκες φορούν ποδήρεις χιτώνες και ιμάτια, έχουν περίτεχνη κόμμωση και είναι στολισμένες με κοσμήματα. Η δεξιά κρατά κλάδους *ικεσίας* στο αριστερό χέρι, ενώ η αριστερή υψώνει το δεξί χέρι σε *χειρονομία ικεσίας* προς την ανδρική μορφή που στέκεται αριστερά του βωμού. Πρόκειται για άνδρα μεσήλικα γενειοφόρο που κρατά σκήπτρο (βασιλιά). Φορά ποδήρες ποικιλμένο ένδυμα και ιμάτιο. Δεξιά του βωμού όρθιος νέος με χλαμύδα, ακόντια στο αριστερό χέρι και πύλο στο δεξί. Η αγγειογραφία αναφέρεται στο *RVAp I 409/68* ως πολύ επιζωγραφισμένη («much repainted»).

Στην άλλη όψη του αγγείου: δύο νέοι και δύο γυναίκες με προσφορές πλησίον στήλης.

¹ Η Keuls [KEULS (1974) 78-79, εικ. 6] πιθανολογεί ότι ο κύκνος αντιπροσωπεύει τη θεά Αφροδίτη.

I.2 Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire 24692.

Απουλικός ελικοτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 93 εκ., Ζωγράφος του Bari 12061, 350-340 π.Χ.

Εικόνα 2. **I.2** Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire 24692.

Πηγή: P&P 227, αρ. 87.

Η παράσταση, στο σώμα του αγγείου, δομείται σε δύο ζώνες. Στην επάνω ζώνη, θεότητες. Αριστερά η Άρτεμις όρθια, με λυγισμένο το αριστερό πόδι σε ύψωμα γης. Φορά στολή κυνηγίου (κοντό χιτώνα με ζώνη και μασχалиστήρες, ιμάτιο, φαρέτρα και ενδρομίδες) και κρατά δύο ακόντια. Ο Απόλλων καθιστός κοιτάζει την αδελφή του. Φορά ιμάτιο που καλύπτει το κάτω μέρος του σώματος, στεφάνι δάφνης και διάδημα στα μαλλιά, και κρατά φιάλη στο δεξί χέρι και μεγάλο και κλαδί δάφνης στο αριστερό. Η Αφροδίτη καθιστή, φορά χιτώνα με κοντά μανίκια και ιμάτιο και κρατά

αλεξήλιο ανοιγμένο και ίγγα,² ενώ δίπλα της πετά Έρωσ που κρατά στεφάνι και αλάβαστρο. Στο άκρο δεξιά καθιστή άγνωστη θεότητα με ενδυμασία ανάλογη μ' εκείνην της Αφροδίτης, κρατά φιάλη. Μάλλον πρόκειται για ακόλουθο θεά (η Πειθώ;). Στο βάθος επάνω βουκράνιο με ταινίες, ρόδακες και άστρα. Στα πόδια του Απόλλωνα απεικονίζονται φιάλη και τα όπλα του θεού, τόξο και φαρέτρα. Στην κάτω ζώνη, στο κέντρο, ορθογώνιος βωμός διακοσμημένος περιμετρικά με ζώνη τριγλύφων – μετοπών και περιτριγυρισμένος από γιρλάντα με αναρτημένους πίνακες. Πίσω του, ψηλός ιωνικός κίονας που έχει ως επίστεψη ελικοτό κρατήρα. Επάνω στον βωμό κάθονται δύο γυναίκες με παρόμοια περιβολή: χιτώνα με κοντά μανίκια και ιμάτιο, κλειστά υποδήματα, διαδήματα στα μαλλιά. Η δεξιά έχει το δεξί χέρι στον ώμο της διπλανής της και με το αριστερό κρατά *κλάδο ικεσίας* (δάφνη;). Η αριστερή γυναίκα έχει αφήσει να πέσει από το χέρι την *ικετηρία* με την πλεγμένη ταινία, που βρίσκεται πλέον στο έδαφος, και υψώνει το δεξί χέρι σε *χειρονομία ικεσίας* προς την ανδρική μορφή που πλησιάζει από αριστερά. Είναι γυμνός νεαρός άνδρας με ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από τον αριστερό βραχίονα, κράνος και ενδρομίδες με γλωσσίδια. Με το δεξί χέρι τραβά το ξίφος για να το αποσπάσει από τον κολεό. Πίσω του, στο αριστερό άκρο της παράστασης ο θεός Παν γυμνός, με ένα ιμάτιο στο πλευρό, στηρίζεται σε κιονίσκο και κρατά *λαγωβόλον*³ και φιάλη. Δεξιά του βωμού, άνδρας μεσήλικας γενειοφόρος με σκήπτρο στο αριστερό χέρι (βασιλιάς) και ασπίδα στα πόδια του. Έχει ιμάτιο που κυματίζει στην πλάτη αφήνοντας ακάλυπτο το σώμα και βαδίζει προς τις *ικέτιδες* κρατώντας γυμνό ξίφος στο δεξί χέρι. Πίσω του, νέος πολεμιστής με χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος, κράνος και ενδρομίδες. Παρακολουθεί τη σκηνή στηριζόμενος σε δόρυ και με το δεξί χέρι κάνει *χειρονομία ομιλίας* (ο δείκτης και ο μέσος σε έκταση ενώ τα υπόλοιπα δάκτυλα είναι λυγισμένα).

Στην άλλη όψη του αγγείου: διονυσιακή σκηνή.

² Παιδικό παιχνίδι αλλά και αντικείμενο μαγείας σε σχήμα δίσκου ή τροχίσκου που περιστρεφόμενο έβγαζε τον ήχο του πουλιού της οικογένειας των δρυοκολαπτιδών από το οποίο πήρε το όνομά του. Συνδέεται με την Αφροδίτη καθώς θεωρείτο ότι ο παραγόμενος ήχος σε συνδυασμό με τις ερωτικές αφιερώσεις ή μαγικές επικλήσεις που ήταν χαραγμένες επάνω του μπορούσε από μακριά να ασκήσει γοητεία και να προκαλέσει τον πόθο.

³ Ιδιόμορφο κυνηγετικό όπλο σε σχήμα κοντής ράβδου.

I.3 Emblem (Βέλγιο), Συλλογή Moonen.

Απουλικός ελικοτός κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος του Δαρείου, περ. 340 π.Χ.

Εικόνα 3. **I.3 Emblem, Συλλογή Moonen.**

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/belgium/emblem_belgique/collection_moonen/124_94X001.jpg

Η παράσταση, στο σώμα του αγγείου, δομείται σε δύο ζώνες. Στην επάνω ζώνη, θεότητες. Αριστερά, καθιστή Αφροδίτη με πυξίδα στρέφεται προς τον Έρωτα που πετά προς αυτήν για να την στεφανώσει. Στο κέντρο, καθιστή Αθηνά έχει δόρυ στο αριστερό χέρι και με το δεξί στηρίζεται στην ασπίδα της. Δεξιά, γυμνός νέος με γλαμύδα και ενδρομίδες με γλωσσίδα, στηρίζει το ένα πόδι σε ύψωμα του εδάφους και κρατά φιάλη. Στο βάθος ταινίες. Στην κάτω ζώνη, ορθογώνιος βωμός που πατά σε κρηπίδα, με ψηλούς κρατευτές και διακόσμηση ζώνης τριγλύφων – μετοπών στην ορατή πλευρά, επάνω στον οποίο κάθονται δύο γυναίκες. Φορούν ποδήρη ενδύματα, έχουν επιμελημένη κόμμωση και είναι στολισμένες με κοσμήματα. Η γυναίκα που

βρίσκεται δεξιά κρατά με το αριστερό χέρι την άκρη του ιματίου της σαν να θέλει να καλυφθεί. Η αριστερή έχει το δεξί χέρι υψωμένο σε χειρονομία ικεσίας. Εκατέρωθεν του βωμού, δύο ανδρικές μορφές. Αριστερά, γυμνός νέος με ιμάτιο γύρω από τον βραχίονα, τελαμώννα λοξά στο στήθος και πέτασο πίσω από τον αυχένα, προχωρά προς τον βωμό κρατώντας γυμνό ξίφος στο δεξί χέρι. Δεξιά, μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας, επίσης γυμνός, με ιμάτιο που κυματίζει γύρω από τον βραχίονα και ενδρομίδες με γλωσσίδα, ετοιμάζεται να αποσπάσει το ξίφος από τον κολεό. Στο βάθος, φιάλη και φυτικά κοσμήματα.

Στην άλλη όψη του αγγείου: δύο νέοι και δύο γυναίκες πλαισιώνουν στήλη με επίστεψη κύλικας.

I.4 Αγ. Πετρούπολη, Ερμιτάζ Β 1705 (St 452).

Απουλικός αμφορέας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος του Δαρείου, προέλευση Ruvo di Puglia, περ. 340-320 π.Χ.

Εικόνα 4. **I.4** Ερμιτάζ Β 1705 (St 452).

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/russian_federation/st_petersburg/the_state_hermitage_museum/12489X001.jpg

Εικόνα 5. **I.4** Ερμιτάζ Β 1705 (St 452) λεπτομέρεια.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/russian_federation/st_petersburg/the_state_hermitage_museum/12489X003.jpg

Εικόνα 6. **I.4** Ερμιτάζ Β 1705 (St 452) λεπτομέρεια.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/russian_federation/st_petersburg/the_state_hermitage_museum/12489X002.jpg

Στο κέντρο της σύνθεσης βωμός διακοσμημένος περιμετρικά με ζώνη τριγλύφων – μετοπών, που πατά σε κρηπίδα. Πίσω από τον βωμό προβάλλει ιωνικός κίονας που φέρει ως επίστεψη υδρία και δίπλα του, αριστερά, λέβητας επάνω σε ψηλή τριποδική βάση. Επάνω στον βωμό κάθονται δύο γυναίκες με ποδήρη ενδύματα. Έχουν επιμελημένη κόμμωση, στεφάνια με ταινίες στα μαλλιά, φορούν κοσμήματα και κρατούν *κλαδιά ικεσίας* στα χέρια (το ένα κλαδί στολιζέται με πλεκτή ταινία). Η δεξιά σηκώνει με το αριστερό χέρι την άκρη του ιματίου, σαν να θέλει να καλυφθεί. Εκατέρωθεν του βωμού δύο άνδρες επιτίθενται ο ένας εναντίον του άλλου. Αριστερά μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας με σκήπτρο δίπλα του (βασιλιάς) και ασπίδα στα πόδια του. Είναι γυμνός, με ιμάτιο τυλιγμένο στον αριστερό βραχίονα που κυματίζει πίσω από τον ώμο, οπλισμένος με ξίφος και κινείται ορμητικά προς τα δεξιά. Ανάμεσα σ’ αυτόν και στις γυναίκες παρεμβάλλεται όρθια ιέρεια με ποδήρη χιτώνα και ιμάτιο που της καλύπτει το κεφάλι. Κρατά κλειδί στο αριστερό χέρι και υψώνει το δεξί σε *χειρονομία αγανάκτησης(;) προς το μέρος του βασιλιά*. Δεξιά του βωμού νέος γυμνός, με ιμάτιο στον αριστερό βραχίονα και πέτασο πίσω από τον αυχένα, κινείται ορμητικά προς τα αριστερά ενώ ετοιμάζεται να αποσπάσει το ξίφος από τον κολεό. Στα πόδια του νέου, χαμηλό τριποδικό αγγείο και ραβδί. Στο δεξί άκρο της παράστασης, δένδρο δάφνης στολισμένο με πλεγμένη ταινία. Στο βάθος επάνω, βουκράνια, τροχοί και ρόδακες· κάτω, φυτό.

Στην άλλη όψη του αγγείου, διονυσιακή σκηνή: καθιστός Διόνυσος ανάμεσα σε τρεις Μαινάδες και έναν Σάτυρο.

***I.5 Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire, Dépôt Hellas et Roma
HR 1997-25.***

Δωρεά Suzanne Tardivat.

*Απουλικός ελικοτός κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος του Κάτω Κόσμου ή
Tardivat (:), προέλευση Conversano, 330-310 π.Χ.*

Εικόνα 7. ***I.5 Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire,
Dépôt Hellas et Roma HR 1997-25.***

Φωτογρ. της συγγραφέως.

Εικόνα 8. **I.5** Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire,
Dépôt Hellas et Roma HR 1997-25, η παράσταση στον λαιμό του αγγείου.
Φωτογρ. της συγγραφέως.

Η παράσταση στον λαιμό του αγγείου. Στο κέντρο της σύνθεσης ορθογώνιος βωμός, με κλαδιά *ικεσίας* πεσμένα στη βάση του και δένδρα (δάφνης;) δεξιά και αριστερά. Επάνω στον βωμό κάθονται δύο γυναίκες με ποδήρη ενδύματα, κοσμήματα και περίτεχνη κόμμωση. Η δεξιά έχει το δεξί της χέρι στον ώμο της διπλανής της και η αριστερή υψώνει το δεξί χέρι σε *χειρονομία ικεσίας* προς νέο άνδρα που έρχεται από αριστερά. Είναι γυμνός, με ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από τον βραχίονα και με πύλο πίσω από τον αυχένα, δεμένο από τον λαιμό με ταινία. Φορά ενδρομίδες με γλωσσίδια. Στο δεξί χέρι κρατά ξίφος και υψώνει το αριστερό κινούμενος προς τον βωμό. Στην αντίθετη πλευρά, άνδρας γενειοφόρος μεσήλικας με σκήπτρο (βασιλιάς). Φορά ιμάτιο που καλύπτει μόνο το κάτω μέρος του σώματος, κρατά με το αριστερό χέρι σκήπτρο και κολεό και με το δεξί γυμνό ξίφος. Η παράσταση πλαισιώνεται από δύο κίονες.

Στο σώμα του αγγείου, άνδρας καθισμένος σε θρόνο μέσα σε ναΐσκο και εκατέρωθεν αυτού δύο όρθιοι νέοι· τη σκηνή πλαισιώνουν νέοι και γυναίκες με προσφορές. Στην άλλη όψη: δύο νέοι και δύο γυναίκες πλησίον στήλης με επίστεψη μεγάλου αγγείου.

**I.6 Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire, Dépôt d'une collection privée
A 2003-46/dt.**

Παλαιότερα στο Αμβούργο, Συλλογή Termer K 1/47.

Απουλικός ελικωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 110 εκ., Ζωγράφος του
Λευκού Σάκκου, περ. 320 π.Χ.

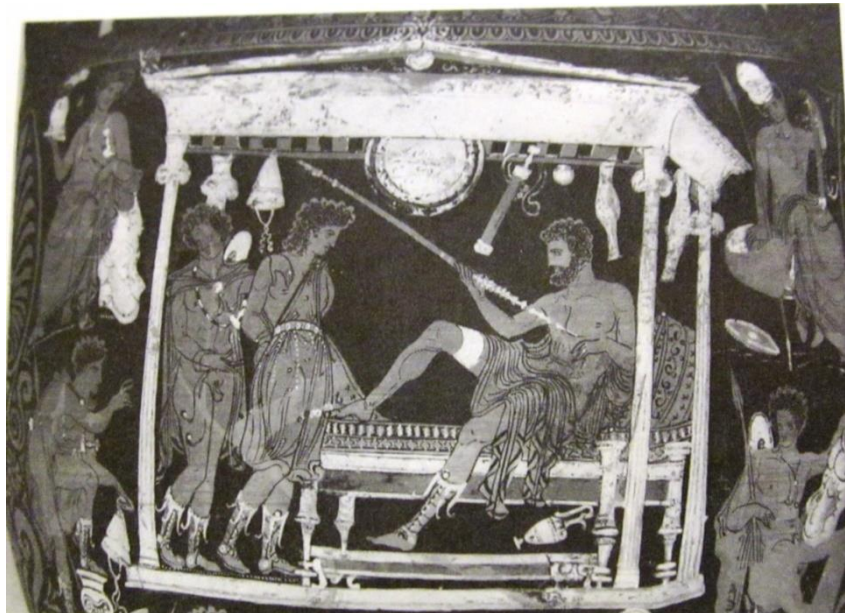
Εικόνα 9. **I.6** Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire,
Dépôt d'une collection privée A 2003-46/dt.

Πηγή: AELLEN – CAMBITOGLOU – CHAMAY (1986) εικ. 3.

Η παράσταση στον λαιμό του αγγείου. Στο κέντρο της σύνθεσης βρίσκεται βωμός με υψηλούς κρατευτές και διακόσμηση ζώνης τριγλύφων – μετοπών στην ορατή πλευρά, επάνω στον οποίο κάθονται δύο γυναίκες με ποδήρη ενδύματα, κοσμήματα και στέμματα στο κεφάλι. Η δεξιά σηκώνει με το αριστερό χέρι την άκρη του ιματίου της σαν να θέλει να καλυφθεί. Κάτω, δίπλα στον βωμό, κλαδιά. Από αριστερά πλησιάζει άνδρας μεσήλικας γενειοφόρος, με γλαμούδα που πορπώνεται στο στήθος και πέφτει πίσω στην πλάτη, τελαμώννα, πέτασο ριγμένο στον αυχένα και ενδρομίδες με γλωσσίδα. Στο δεξί χέρι κρατά γυμνό ξίφος και υψώνει το αριστερό προς τις *ικέτιδες*.

Από δεξιά κινείται προς τον βωμό νέος άνδρας με ανάλογη αμφίεση αλλά με τον πέτασο στο κεφάλι, ο οποίος κρατά κολεό στο αριστερό χέρι και με το δεξί ετοιμάζεται να αποσπάσει το ξίφος. Στο αριστερό άκρο της παράστασης γυναίκα στον τύπο της «ιέρειας σε φυγή», απομακρύνεται κοιτάζοντας με τρόμο τα διαδραματιζόμενα. Στο άκρο δεξιά, πίσω από τον νέο άνδρα, ιωνικός κίονας που φέρει λέβητα ως επίστεψη. Στο βάθος οινοχόη, δύο βουκράνια, άνθη.

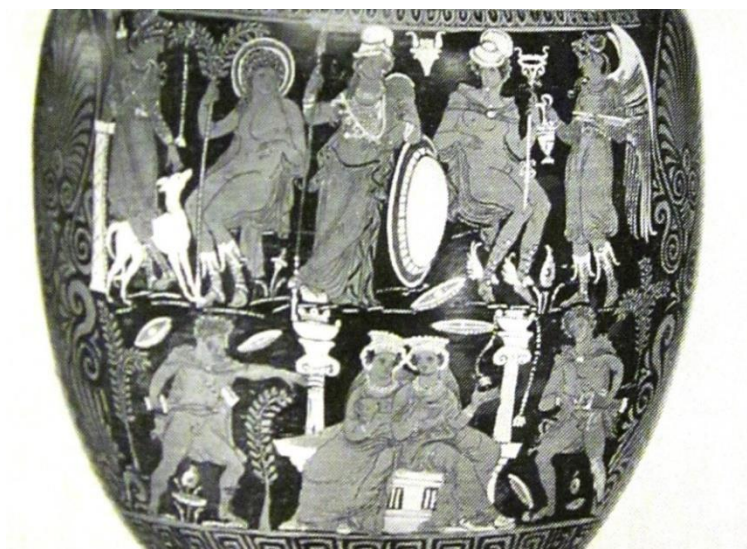
Στο σώμα του αγγείου: επεισόδιο του μύθου του Τηλέφου που θα μπορούσε να συνδεθεί με το θέατρο (άγνωστη τραγωδία ανώνυμου ποιητή).

Εικόνα 10. **I.6** Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire,
Dépôt d'une collection privée A 2003-46/dt.
Πηγή: *P&P* 211, αρ. 78.

1.7 Ιδιωτική Συλλογή.

Απουλικός ελικωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 94 εκ., Ζωγράφος του Λευκού Σάκκου (;), περ. 320 π.Χ.

Εικόνα 11. 1.7 Ιδιωτική Συλλογή.

Πηγή: SCHAUENBURG (1994).

Η παράσταση, στο σώμα του αγγείου, δομείται σε δύο ζώνες. Στην επάνω ζώνη, θεότητες. Αριστερά η Άρτεμις, όρθια, στηρίζεται σε κιονίσκο και έχει στα πόδια κυνηγόσκυλο. Φορά στολή κυνηγίου με μασχαλιστήρες και ενδρομίδες, έχει ακόντιο στο δεξί χέρι και φαρέτρα στην πλάτη. Δεξιά της καθιστός γυμνός Απόλλων (το μάτιο ριγμένο πίσω). Φορά ενδρομίδες με γλωσσίδα και κρατά κλαδί δάφνης στολισμένο με πλεκτή ταινία. Χαρακτηριστική είναι η φωτεινή στεφάνη (*nimbus*) γύρω από τα μαλλιά του. Στο κέντρο όρθια Αθηνά με αιγίδα και κράνος, κρατά στο δεξί χέρι δόρυ και στηρίζει το σώμα ακουμπισμένη στην ασπίδα της. Δεξιά της καθιστός Ερμής με πέτασο, κηρύκειο και γλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος αφήνοντας γυμνό το σώμα. Στο δεξί άκρο της άνω ζώνης, η φτερωτή θεά Ίρις με κοντό χιτώνα και ενδρομίδες με γλωσσίδα, κρατά με το αριστερό χέρι φιάλη και με το δεξί οινοχόη. Στο βάθος επάνω βουκράνιο και κάτω, στα πόδια των θεών, άνθη και

φιάλη. Στην κάτω ζώνη, στο κέντρο της παράστασης ορθογώνιος βωμός διακοσμημένος στην ορατή πλευρά του με ζώνη τριγλύφων – μετοπών, πίσω από τον οποίο υψώνονται εκατέρωθεν δύο ιωνικοί κίονες με επίστεψη λεβήτων (ο λέβης δεξιά διακοσμείται με πλεκτές ταινίες). Κοντά στη βάση του βωμού, αριστερά, κλαδί. Επάνω στον βωμό καθισμένες δύο γυναίκες με ποδήρη ενδύματα, κοσμήματα και στέμματα στο κεφάλι. Η δεξιά υψώνει το αριστερό χέρι σε *χειρονομία ικεσίας*. Από δεξιά πλησιάζει νέος άνδρας, αγένειος. Φορά χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος αφήνοντας γυμνό το σώμα και ετοιμάζεται να τραβήξει το ξίφος από τον κολεό, προφανώς για να αντιμετωπίσει την επίθεση γενειοφόρου άνδρα που πλησιάζει απειλητικά από αριστερά. Είναι ντυμένος όπως και ο νέος, κρατά γυμνό ξίφος στο δεξί χέρι και υψώνει το αριστερό προς τις γυναίκες. Η παράσταση πλαισιώνεται από δύο δένδρα (δάφνης;). Στο βάθος, επάνω τρεις φιάλες, κάτω φιάλη και άνθη.

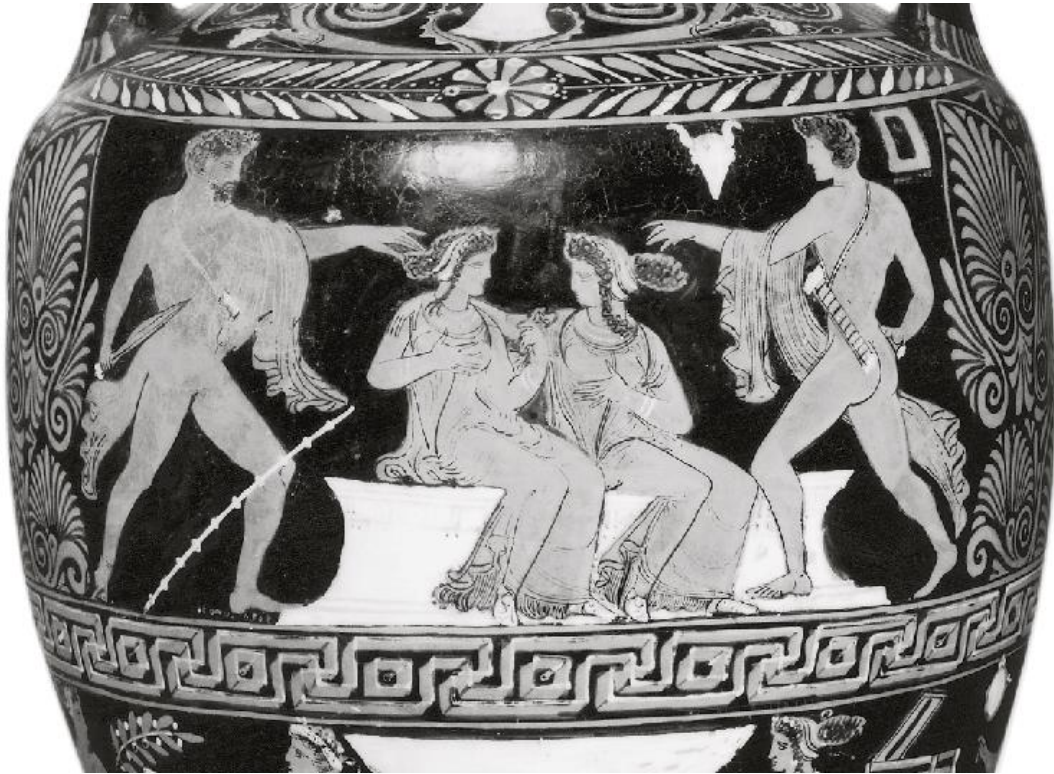
Στην άλλη όψη του αγγείου νεκρική σκηνή: ο νεκρός μέσα σε ναΐσκο πλαισιώνεται από δύο γυναικείες μορφές με προσφορές.

Εικόνα 12. I.7 Γενεύη, Ιδιωτική Συλλογή.
Πηγή: SCHAUENBURG (1994) 560, εικ. 21-22.

1.8 *Ιδιωτική Συλλογή.*

Αμφορέας ερυθρόμορφος, ύψ. 66,8 εκ.

Εικόνα 13. *1.8* Ιδιωτική Συλλογή.

Πηγή: CLAIVAZ (2011) αρ. 8, εικ. 8.

Η παράσταση στο σώμα του αγγείου, στην άνω ζώνη. Στο κέντρο της σύνθεσης δύο γυναίκες κάθονται επάνω σε ορθογώνιο βωμό μεγάλων διαστάσεων που πατά σε κρηπίδα. Φορούν πλούσια πτυχωμένα ενδύματα και έχουν επιμελημένη κόμμωση. Δεν κρατούν *ικετηρίες* ούτε κάνουν *χειρονομία ικεσίας*. Είναι στραμμένες η μία προς το μέρος της άλλης και φαίνεται να συνομιλούν μεταξύ τους. Εραλδικά πλησιάζουν δύο άνδρες. Αριστερά μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας, γυμνός, με ιμάτιο ριγμένο στον ώμο και πάνω από τον αριστερό βραχίονα, και με τελαμόνα και κολεό λοξά στο στήθος. Στα πόδια του ραβδί ή σκήπτρο. Κρατά γυμνό ξίφος στο δεξί και κινείται ορμητικά προς το μέρος του νέου, αγένειου άνδρα που επιτίθεται από δεξιά (έχει την πλάτη στραμμένη προς τον θεατή) και ο οποίος έχει ανάλογη εξάρτυση με τον μεσήλικα. Στο βάθος της παράστασης, επάνω, βουκράνιο.

I.9 Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire, Dépôt d'une collection privée A 2003-34/dt.

Ελικωτός κρατήρας ερυθρόμορφος. Το αγγείο είναι αδημοσίευτο. Σύμφωνα με τον Clavaz,⁴ ο Καμπούρογλου σε επιστολή του της 9^{ης} Ιανουαρίου 2006 διατύπωσε την υπόθεση ότι η αγγειογραφία είναι είτε έργο προδρόμων του Ζωγράφου του Δαρείου είτε πρώιμο έργο του ίδιου του ζωγράφου και την παραλλήλισε με την παράσταση του κρατήρα του Emblem, Συλλογή Moonen (βλ. εδώ I.3).

Εικόνα 14. **I.9** Γενεύη, Musée d' Art et d' Histoire, Dépôt d'une collection privée, A 2003-34 / dt.

Πηγή: CLAVAZ (2011) αρ. 10, εικ. 10.

Η παράσταση, στο σώμα του αγγείου, δομείται σε δύο ζώνες. Στην επάνω ζώνη, θεότητες. Από αριστερά προς τα δεξιά: καθιστός Ερμής(;) με πέτασο ριγμένο στον αυχένα και ενδρομίδες· όρθια Αθηνά με αιγίδα, κρατά δόρυ και στηρίζει το σώμα ακουμπισμένη στην ασπίδα της· γυμνός Απόλλων, καθισμένος επάνω σε πλούσια

⁴ CLAVAZ (2011) 35, N° 10, εικ. 10.

πτυχωμένο ιμάτιο, κρατά κλαδί δάφνης στο δεξί χέρι και κιθάρα στο αριστερό· καθιστή Άρτεμις με κυνηγετική στολή κρατά δυο ακόντια στο αριστερό χέρι.

Στην κάτω ζώνη, στο κέντρο, ορθογώνιος βωμός που πατά σε κρηπίδα, επάνω στον οποίο κάθονται δύο γυναίκες με ποδήρη ενδύματα και επιμελημένη κόμμωση. Είναι αγκαλιασμένες ενώ με το ελεύθερο χέρι τους κάνουν *χειρονομία ικεσίας* στρεφόμενες η μια προς τα δεξιά και η άλλη προς τα αριστερά, προς το μέρος δύο ανδρών που πλησιάζουν απειλητικά τον βωμό. Από αριστερά πλησιάζει νέος αγένειος, με χλαμύδα που ανεμίζει πίσω από την πλάτη αφήνοντας γυμνό το σώμα, τελαμώννα λοξά στο στήθος, πύλο ριγμένο στον αυχένα και γυμνό ξίφος στο δεξί χέρι. Από δεξιά κινείται προς τον βωμό μεσήλικας γενειοφόρος με κυνηγετική στολή και ενδρομίδες, που κρατά γυμνό ξίφος στο δεξί χέρι και στο αριστερό κολεό και ραβδί ή σκήπτρο.

Στη βάση του βωμού, εραλδικά, κλάδοι (δάφνης;). Στο βάθος της παράστασης φιάλες και ταινίες.

II. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΙΣ ΕΥΜΕΝΙΑΔΕΣ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ

II.1 Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung F 2380.

Αττική υδρία ερυθρόμορφη, ύψ. 35,5 εκ., ύστερος μανιερισμός, προέλευση Nola, περ. 450 π.Χ.

Εικόνα 15. II.1 Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung F 2380.

©Foto: Antikensammlung, Staatliche Museen zu Berlin, Jutta Tietz-Glagow.

Στο κέντρο της σύνθεσης νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) απεικονίζεται μετωπικά σε στάση γονυκλισίας, με το δεξί πόδι λυγισμένο επάνω σε ένα είδος ακανόνιστου δόμου. Φορά χλαμύδα που πορπώνεται στον δεξί ώμο και κρατά στο δεξί χέρι γυμνό ξίφος. Αριστερά, ο Απόλλων, με μακρύ ιμάτιο και στεφάνι στα μαλλιά, στηρίζει το δεξί χέρι σε ψηλό κλαδί δάφνης και υψώνει το αριστερό προς το μέρος δύο Ερινύων, οι οποίες πλησιάζουν σε διασκελισμό από δεξιά. Οι Ερινύες είναι άπτερες, έχουν φίδια στα μαλλιά και κρατούν από ένα φίδι σε κάθε χέρι. Η πρώτη φορά κοντό χιτώνα με μακριά μανίκια, η άλλη μακρύ πέπλο με απόπτυγμα. Πίσω από τον Απόλλωνα η

Άρτεμις, με χειριδωτό πτυχωτό χιτώνα και λοξό μάτι. Είναι καθισμένη σε βράχο, κρατά τόξο και παρακολουθεί τη σκηνή.

Εικόνα 16. *II.1* Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung F 2380.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/germany/berlin/staatliche_museen_zu_berlin/antikensammlung/9539X002.jpg

II.2 San Antonio, Texas, Museum of Art 86.134.73.

Αττικός κιονωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος της Νεάπολης, περ. 440 π.Χ.

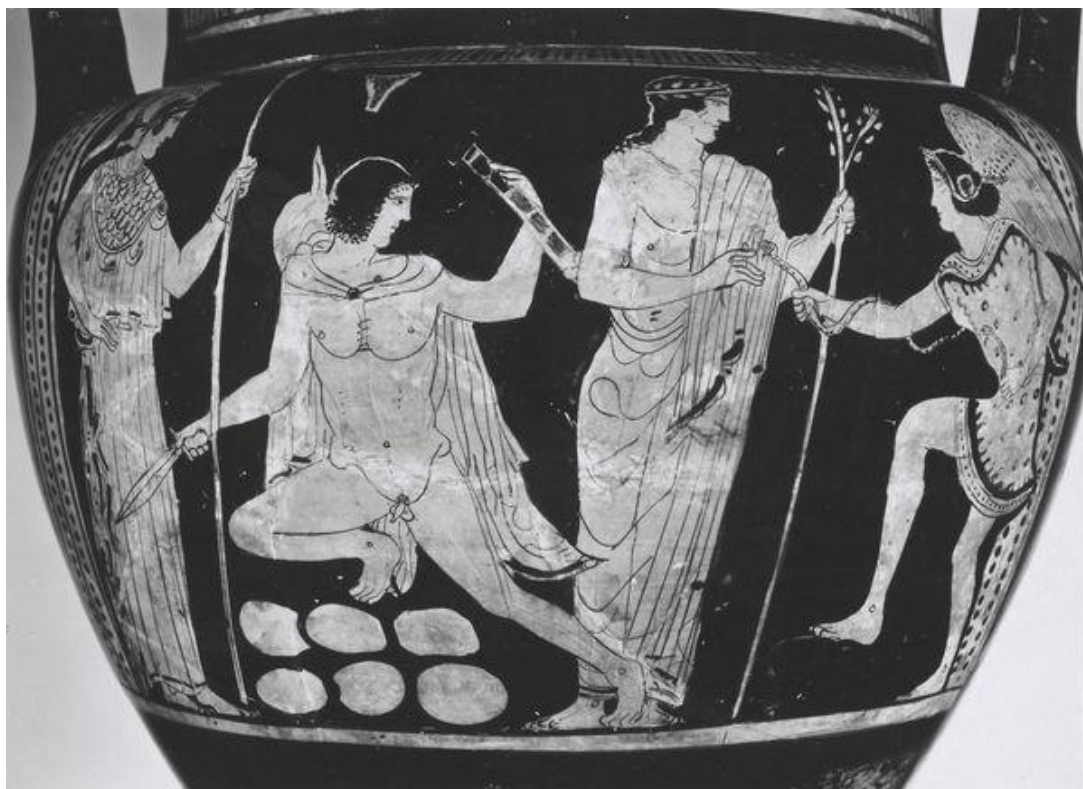
Εικόνα 17. **II.2** San Antonio, Texas, Museum of Art 86.134.73.

© Courtesy of the San Antonio Museum of Art.

Στο κέντρο νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) σε *στάση γονυκλισίας* επάνω σε βάθρο που σχηματίζεται από δύο σειρές από ακατέργαστες πέτρες. Φορά *χλαμύδα* που πορπώνεται στον δεξί ώμο και κρατά στο δεξί χέρι γυμνό ξίφος. Αριστερά ο Απόλλων με ένδυμα ποικιλμένο με γεωμετρικά σχέδια και λοξό ιμάτιο επάνω από αυτό. Φορά στεφάνι στα μαλλιά, στηρίζεται με το αριστερό χέρι σε κλαδί δάφνης και υψώνει τα δεξιά. Πίσω από τον Απόλλωνα, γυναίκα με μακρύ ένδυμα και καλυμμένο κεφάλι κρατά πυρσό. Και τα τρία πρόσωπα κοιτούν προς το μέρος φτερωτής Ερινύας με χιτωνίσκο και κοντά μαλλιά, η οποία επιτίθεται σε διασκελισμό από δεξιά προτείνοντας τα χέρια της που κρατούν φίδα.

II.3 Παρίσι, Λούβρο K 343.

Αττικός κιονωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 18 εκ., Ζωγράφος του *Duoto*, άγνωστη προέλευση, 440-430 π.Χ.

Εικόνα 18. II.3 Παρίσι, Λούβρο K 343.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/france/paris/musee_du_louvre/9626X001.jpg

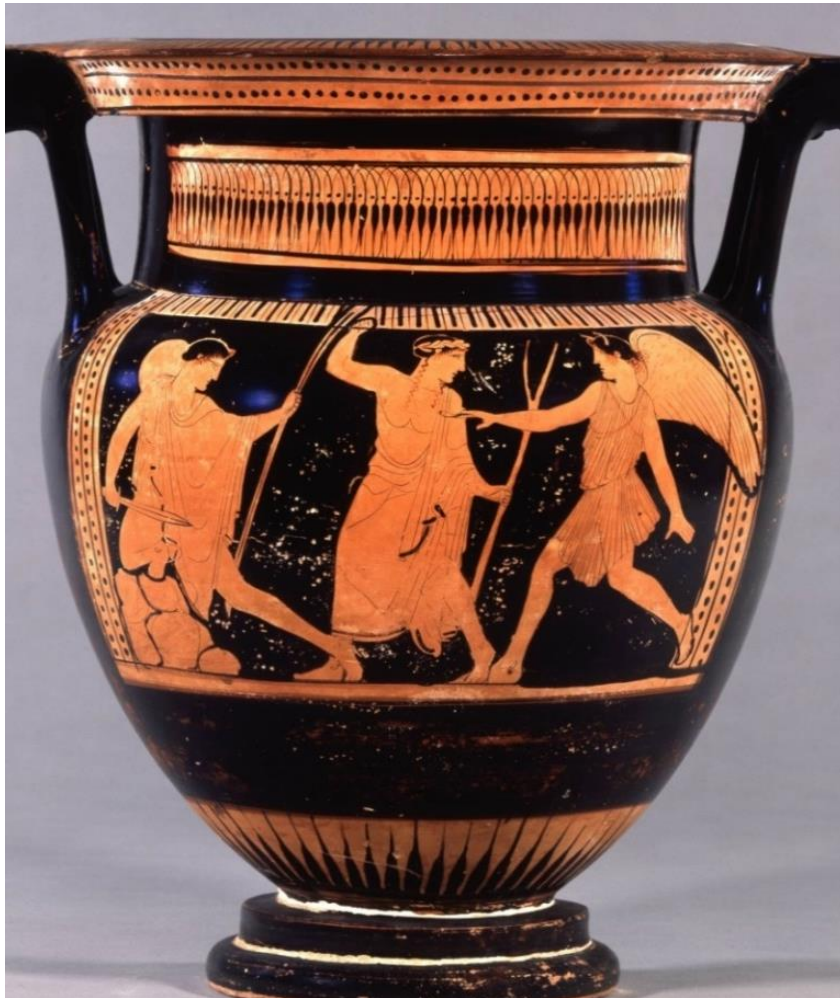
Στο αριστερό τμήμα της σύνθεσης νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) σε *στάση* γονυκλισίας, έχει λυγίσει το δεξί πόδι και πατά σε μια λίθινη κατασκευή (δύο σειρές από τρεις στρογγυλεμένες πέτρες η καθεμιά). Φορά χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και πέφτει στην πλάτη αφήνοντας τελείως γυμνό τον κορμό και έχει πέτασο ριγμένο πίσω, στον αυχένα. Κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και τον κολεό στο αριστερό. Κοιτάζει προς το μέρος φτερωτής Ερινύας που προβάλλει σε διασκελισμό από το δεξί άκρο της σύνθεσης· φορά επενδύτη, έχει φίδια στα μαλλιά και από ένα φίδι σε κάθε χέρι. Ανάμεσα στην Ερινύα και στον Ορέστη στέκεται ο Απόλλων, με μακρύ λοξό

ιμάτιο και στεφάνι στα μαλλιά. Στηρίζεται με το αριστερό χέρι σε ψηλό κλαδί δάφνης, στρέφεται προς το μέρος της Ερινύας και σηκώνει απαγορευτικά το δεξί του χέρι. Στο αριστερό άκρο της σύνθεσης η Αθηνά με αιγίδα και περικεφαλαία, στηρίζεται στο δόρυ της και παρακολουθεί τη σκηνή κοιτάζοντας με συγκατάβαση τον Ορέστη. Στο βάθος, πάνω από τον Ορέστη, βουκράνιο.

Στην άλλη όψη του αγγείου, τέσσερις ιματιοφόροι νέοι με ράβδους και στλεγγίδες.

II.4 Λονδίνο, British Museum 1923.10–16.1.

Αττικός κιονωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 39,8 εκ., Ζωγράφος του Ορέστη, άγνωστη προέλευση, 440-430π.Χ. (η πλειονότητα των μελετητών αναφέρει τον αριθμό του αγγείου ως 10–16.10).

Εικόνα 19. **II.4** Λονδίνο, British Museum 1923.10-16.1, όψη Α.

©Trustees of the British Museum.

Εικόνα 20. **II.4** Λονδίνο, British Museum 1923.10-16.1, όψη Β.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/united_kingdom/london/british_museum/9540X104.jpg

Στο αριστερό μέρος της σύνθεσης νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) σε *στάση γονυκλισίας*, με το δεξί πόδι λυγισμένο επάνω σε σωρό λίθων. Φορά χλαμύδα που πορπώνεται στον δεξί ώμο και έχει ριγμένο πέτασο πίσω, στον αυχένα. Κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και δύο δόρατα αντί κολεού στο αριστερό. Στρέφεται προς τα δεξιά, προς το μέρος της μοναδικής Ερινύας που τον καταδιώκει. Η Ερινύα προβάλλει από το δεξί άκρο της σύνθεσης σε διασκελισμό, με κοντό χιτώνα ωραία πτυχωμένο, φίδια στα μαλλιά και μεγάλα ανοιγμένα φτερά. Στο κέντρο, ανάμεσα στον Ορέστη και την Ερινύα, ο Απόλλων με μακρύ μάτιο και στεφάνι στα μαλλιά. Κρατά στο αριστερό χέρι ένα κλαδί διχαλωτό, χωρίς καθόλου φύλλωμα, και κοιτάζει προς την Ερινύα υψώνοντας το δεξί του χέρι που κρατά κάποιο ραβδί με το οποίο απειλεί να την χτυπήσει.

Στην άλλη όψη του αγγείου: τρεις ματιοφόροι νέοι με ράβδους και στλεγγίδα.

II.5 Συρακούσες, Museo Regionale “P. Orsi” 41621.

Αττικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 36,7 εκ., Ζωγράφος του Ηφαίστου, προέλευση Λεοντίνοι, 440-430 π.Χ.

Εικόνα 21. II.5 Συρακούσες, Museo Regionale “P. Orsi” 41621

Πηγή: MANNACK (2001) αρ. Η.31, πίν. 40a.

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) στο δεξί μέρος της σύνθεσης, έχει προσπέσει με το αριστερό γόνατο πάνω σε μια κατασκευή από πέτρες (δύο σειρές από τέσσερις στρογγυλεμένες πέτρες η καθεμιά). Έχει χλαμύδα ριγμένη στους ώμους και φορά πύλο. Ετοιμάζεται να αποσπάσει το ξίφος από τον κολεό, ενώ κοιτάζει προς το μέρος δύο Ερινύων που πλησιάζουν σε διασκελισμό από αριστερά. Είναι φτερωτές, φορούν κοντούς πτυχωτούς χιτώνες και τείνουν τα χέρια προς τον ήρωα (η αγγειογραφία έχει υποστεί μεγάλη φθορά ώστε δεν διακρίνεται αν κρατούν φίδια). Ο Απόλλων στο κέντρο της σύνθεσης τους κλείνει τον δρόμο στηριζόμενος σε μακρύ κλαδί δάφνης που κρατά στο δεξί χέρι. Στο, βάθος πάνω από τον Ορέστη, βουκράνιο.

Στην άλλη όψη του αγγείου: τρεις ιματιοφόροι νέοι.

II.6 *New Heaven, Yale Univ. Art Gallery 1994.11.1.*

Παλαιότερα στην Αγορά Αρχαιοτήτων της Νέας Υόρκης, Atlantis Antiquities).

Απουλικός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος του Horpin, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, 400–375 π.Χ.

Εικόνα 22. **II.6** Συρακούσες, Museo Regionale “P. Orsi” 41621, όψη Α.

<http://artgallery.yale.edu/collections/objects/60136>

Εικόνα 23. **II.6** Συρακούσες, Museo Regionale “P. Orsi” 41621, όψη Β.

<http://artgallery.yale.edu/collections/objects/60136>

Στο κέντρο της παράστασης νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) σε *στάση γονοκλισίας*, με το αριστερό πόδι λυγισμένο επάνω σε μεγάλο ημισφαιρικό *ομφαλό* που πατά σε βάση με δύο βαθμίδες. Η στάση του Ορέστη είναι τολμηρή, καθώς το σώμα του είναι στραμμένο με την πλάτη στο θεατή ενώ το πρόσωπο είναι σε προφίλ. Φορά χλαμύδα που ανεμίζει στην πλάτη και ενδρομίδες, και έχει πύλο ριγμένο στον αυχένα. Δύο φτερωτές Ερινύες με κοντούς χιτώνες του επιτίθενται από αριστερά. Η μία ίπταται και απειλεί να τον χτυπήσει με ακόντιο. Δεξιά ο Απόλλων γυμνός, με μάτιο ριγμένο στον βραχίονα, τοξεύει τις Ερινύες. Στο βάθος πίσω από τον θεό, μεγάλο κλαδί δάφνης.

Στην άλλη όψη του αγγείου: τρεις ιματιοφόροι νέοι.

II.7 Ruvo di Puglia, Museo Jatta 36925 (J 1494).

Απουλικός ελικοτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 51,3 εκ., Ζωγράφος της Γέννησης του Διονύσου, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, περ.390 π.Χ. Η παράσταση στον λαιμό του αγγείου.

Εικόνα 24. II.7 Ruvo di Puglia, Museo Jatta 36925 (J 1494).

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/italy/ruvo_di_puglia/museo_nazionale_jatta/9621X001.jpg

Στο κέντρο νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης), με ξίφος στο δεξί χέρι και κολεό στο αριστερό. Βρίσκεται γονατισμένος, με λυγισμένο το αριστερό πόδι, δίπλα σε χαμηλό ομφαλό καλυμμένο με δίχτυ (άγρηνόν), πίσω από τον οποίο υπάρχει αράβδωτος κίονας. Δεξιά καθιστός Απόλλων με μιάτιο, κρατά τόξο στο δεξί χέρι και μεγάλο κλαδί δάφνης στο αριστερό. Παρακολουθεί μια άπτερη Ερινύα με μακρύ αχειρίδωτο χιτώνα, η οποία πλησιάζει απειλητικά τον Ορέστη από αριστερά, τείνοντας προς αυτόν τα χέρια της που κρατούν φίδια. Στο αριστερό άκρο της σύνθεσης δέντρο δάφνης, στο δάπεδο ψηλή οينوχόη και στο βάθος, επάνω, βουκράνιο.

Στη ζώνη της βάσης αρματοδρομίες. Στην άλλη όψη του αγγείου: στον λαιμό, δύο νέοι καταδιώκουν κόρη.

Εικόνα 25. **II.7** Ruvo di Puglia, Museo Jatta 36925 (J 1494) όψη Α

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/italy/ruvo_di_puglia/museo_nazionale_jatta/9621

[X304.jpg](#)

Εικόνα 26. **II.7** Ruvo di Puglia, Museo Jatta 36925 (J 1494) όψη Β.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/italy/ruvo_di_puglia/museo_nazionale_jatta/9621

[X305.jpg](#)

II.8 *Νάπολη, Museo Archeologico Nazionale 82270 (H 3249).*

Απουλικός ελικωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 90 εκ., Ζωγράφος της Μάυρης Ερινύας (LIMC: Ζ. της Ιλίου Πέρσεως), προέλευση Ruvo di Puglia, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, περ. 360 π.Χ.

Εικόνα 27. **II.8** *Νάπολη, Museo Archeologico Nazionale 82270 (H 3249)*

όψη Α.

Ο χώρος δράσης ορίζεται από σειρά τριών ιονικών κιόνων με κρηπίδωμα και επιστύλιο. Στο κέντρο της σκηνής νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) με ξίφος στο δεξί χέρι, έχει αγκαλιάσει ψηλό *ομφαλό* στολισμένο με δίχτυ (*άγρηγόν*). Αριστερά ο θεός Απόλλων, με στεφάνι στα μαλλιά και ποικιλμένο ιμάτιο. Κρατά τόξο στο αριστερό χέρι και με μια αποφασιστική χειρονομία του δεξιού χεριού εμποδίζει τη μοναδική άπτερη μαύρη Ερινύα με κοντό χιτώνα, που προβάλλει σε διασκελισμό επάνω αριστερά κρατώντας φίδι. Ανάμεσα στον Απόλλωνα και στην Ερινύα, η ηλικιωμένη

ιέρεια του ναού, με ποδήρη χιτώνα και ποικιλμένο ιμάτιο, τρέπεται σε φυγή με τέτοιο τρόπο ώστε αφήνει να πέσει στο έδαφος το κλειδί του ναού. Στο δεξί άκρο της σύνθεσης η θεά Άρτεμις με κυνηγετική στολή και ενδρομίδες παρακολουθεί τη σκηνή επάνω σε χαμηλό βάθρο. Κρατά δύο ακόντια και στα πόδια της έχει δύο κυνηγετικά σκυλιά. Παρόλο τον τρόπο του Ορέστη και της ιέρειας, η σκηνή κυριαρχείται από την ήρεμη δύναμη του Απόλλωνα, συναίσθημα το οποίο τονίζεται από την παρουσία της Αρτέμιδος. Στο βάθος, επάνω κρεμασμένοι αναθηματικοί τροχοί και κράνη, κάτω τρίποδες και δίπλα στον ομφαλό δένδρο δάφνης.

Στην άλλη όψη του αγγείου: Διόνυσος καθισμένος ανάμεσα σε γυναικεία μορφή, Έρωτα και Παπποσειληνό.

Εικόνα 28. **II.8** Νάπολη, Museo Archeologico Nazionale 82270 (H 3249)
όψη Β.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/italy/napoli/museo_archeologico_nazionale/9550_X103.jpg

II.9 Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung F 3256 (in. 1004).

Απουλικός ελικοτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 96 εκ., αγγειογράφος κοντά στον Ζωγράφο της Ιλίου Πέρσεως, προέλευση Ceglie del Campo, περ. 360-350 π.Χ. Η παράσταση στον λαιμό του αγγείου.

Εικόνα 29. **II.9** Βερολίνο, Staatliche Mus., Antikensammlung F 3256 (in. 1004).

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/germany/berlin/staatliche_museen_zu_berlin/antikensammlung/9622X001.jpg

Στο κέντρο της σύνθεσης νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) με ξίφος στο δεξί χέρι, γονατίζει με το λυγισμένο αριστερό πόδι στη βάση ωειδούς *ομφαλού*, καλυμμένου με δίχτυ (*ἀγρηνόν*) και ακουμπά την πλάτη σε αυτόν. Φορά χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και είναι ριγμένη στην πλάτη αφήνοντας γυμνό τον κορμό. Αριστερά ο Απόλλων με στεφάνι στα μαλλιά και ιμάτιο που καλύπτει το κάτω μέρος του σώματος, κάθετος σε τρίποδα. κρατά με το αριστερό χέρι μεγάλο κλαδί δάφνης και υψώνει το δεξί προς το μέρος μιας Ερινύας που ορμά προς τον Ορέστη από αριστερά. Είναι φτερωτή με κοντό χιτώνα και φίδια στα μαλλιά, και κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και αναμμένο πυρσό στο αριστερό. Στο δεξί άκρο της σύνθεσης, δυο γυναίκες με ποδήρεις χιτώνες (και ιμάτιο η μία), πιθανότατα *ιέρειες*, απομακρύνονται τρέχοντας ενώ κοιτάζουν προς τα πίσω. Στο σώμα του αγγείου: Νίκη θυσιάζει κριό παρουσία του Ηρακλή και άλλων προσώπων. Στην άλλη όψη του αγγείου: στον λαιμό θίασος και στο σώμα κυνήγι κάπρου.

II.10 Κοπεγχάγη, Nationalmuseet, Antiksamlingen Chr. VIII. 332 (B 217).

Λευκανικός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 43,5 εκ., Ζωγράφος της Ομάδας του Letet, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, περ. 360 π.Χ.

Εικόνα 30. **II.10** Κοπεγχάγη, Nationalmus. Antiksamlingen
Chr. VIII. 332 (B 217).

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/denmark/copenhagen/musee_national/9620X001.j

pg

Στο κέντρο της σύνθεσης νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) καθισμένος στη βάση ομφαλού καλυμμένου με δίχτυ (ἀγρηγόν) ακουμπά την πλάτη σ' αυτόν. Κρατά ξίφος στο υψωμένο δεξί χέρι. Πίσω από τον ομφαλό μεγάλος λέβης επάνω σε πανύψηλη τριποδική βάση και δένδρο δάφνης. Δεξιά ο Απόλλων όρθιος, ματιοφόρος, κρατά μεγάλο κλαδί δάφνης στο αριστερό χέρι και υψώνει το δεξί προς το μέρος δύο

Ερινύων που βρίσκονται στην αντίθετη πλευρά. Είναι άπτερες, φορούν χιτωνίσκους (τουλάχιστον η επάνω που φαίνεται ολόσωμη), έχουν φίδια στα μαλλιά και κρατούν στα χέρια φίδια (η κάτω) και πυρσό (η επάνω). Στο βάθος ψηλά, φιάλη.

Στην άλλη όψη του αγγείου: στο κέντρο νεαρή γυναικεία μορφή που φορά πέπλο με απόπτυγμα ζωσμένο κατά τον αττικό τρόπο, στηρίζεται σε ψηλό κλαδί φοίνικα και κρατά κίστη· εκατέρωθεν δύο ιματιοφόροι νέοι. Το νόημα της παράστασης δεν είναι σαφές. Η γυναίκα φαίνεται να απευθύνεται στον αριστερό νέο που είναι στεφανωμένος με δάφνινο στεφάνι. Δεν αποκλείεται να παριστάνεται σκηνή βράβευσης σε κάποιους αγώνες.

II.11 Malibu, Getty Museum 86.AE.421.

Απουλικός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος (θραύσμα, διαστάσεις 9,8 X 10,4 εκ.), κοντά στην τεχνοτροπία του Ζωγράφου της Ιλίου Πέρσεως, περ. 360 π.Χ.

Εικόνα 31. **II.11** Malibu, Getty Museum 86.AE.421

Πηγή: *LIMC Suppl.* 2009 “Orestes” add.7*.

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) φαίνεται να είναι καθισμένος πλάι σε *ομφαλό* καλυμμένο με δίχτυ (*άγρηνόν*) του οποίου έχει σωθεί μικρό τμήμα. Φορά *χλαμύδα* που πορπώνεται στο στήθος και πέφτει πίσω από τους ώμους. Πίσω από τον *ομφαλό* διακρίνεται τμήμα υψηλής τριποδικής βάσης. Αριστερά, ένα μέρος από το σώμα γυμνού Απόλλωνα, ο οποίος έχει ριγμένο στον αριστερό ώμο και τον βραχίονα ποικιλμένο μάτιο. Με το αριστερό του χέρι στηρίζεται σε ψηλό κλαδί δάφνης και με το δεξί χειρονομεί προς το μέρος του Ορέστη.

II.12 San Antonio (Texas), Museum of Art 86.134.168.

Ποσειδωνιακός αμφορέας με λαιμό ερυθρόμορφος, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, φέρει την υπογραφή του Ασσέα (ΑΣΣ ΓΡΑΦΕ), περ. 340 π.Χ.

Εμφανίστηκε στο Εμπόριο Αρχαιοτήτων το 1984.

Εικόνα 32. **II.12** San Antonio (Texas), Museum of Art 86.134.168.

Πηγή: LIMC “Erinys” 51.

Η σκηνή αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα. Κάτω, στο κέντρο, νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) όρθιος έχει καταφύγει σε πανύψηλο κωνικό *ομφαλό* τοποθετημένο ακριβώς μπροστά από έναν ραβδωτό κίονα. Αριστερά εικονίζεται ανδρική μορφή με μακρύ ποικιλμένο μάτιο. Δεξιά ηλικιωμένη γυναίκα με πλούσια ένδυση, προφανώς *ιέρεια*, η οποία από την επιγραφή κατονομάζεται *ΜΑΝΤΙΚΛΕΙΑ*. Και τα τρία πρόσωπα στρέφουν το βλέμμα προς την επάνω ζώνη, όπου εμφανίζονται οι προτομές τεσσάρων προσώπων, τα τρία από τα οποία κατονομάζονται με επιγραφές. Αριστερά ο Απόλλων (*ΑΠΟΛΛΩΝ*). Στο κέντρο, εραλδικά τοποθετημένες, δύο άπτερες Ερινύες με ποικιλμένα φορέματα, που φέρουν τα ονόματα *ΜΕΓΑΙΡΑ* και *ΑΛΛΕΚΤΩ*. Κρατούν φίδια στα χέρια και υψώνουν το δεξί σαν να θέλουν να πλήξουν τον Ορέστη. Στο δεξί άκρο της άνω ζώνης ένα γενειοφόρο πρόσωπο *Σειληνού*.

II.13 Cambridge (Massachusetts), Sackler Museum 1960.367.

Λευκανική νεστορίς ερυθρόμορφη, Ζωγράφος των Χοηφόρων, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, 360-330π.Χ.

Εικόνα 33. **II.13** Cambridge (Massachusetts), Sackler Museum 1960.367,
η παράσταση στο σώμα του αγγείου.

<https://gr.pinterest.com/pin/441845413413311120/>

Στο κέντρο της σύνθεσης νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) σε *στάση γονυκλισίας* πάνω σε ένα έξαρμα (που αποδίδει τον *ομφαλόν*;) κρατά ξίφος στο δεξί υψωμένο χέρι και κολεό στο αριστερό. Φορά *χλαμύδα* που πορπώνεται στο στήθος και ανεμίζει πίσω από την πλάτη και ενδρομίδες με γλωσσίδα. Είναι στραμμένος προς μία Ερινύα με ανοιγμένα φτερά και κοντό ποικιλμένο χιτώνα, που στέκεται αριστερά και απλώνει τα χέρια προς αυτόν χωρίς ωστόσο να κάνει κάποια απειλητική κίνηση. Μπροστά από αυτήν απεικονίζεται καθιστή γυναικεία μορφή με μακριά μαλλιά που φορά

αχειρίδωτο ποδήρη χιτώνα και ιμάτιο (ιέρεια; Κλυταιμήςτρα; Ερινύα;). Δεξιά, ο Απόλλων όρθιος παρακολουθεί τη σκηνή κρατώντας μεγάλο κλαδί δάφνης στο αριστερό χέρι και υψώνοντας το δεξί σε μια χειρονομία αποφασιστική προς το μέρος της Ερινύας. Στο βάθος δύο βουκράνια στολισμένα με ταινίες.

Στον λαιμό του αγγείου, δύο άνδρες οδηγούν κριό για θυσία ακολουθούμενοι από γυναίκα και νέο με ανατολίτικη ενδυμασία. Στην άλλη όψη του αγγείου: στον λαιμό, Άρτεμις και Ακταίων· στο σώμα, σκηνή μάχης ανάμεσα σε δύο Έλληνες και δύο Ανατολίτες πολεμιστές.

Εικόνα 34. *II.13* Cambridge (Massach.), Sackler Museum 1960.367

(λαιμός, όψη Α).

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/united_states/cambridge_massachusetts/harvard_university_art_museums/arthur_m_sackler_museum/9623X001.jpg

Εικόνα 35. **II.13** Cambridge (Massachusetts), Sackler Museum 1960.367
(λαιμός, όψη Β).

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/united_states/cambridge_massachusetts/harvard_university_art_museums/arthur_m_sackler_museum/9623X003.jpg

II.14 Βοστώνη, Museum of Fine Arts 1976.144.

Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 36 εκ., συνδέεται στενά με τον Ζωγράφο της Κρίσεως, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, περ. 360 π.Χ.

Εικόνα 36. **II.14** Βοστώνη, Museum of Fine Arts 1976.144.

<http://mfas3.s3.amazonaws.com/objects/SC228979.jpg>

Στο κέντρο της σύνθεσης *ομφαλός* στολισμένος με ταινίες από λευκό μαλλί πατά επάνω σε βωμό. Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) με ξίφος στο δεξί χέρι, ακουμπά με το γόνατο του λυγισμένου αριστερού ποδιού στον βωμό και αγκαλιάζει τον *ομφαλό* με τα δυο του χέρια. Φορά *χλαμύδα* που πορπώνεται στο στήθος και ανεμίζει πίσω από την πλάτη και ενδρομίδες με *γλωσσίδα*. Δεξιά ο Απόλλων, με το *ιμάτιο* ριγμένο

στον αριστερό βραχίονα και τον ώμο, κρατά στο αριστερό χέρι ψηλό κλαδί δάφνης και στο δεξί δύο βέλη. Εραλδικά απέναντι από τον Απόλλωνα η Αθηνά, σε πολεμική εξάρτηση με την αιγίδα και την περικεφαλαία, στηρίζεται σε δόρυ. Στο κάτω μέρος της σύνθεσης δύο Ερινύες ξαπλωμένες κοιμούνται. Φορούν χιτωνίσκους με μασχαλιστήρες και ενδρομίδες (με γλώσσες η αριστερή). Έχουν (μήπως η δεξιά μόνο;) φίδια στα μαλλιά και φίδια τυλιγμένα στα χέρια. Κρατούν ακόντια που βρίσκονται πεσμένα δίπλα τους. Στο βάθος ψηλά, φιάλη και βουκράνιο στολισμένο με ταινίες.

Στην άλλη όψη του αγγείου: Διόνυσος και Μαινάδες; Στεφανηφόρος γυμνός νέος, καθισμένος σε πτυχωμένο ιμάτιο, κρατά στυλιζαρισμένο κλάδο· εκατέρωθεν δύο όρθιες γυναίκες (μαινάδες;) με θύρσο η μία και κλαδί (φοίνικα;) η άλλη.

Εικόνα 37. **II.14** Βοστώνη, Museum of Fine Arts 1976.144.

<http://mfas3.s3.amazonaws.com/objects/C30716.jpg>

II.15 Λονδίνο, British Museum 1917.12–10.1.

Ποσειδωνιακός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 56,5 εκ., αγγειογράφος Πύθων, προέλευση Ποσειδωνία, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, περ. 350-340 π.Χ.

Εικόνα 38. **II.15** Λονδίνο, British Museum 1917.12–10.1.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/united_kingdom/london/british_museum/9627X00_2.jpg

Εικόνα 39. **II.15** Λονδίνο, British Museum 1917.12–10.1, όψη Α.

http://www.britishmuseum.org/collectionimages/AN00365/AN00365116_001_l.jpg

Εικόνα 40. **II.15** Λονδίνο, British Museum 1917.12–10.1, όψη Β.

http://www.britishmuseum.org/collectionimages/AN00291/AN00291001_001_l.jpg

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) γονατισμένος μπροστά στον *ομφαλό*, πίσω από τον οποίο υψώνεται ο τεράστιος δελφικός τρίπους. Έχει δύο δόρατα ακουμπισμένα στον αριστερό ώμο ενώ το δεξί του χέρι κρατά το ξίφος. Το κεφάλι του είναι στραμμένο προς τη θεά Αθηνά, η οποία στέκεται αριστερά με πλήρη πανοπλία και τον κοιτάζει με συμπάθεια. Δεξιά στέκεται ο Απόλλων. Ακουμπά με το ένα χέρι σε δέντρο δάφνης από τα κλαδιά του οποίου κρέμονται ταινίες και δύο αναθηματικές πλάκες. Κοιτάζει μια Ερινύα που βρίσκεται δίπλα του, στο δεξί άκρο της παράστασης. Είναι φτερωτή, φορά ποικιλμένη στολή κυνηγίου με μασχालιστήρες, κρατά ένα μεγάλο φίδι στο αριστερό χέρι και στέκεται ήρεμη κάτω από το αυστηρό βλέμμα του θεού. Πίσω από τον τρίποδα απεικονίζεται μια δεύτερη Ερινύα σε προτομή, με ανάλογο ένδυμα αλλά χωρίς φτερά. Έχει φίδια στα μαλλιά και στους ώμους, κρατά φίδι στο δεξί χέρι και κοιτάζει με κακία προς το μέρος του Απόλλωνα. Στις επάνω γωνίες απεικονίζονται δύο μορφές σε προτομή: αριστερά γυναίκα με στέμμα και κάλυμμα κεφαλής και δεξιά νέος με πύλο και δόρυ. Στο βάθος επάνω, ηλιακός δίσκος.

Στην άλλη όψη του αγγείου: διονυσιακή σκηνή.

II.16 Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung V.I. 3164.

Καμπανική υδρία ερυθρόμορφη, Ζωγράφος του Ιζίωνος, προέλευση Καπούη, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, περ. 350-325 π.Χ.

Εικόνα 41. **II.16** Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung V.I. 3164.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/germany/berlin/staatliche_museen_zu_berlin/antikensammlung/9630X001.jpg

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) απεικονίζεται στο κέντρο της παράστασης καθισμένος μπροστά από ομφαλό καλυμμένο με δίχτυ (άγρηνόν) πίσω από τον οποίο υψώνεται ο δελφικός τρίπους. Φορά χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος, υψώνει γυμνό ξίφος στο δεξί χέρι και με το αριστερό αγκαλιάζει ένα πόδι του τρίποδα. Δεξιά είναι καθισμένος στεφανηφόρος Απόλλων με ιμάτιο που καλύπτει το κάτω μέρος του σώματος. Κρατά τόξο στο αριστερό χέρι και υψώνει το δεξί αποτρεπτικά προς την Ερινύα που έρχεται από αριστερά, με ανοιγμένα φτερά και ποδήρη χιτώνα. Έχει ένα μεγάλο φίδι τυλιγμένο γύρω από το σώμα της, κρατά φίδι στο αριστερό χέρι και αναμμένο πυρσό στο δεξί. Πίσω από τον Απόλλωνα όρθια η Αθηνά, με αιγίδα και περικεφαλαία, στηρίζεται στο δόρυ της. Στα πόδια των θεών κάποιο ζώο (σκύλος;).

II.17 Bari, Museo Archeologico Provinciale 1366.

Απουλικός κιονωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος του Ορέστη του Bari, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, περ.360-350 π.Χ.

Εικόνα 42. **II.17** Bari, Museo Archeologico Provinciale 1366.

Πηγή: *LIMC* “Orestes” 20*.

Στο κέντρο της σύνθεσης νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης), κατά τα τρία τέταρτα με την πλάτη στον θεατή, έχει ανέβει με το αριστερό λυγισμένο πόδι επάνω σε βωμό. Έχει τη γλαμύδα ριγμένη στον αριστερό βραχίονα, κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και τον κολέο στο αριστερό και προσπαθεί να αμυνθεί απέναντι σε μια Ερινύα που πλησιάζει από αριστερά. Είναι φτερωτή, φορά χιτώνα και ενδρομίδες με γλωσσίδια. Κρατά φίδι στο αριστερό χέρι και αναμμένο πυρσό στο δεξί. Δεξιά ο Απόλλων, με ιμάτιο ριγμένο στον βραχίονα και πίσω από το σώμα. Κρατά ψηλό κλαδί δάφνης στο αριστερό χέρι, υψώνει τόξο στο δεξί χωρίς να τοξεύει και κοιτάζει προς το μέρος της Ερινύας. Στο βάθος επάνω, αναρτημένο κάποιο αφιέρωμα.

II.18 Αγ. Πετρούπολη, Ερμιτάζ Β 1714 (St. 523).

Απουλικός ελικωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος του Λυκούργου, άγνωστη προέλευση, περ. 360–350 π.Χ. Η παράσταση στον λαιμό του αγγείου.

Εικόνα 43. **II.18** Αγ. Πετρούπολη, Ερμιτάζ Β 1714 (St. 523), λαιμός αγγείου.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/russian_federation/st_petersburg/the_state_hermitage_museum/1976X004.jpg

Στο κέντρο νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) σε *στάση γονυκλισίας*, γονατίζει με το δεξί πόδι επάνω σε χαμηλό βωμό με κρατευτές που πατά σε βάση. Έχει χλαμύδα ριγμένη στην πλάτη, φορά ενδρομίδες με γλωσσίδα και κρατά στο δεξί χέρι ξίφος. Στρέφει το κεφάλι δεξιά προς το μέρος του Απόλλωνα, ο οποίος στέκεται όρθιος με στεφάνι στα μαλλιά και ιμάτιο που καλύπτει το κάτω μέρος του σώματος. Ο θεός στηρίζεται σε ψηλό κλαδί δάφνης και υψώνει το αριστερό χέρι απαγορευτικά προς τα δεξιά, όπου βρίσκονται δύο Ερινύες. Είναι ήρεμες, η πρώτη όρθια με ακόντιο, φίδα στα μαλλιά και στους ώμους και φίδι στα χέρια, η δεύτερη καθισμένη με δύο αναμμένους πυρσούς. Φοράνε κοντό χιτώνα με ζώνη στη μέση και σταυρωτές ταινίες στο στήθος. Άλλες δύο Ερινύες απεικονίζονται στα αριστερά της κεντρικής σύνθεσης να κινούνται ορμητικά κρατώντας αναμμένους πυρσούς στο δεξί χέρι. Έχουν φίδα στα μαλλιά και φορούν χιτώνες με μασχαλιστήρες (η πρώτη χιτωνίσκο και ενδρομίδες με γλωσσίδα και η δεύτερη ποδήρη χιτώνα). Δένδρο δάφνης στο αριστερό μέρος της σύνθεσης και στο βάθος, επάνω δεξιά, βουκράνιο με στολισμένα κέρατα. Στο σώμα του αγγείου: Γιγαντομαχία στη μία όψη και στην άλλη παράσταση που έχει συνδεθεί με την τραγωδία Υψιπύλη.

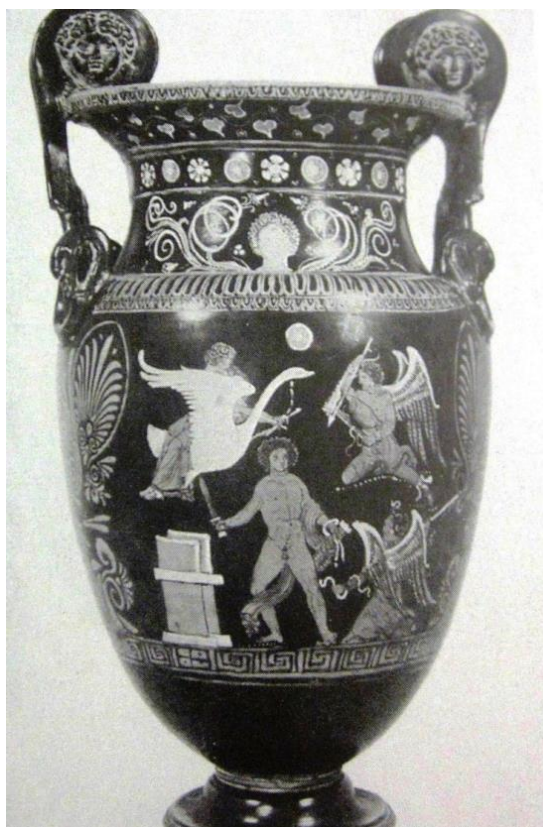
Εικόνα 44. **II.18** Αγ. Πετρούπολη, Ερμιτάζ Β 1714 (St. 523) όψη Α.
https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/russian_federation/st_petersburg/the_state_hermitage_museum/1976X303.jpg

Εικόνα 45. **II.18** Αγ. Πετρούπολη, Ερμιτάζ Β 1714 (St. 523) όψη Β.
https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/russian_federation/st_petersburg/the_state_hermitage_museum/1976X005.jpg

II.19 Bari, Museo Archeologico Provinciale 877.

Απουλικός ελικοτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 57 εκ., Ζωγράφος του Κάτω Κόσμου, προέλευση *Ruvo di Puglia*, περ. 360–340 π.Χ. (CFST: 325–310 π.Χ.).

Εικόνα 46. **II.19** Bari, Museo Archeologico Provinciale 877.

Πηγή: CFST Ap 223.

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) όρθιος στο κέντρο της σύνθεσης δίπλα σε βωμό με ψηλούς κρατευτές, γυμνός με ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από τον αριστερό βραχίονα. Κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και κολέο στο αριστερό. Αριστερά, πάνω σε έναν κύκνο που πετά, πλησιάζει ο Απόλλων σημαδεύοντας με το τόξο του τις δύο Ερινύες που επιτίθενται από δεξιά. Είναι φτερωτές, με φίδια στα μαλλιά και στα χέρια. Η επάνω φορά χιτωνίσκο και κρατά στο δεξί χέρι ακόντιο και στο αριστερό αναμμένο πυρσό με φίδι τυλιγμένο γύρω του. Η κάτω φορά ποδήρη χιτώνα και κρατά στο αριστερό χέρι φίδι και στο δεξί ακόντιο. Στο βάθος ψηλά φιάλη.

Στην άλλη όψη του αγγείου: γυναίκα και γυμνός νέος δίπλα σε ιωνικό κίονα.

II.20 Brindisi, Collezione Archeologica S. Faldetta 228.

Απουλικός κρατήρας κωδωνόσχημος, ερυθρόμορφος, Ζωγράφος του Sydney 64, περ. 360 π.Χ.

Εικόνα 47. **II.20** Brindisi, Collezione Archeologica S. Faldetta 228

Πηγή: *LIMC Suppl.* 2009 “Orestes” add. 6*.

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) όρθιος μπροστά από μικρό ορθογώνιο βωμό που πατά σε κρηπίδα με δύο βαθμίδες, κινείται προς τα δεξιά, ενώ κοιτά μια Ερινύα που έρχεται από αριστερά. Υψώνει προς αυτήν το ξίφος που κρατά στο δεξί χέρι ενώ στο αριστερό έχει κολεό και στρογγυλή ασπίδα. Φορά γλαμύδα, που πορπώνεται στο στήθος και ανεμίζει πίσω από την πλάτη, και ενδρομίδες. Δεξιά ο Απόλλων όρθιος και ήρεμος, γυμνός με ιμάτιο ριγμένο στον βραχίονα και πίσω από το σώμα του, στηρίζεται με το αριστερό χέρι σε δόρυ και υψώνει το δεξί προς τη φτερωτή Ερινύα που επιτίθεται πετώντας με ανοιγμένα φτερά από αριστερά. Φορά χιτωνίσκο ζωσμένο στη μέση και ενδρομίδες, έχει φίδια στα μαλλιά και με το αριστερό της χέρι έχει σχεδόν αγγίζει τον Ορέστη.

II.21 Βατικανό 17.137 (W1).

Λευκανικός ελικωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος του Primato, προέλευση από τα περίχωρα της Νάπολη, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, περ. 340 π.Χ.

Εικόνα 48. II.21 Βατικανό 17.137 (W1).

Πηγή: *CFST* L 54.

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) στο κέντρο της σύνθεσης, γονατίζει με το λυγισμένο αριστερό πόδι επάνω σε ορθογώνιο βωμό που πατά σε κρηπίδα. Είναι γυμνός (το ιμάτιο ριγμένο επάνω στον βωμό) και κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και τον κολεό στο αριστερό. Δεξιά ο Απόλλων όρθιος, στηριζόμενος σε κιονίσκο, στρέφεται προς τον Ορέστη. Είναι διαφνοστεφανωμένος και γυμνός, με το ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από τον βραχίονα και ριγμένο πίσω από το σώμα Πάνω από αυτόν, Ερινύα με χιτωνίσκο, ιμάτιο, ενδρομίδες και φίδια στα μαλλιά, κρατά λόγχη. Στο αριστερό μέρος της παράστασης η Αθηνά σε πολεμική εξάρτηση με αιγίδα και περικεφαλαία, στηρίζεται με το δεξί χέρι σε δόρυ και κοιτάζει αυστηρά την Ερινύα που βρίσκεται απέναντί της υψώνοντας προς αυτήν το αριστερό χέρι. Πάνω από το κεφάλι του Ορέστη, καθισμένη φτερωτή Ερινύα ή Νίκη με μακρύ φόρεμα και κλαδί στο χέρι.

Στην άλλη όψη του αγγείου: Διόνυσος ανάμεσα σε δύο Μαινάδες.

II.22 Μιλάνο, Museo Archeologico A 0.9.2162.

Καμπανικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 34,7 εκ., Ζωγράφος του Parrish, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, περ.360-350 π.Χ.

Εικόνα 49. **II.22** Μιλάνο, Museo Archeologico A 0.9.2162.

http://www.lombardiabenculturali.it/img_db/bcra/RL480/1/1/8_expo_ra_rl480-00008_01.jpg

Δελφική σκηνή ανάλογη με εκείνη των σύγχρονων απουλικών αγγείων, αλλά με κάποιες ενδιαφέρουσες ιδιαιτερότητες.

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) έχει καταφύγει σε έναν τεράστιο χάλκινο τρίποδα και όχι στον *ομφαλό* ή σε βωμό. Έχει προσπέσει με λυγισμένο το αριστερό πόδι στη βάση του τρίποδα και με το αριστερό του χέρι έχει αγκαλιάσει το πόδι του τρίποδα κρατώντας ξίφος στο υψωμένο δεξί χέρι και κολεό στο αριστερό. Φορά γλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και ανεμίζει πίσω από το σώμα του. Προσπαθεί να

προστατευθεί απέναντι σε μια φτερωτή ερινύα, που πλησιάζει πετώντας από αριστερά. Είναι τελείως γυμνή (φορά περιδέραιο και βραχιόλια) στέκεται ευθυτενής χωρίς να κρατά κανένα όπλο και με τα ανοιγμένα φτερά της μοιάζει με νίκη. Δεξιά ο Απόλλων με εντυπωσιακό ολοκέντητο ένδυμα, χρησιμοποιεί το τόξο του για να πλήξει την Ερινύα. Πίσω από αυτόν νέος (Πυλάδης;) με στολή ταξιδιώτη (χλαμύδα και πέτασο)· στηρίζεται με το δεξί χέρι σε ραβδί (ή δόρυ;), κρατά με το αριστερό ένα άλογο από το χαλινάρι και παρακολουθεί τη σκηνή. Στο βάθος αναρτημένη αναθηματική ασπίδα.

Στην άλλη όψη του αγγείου: τρεις ιματιοφόροι νέοι.

II.23 Perugia, Museo Archeologico Nazionale dell'Umbria — χωρίς αριθμηση.

Αττική πελίκη, ύψ. 30 εκ., Ρυθμός Κερτς, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, 375-350 π.Χ.

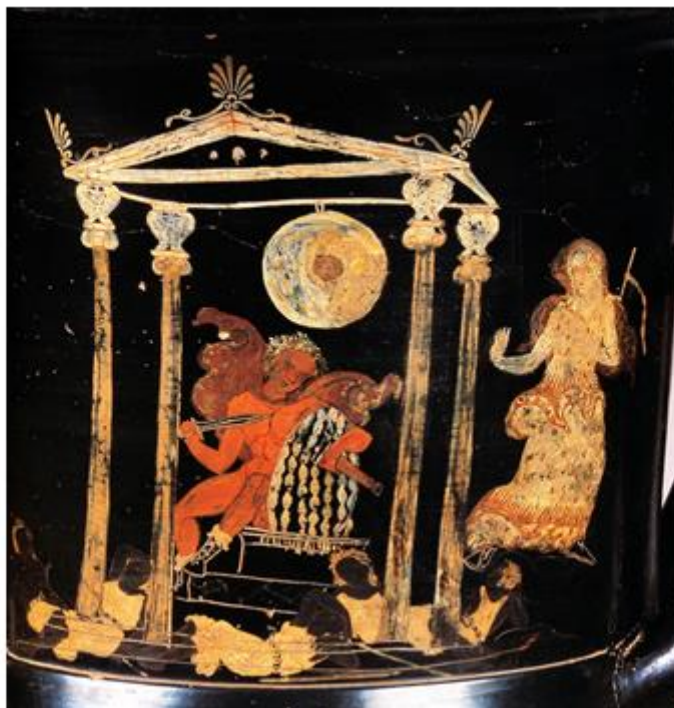
Εικόνα 50. **II.23** Perugia, Museo Archeologico Nazionale dell'Umbria.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/italy/perugia/museo_archeologico_nazionale_dell_umbria/9632X001.jpg

Στο κέντρο της σύνθεσης νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) σε στάση γονυκλισίας ακουμπά με το λυγισμένο αριστερό πόδι επάνω σε ωοειδή *ομφαλό* καλυμμένο με *άγρηνόν*. Είναι γυμνός, με ιμάτιο ριγμένο στον αριστερό βραχίονα και πίσω από την πλάτη, κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και κολεό στο αριστερό. Εραλδικά δύο Ερινύες με ποδήρεις χιτώνες και φίδια στα μαλλιά, απειλούν τον ήρωα με αναμμένους πυρσούς.

II.24 Αγ. Πετρούπολη, Μουσείο Ερμιτάζ Β 1743 (St. 349).

Απουλικός καλυκοειδής κρατήρας, ύψ. 51 εκ., Γναθία τεχνική, Ζωγράφος της Κοννάκιδος, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, περ.360-340 π.Χ.

Εικόνα 51. **II.24** Αγ. Πετρούπολη, Μουσείο Ερμιτάζ Β 1743 (St. 349).

Πηγή: P&P 65, αρ. 20

Εντυπωσιακή παράσταση λόγω της αρχιτεκτονικής κατασκευής στο κέντρο της σύνθεσης, που παριστάνει ένα είδος ναΐσκου ο οποίος στεγάζει αρκετά υψηλό ωοειδή ομφαλό, καλυμμένο με άγρημόν. Από το γείσο του ναΐσκου είναι αναρτημένη αναθηματική ασπίδα. Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) με ξίφος στο δεξί χέρι και κολεό στο αριστερό, κάθεται στο βάθρο του ομφαλού και τον αγκαλιάζει με το αριστερό του χέρι. Φορά γλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και ανεμίζει πίσω από την πλάτη, και ενδρομίδες με γλωσσίδα. Δεξιά, έξω από τη ναόσχημη κατασκευή, ιέρεια με ποδήρη ποικιλμένο χιτώνα τρέπεται σε φυγή κρατώντας το κλειδί του ιερού. Πέντε Ερινύες με μαύρο δέρμα και λευκά μαλλιά, ντυμένες με χιτωνίσκους, κοιμούνται στο έδαφος γύρω από τον ομφαλό.

II.25 Βιέννη, Kunsthistorisches Museum IV 1115.

Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος του Berkeley, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης περ. 350 π.Χ.

Εικόνα 52. **II. 25** Βιέννη, Kunsthistorisches Museum IV 1115, όψη Α.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/austria/wien/kunsthistorisches_museum/9638X001.jpg

Στο δεξί μέρος της σύνθεσης, ωσειδής *ομφαλός* με διακόσμηση που δηλώνει ότι είναι καλυμμένος με *άγρηνόν πατά* σε βάθρο με δύο βαθμίδες. Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) γονατισμένος στη βάση του *ομφαλού*, με την πλάτη στο θεατή, αγκαλιάζει τον *ομφαλό* με το αριστερό χέρι και κρατά ξίφος στο δεξί. Φορά χλαμύδα που αφήνει γυμνό το σώμα. Κοιτάζει προς μία φτερωτή ερινύα με ποικιλμένο χιτωνίσκο και φίδι τυλιγμένο στα μαλλιά, η οποία του επιτίθεται από αριστερά κρατώντας αναμμένο πυρσό στο δεξί χέρι και φίδι στο αριστερό.

Στην άλλη όψη του αγγείου: ιέρεια σε φυγή, με το κλειδί του ναού στο χέρι, ακολουθεί σκύλο που τρέχει μπροστά ενώ στρέφει το κεφάλι κοιτάζοντας προς τα πίσω.

Εικόνα 53. **II. 25** Βιέννη, Kunsthistorisches Museum IV 1115, όψη Β.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/austria/wien/kunsthistorisches_museum/9638X301

[.jpg](#)

II.26 *Νάπολη, Ιδιωτική Συλλογή.*

Καμπανικός αμφορέας ερυθρόμορφος, περ. 320 π.Χ.

Εικόνα 54. **II.26** *Νάπολη, Ιδιωτική Συλλογή.*

Πηγή: *LIMC Suppl.* 2009, “Orestes” add.8*.

Στο αριστερό μέρος της σύνθεσης ψηλός ωοειδής *ομφαλός* καλυμμένος με *άγρηνόν*. Δίπλα του νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) γυμνός, με ενδρομίδες και ιμάτιο ριγμένο στον αριστερό βραχίονα, σε διασκελισμό (το λυγισμένο δεξί πόδι πίσω από τον *ομφαλό*). Κρατά γυμνό ξίφος στο δεξί χέρι και υψώνει το αριστερό για να αντιμετωπίσει ιπτάμενη Ερινύα που του επιτίθεται από ψηλά. Φορά μακρύ χιτώνα και κρατά αναμμένους πυρσούς και στα δύο χέρια. Έχει ανοιγμένα φτερά. Στο βάθος αριστερά αναθηματική ασπίδα.

II.27 Νάπολη, Συλλογή Hamilton (παλαιότερα).

Απουλικό αγγείο απωλεσθέν, αδιευκρίνιστος τόπος εύρεσης, 375-350 π.Χ..

Εικόνα 55. **II.27** Νάπολη, Συλλογή Hamilton (παλαιότερα).

Πηγή: *LIMC* “Orestes” 33 (σχέδιο).

Στο κέντρο της σύνθεσης ορθογώνιος βωμός που πατά σε κρηπίδα· η ζώνη κάτω από την καλυπτήρια πλάκα διακοσμείται με λέσβιο κυμάτιο. Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) με σπαθί στο δεξί χέρι και κολεό στο αριστερό, σε στάση γονυκλισίας με το δεξί πόδι λυγισμένο επάνω στον βωμό. Φορά γλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και πέφτει στην πλάτη αφήνοντας γυμνό το σώμα, και πύλο ριγμένο πίσω στον αυχένα. Δεξιά και αριστερά δύο άπτερες Ερινύες με χιτωνίσκους και ενδρομίδες, τον απειλούν με τα φίδια που κρατούν.

II.28 Ruvo di Puglia, Museo Jatta 36931 (J 1499).

Απουλικός ελικοτός κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος της Πελίκης της Μόσχας, άγνωστος τόπος εύρεσης, 390-370 π.Χ. Η παράσταση στον λαιμό του αγγείου.

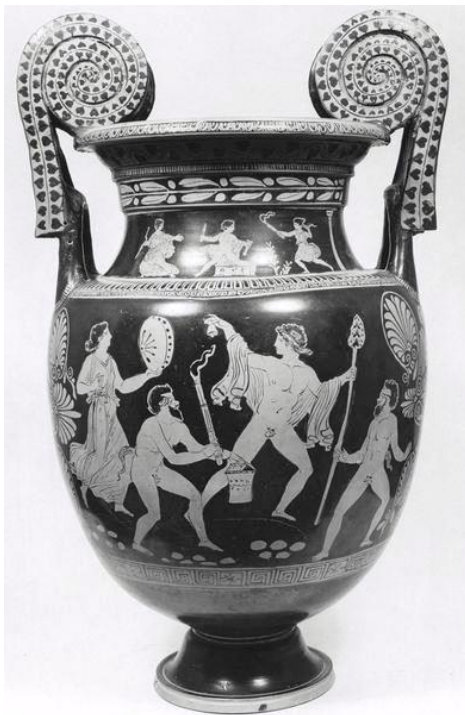
Εικόνα 56. **II.28** Ruvo di Puglia, Museo Jatta 36931 (J 1499).

Η παράσταση στον λαιμό του αγγείου. Πηγή: *LIMC* “Orestes” 31*.

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) στο κέντρο της σύνθεσης, ακουμπά με το γόνατο σε χαμηλό βωμό κρατώντας ξίφος στο δεξί χέρι κολεό στο αριστερό. Δεξιά, Ερινύα με χιτωνίσκο απεικονίζεται σε διασκελισμό να επιτίθεται με σφοδρότητα στον Ορέστη, κρατώντας φίδι στο αριστερό χέρι και αναμμένο δαδί στο δεξί. Αριστερά, ιέρεια με ποδήρη χιτώνα, λοξό ιμάτιο και το κλειδί στο δεξί χέρι, απομακρύνεται από το χώρο της δράσης κοιτάζοντας προς τα πίσω. Φυτά δάφνης στο έδαφος και ραδινός κίονας με δωρικό κιονόκρανο στο δεξί άκρο της παράστασης.

Στο σώμα του αγγείου διονυσιακός θίασος: ο Διόνυσος ανάμεσα σε δύο Σειληνούς και μία Μαινάδα.

Στην άλλη όψη του αγγείου: στον λαιμό, τρεις ιππείς· στο σώμα, η αναχώρηση του Βελλεροφόντη από την Τίρυνθα (ίσως συνδέεται με τη *Σθενέβοια* του Ευριπίδη).

Εικόνα 57. **II.28** Ruvo di Puglia, Museo Jatta 36931 (J 1499) όψη Α.
https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/italy/ruvo_di_puglia/museo_nazionale_jatta/9635_X001.jpg

Εικόνα 58. **II.28** Ruvo di Puglia, Museo Jatta 36931 (J 1499), όψη Β.
https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/italy/ruvo_di_puglia/museo_nazionale_jatta/9635_X002.jpg

II.29 Συρακούσες, *Museo Archeologico Regionale Paolo Orsi 37059.*

Καμπανικός κιονωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 38 εκ., συνδέεται με τον Ζωγράφο του Ζατρικίου, προέλευση Λεοντίνοι Σικελίας, περ.350 π.Χ.

Εικόνα 59. **II.29** Συρακούσες, Museo Archeol. Regionale Paolo Orsi 37059.

Πηγή: *CFST S3.*

Στο κέντρο της σύνθεσης αποτυπώνεται ορθογώνιος βωμός με ψηλούς κρατευτές και διακοσμητική ζώνη με κυμάτιο κάτω από την καλυπτήρια πλάκα, ο οποίος πατά σε διπλή κρηπίδα. Επάνω στον βωμό κάθεται νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης). Έχει χλαμύδα που πορπώνεται στον ώμο και ανεμίζει πίσω από την πλάτη, κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και κολεό στο αριστερό. Δεξιά και αριστερά δύο φτερωτές Ερινύες με χιτωνίσκους ζωσμένους στη μέση και ενδρομίδες. Κρατούν φίδια στα χέρια αλλά είναι μάλλον ήρεμες, σαν σκεπτικές, και καθόλου επιθετικές.

Στην άλλη όψη του αγγείου: δύο ιματιοφόροι νέοι.

II.30 Lecce, Museo Provinciale Sigismondo Castromediano 770.

Απουλικός καλυκοειδής κρατήρας, προέλευση Armento, Γναθία τεχνική, ύψ. 44,5 εκ., Ζωγράφος του Truro, 350-330 π.Χ.

Εικόνα 60. **II.30** Lecce, Museo Provinciale Sigismondo Castromediano 770.

Πηγή: *CFST* Ap 55.

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) απεικονίζεται καθισμένος πάνω σε βωμό, κρατώντας ξίφος στο υψωμένο δεξί χέρι και κολεό στο αριστερό. Φορά ποικιλμένο ποδήρες ένδυμα με μακριά μανίκια και μασχαλιστήρες. Οι τέσσερις μορφές που τον πλαισιώνουν δεξιά και αριστερά απεικονίζονται σε δύο ζώνες. Στην κάτω ζώνη, αριστερά, γυναικεία μορφή με χιτώνα, κεντημένο λοξό ιμάτιο και στέμμα στο κεφάλι. Έχει ερμηνευθεί ως Κλυταιμήστρα. Η ανδρική γενειοφόρα μορφή δεξιά, επίσης με

στολισμένο ποδήρες ένδυμα, ιμάτιο και σκήπτρο, έχει ερμηνευθεί ως ο Αίγισθος ή, πιθανότερα, ο Αγαμέμνων. Στην επάνω ζώνη, αριστερά φτερωτή ερινύα σε προτομή με στολισμένο ένδυμα, απλώνει προς τον Ορέστη το δεξί χέρι που κρατά φίδι. Δεξιά καθισμένη γυναικεία μορφή με στέμμα, χειριδωτό χιτώνα και λοξό ιμάτιο, που κρατά φιάλη στο αριστερό χέρι (Λητώ;). Στο έδαφος κάτω από τον βωμό, μια μακριά ταινία από πλεγμένο μαλλί.

Στην άλλη όψη του αγγείου: καθισμένη γυναικεία μορφή που κρατά στεφάνι ανάμεσα σε δύο εφήβους (ο νέος δεξιά κρατά στλεγγίδα). Η γυναίκα φαίνεται να απευθύνεται στον έφηβο που βρίσκεται αριστερά (τελετή βράβευσης σε κάποιους αγώνες;).

II.31 Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung, VI 4565.

Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 41εκ., Ζωγράφος του Hearst, περ. 400 π.Χ.

Εικόνα 61. **II.31** Βερολίνο, Staatliche Museen, Antikensammlung, VI 4565.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/germany/berlin/staatliche_museen_zu_berlin/antikensammlung/9672X001.jpg

Στο κέντρο της σύνθεσης άγαλμα της Αθηνάς Παλλάδας επάνω σε βάθρο με δύο βαθμίδες. Το Παλλάδιο φορά ποδήρη χειριδωτο χιτώνα ζωσμένο στη μέση και περικεφαλαία. Έχει στο αριστερό χέρι στρογγυλή ασπίδα διακοσμημένη με ακτινωτό μοτίβο και με το δεξί στηρίζεται στο δόρυ. Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης), με γλαμύδα ριγμένη στον αριστερό ώμο και πέτασο πίσω από τον αυχένα, είναι καθισμένος στο βάθρο και αγκαλιάζει το Παλλάδιο με το αριστερό του χέρι. Κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και κολεό στο αριστερό. Δεξιά και αριστερά, δύο φτερωτές Ερινύες με χιτωνίσκους. Έχουν φίδια στα μαλλιά και κρατούν από ένα φίδι σε κάθε χέρι. Ενώ κοιτούν προς τον Ορέστη, ο διασκελισμός τους είναι αντίθετος, σαν να προχωρούν απομακρυνόμενες από το άγαλμα της θεάς.

Στην άλλη όψη του αγγείου: γυναικεία μορφή πεπλοφόρος ανάμεσα σε τρεις γυμνούς νέους με δόρυ.

II.32 Νέα Υόρκη, Ιδιωτική Συλλογή.

Παλαιότερα στη Μελβούρνη, Συλλογή Geddes A 4:8. Σε Ιδιωτική Συλλογή, μετά από δημοπρασία του οίκου Christie's, 12 Δεκ. 2002.

Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 29,7 εκ., Ζωγράφος του Tarporley, 400-375 π.Χ.

Εικόνα 62. **II.32** Νέα Υόρκη, Ιδιωτική Συλλογή.

Πηγή: *CFST* Ap 33.

Στο αριστερό μέρος της σύνθεσης νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) με λυγισμένο το δεξί πόδι ακουμπά στον βωμό που χρησιμεύει ως βάση ωοειδούς *ομφαλού*, έχοντας το ξίφος στο δεξί χέρι και τον κολέο στο αριστερό. Είναι γυμνός, με ιμάτιο τυλιγμένο στον αριστερό βραχίονα να ανεμίζει πίσω από την πλάτη του. Δεξιά ο Απόλλων στέκεται γυμνός, στεφανωμένος, με ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από τον αριστερό βραχίονα. Κρατά στο δεξί χέρι λευκό χοιρίδιο από το πίσω πόδι, στο ύψος του προσώπου του Ορέστη, και στο αριστερό κλαδί δάφνης. Στο βάθος επάνω, βουκράνιο.

Στην άλλη όψη του αγγείου: δύο ιματιοφόροι νέοι με ράβδους.

II.33 Μιλάνο, Αγορά Αρχαιοτήτων (παλαιότερα).

Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος των Ευμενίδων, περ. 370 π.Χ.

Εικόνα 63. **II.33** Μιλάνο, Αγορά Αρχαιοτήτων (παλαιότερα).

Πηγή: DYER (1969) 52 κ.ε., πίν. II, εικ. 2.

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) κάθεται ήρεμος και με ελαφρά σκυμμένο το κεφάλι επάνω σε ορθογώνιο βωμό, ο οποίος πατά σε βάση με δύο βαθμίδες και είναι στολισμένος με λευκές ταινίες μαλλιού. Φορά χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και πέφτει πίσω στην πλάτη, και κρατά ξίφος στο δεξί χέρι. Πίσω από τον βωμό φαίνεται ωσειδής ομφαλός καλυμμένος με δίχτυ (άγρηνόν) και δεξιά ένας τρίποδας. Ο Απόλλων όρθιος μπροστά από τον Ορέστη, στεφανωμένος και με ποικιλμένο λοξό μάτιο. Κρατά με το δεξί χέρι λευκό χοιρίδιο από το πίσω πόδι, πάνω από το κεφάλι του Ορέστη, και με το αριστερό ψηλό κλαδί δάφνης και φιάλη. Τη σκηνή παρακολουθούν η Άρτεμις με στολή κυνηγίου και δύο ακόντια —στο δεξί άκρο της σύνθεσης, πίσω από τον Απόλλωνα— και ιέρεια με πέπλο(;), καλυμμένο κεφάλι και το κλειδί του ναού στο χέρι, στολισμένο με ταινίες —στο αριστερό άκρο. Στο βάθος, δύο βουκράνια στολισμένα με ταινίες επάνω αριστερά και φυτό δάφνης κάτω δεξιά.

II.34 Παρίσι, Μουσείο Λούβρου Cp710.

Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 48,7 εκ., Ζωγράφος των Ευμενίδων, προέλευση Armento(;), 380-370 π.Χ.

Εικόνα 64. **II.34** Παρίσι, Μουσείο Λούβρου Cp710.

Πηγή: *P&P* 63, αρ. 8.

Στο κέντρο της σύνθεσης απεικονίζεται νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) καθισμένος επάνω σε ορθογώνιο βωμό που πατά σε δύο βαθμίδες και χρησιμεύει ως βάση ωοειδούς *ομφαλού*. Είναι ήρεμος, με ελαφρά σκυμμένο το κεφάλι. Έχει γλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και πέφτει πίσω από την πλάτη, κρατά ξίφος στο δεξί χέρι, ενώ η θήκη κρέμεται από τον τελαμώννα στα αριστερά. Δεξιά, πίσω από τον Ορέστη, ο Απόλλων όρθιος επάνω στην κρηπίδα του βωμού με ποικιλμένο λοξό ιμάτιο. Κρατά στο δεξί χέρι ένα χοιρίδιο πάνω από το κεφάλι του Ορέστη και με το αριστερό στηρίζεται σε ψηλό κλαδί δάφνης. Πίσω από τον Απόλλωνα, παρακολουθεί τη σκηνή η Άρτεμις με κυνηγετική στολή και δύο ακόντια. Απέναντι, στην αριστερή πλευρά της σύνθεσης, τέσσερις γυναικείες μορφές. Οι τρεις από αυτές είναι άπτερες Ερινύες.

Φορούν χιτωνίσκους με μασχαλιστήρες και ενδρομίδες. Οι δύο επάνω κοιμούνται σε θέση καθιστή, ενώ η τρίτη βρίσκεται στο κάτω μέρος της εικόνας και απεικονίζεται από τη μέση και πάνω (είτε προβάλλει από τη γη, πράγμα που υποδηλώνει τη σχέση της με τον Κάτω Κόσμο, είτε απλά μόλις έχει ξυπνήσει). Η τέταρτη μορφή που έχει καλυμμένο το κεφάλι με ποικιλμένο ιμάτιο και τείνει το χέρι για να αγγίξει μία κοιμώμενη Ερινύα, δεν μπορεί παρά να είναι το φάσμα της Κλυταιμνήστρας. Στο βάθος επάνω, αναθηματική ασπίδα.

Στην άλλη όψη του αγγείου: δύο ζευγάρια που συνομιλούν.

II.35 Paestum, Museo Archeologico Nazionale, 4794.

Ποσειδωνιακή πεπλατυσμένη λήκυθος ερυθρόμορφη, εργαστήριο του Ασστέα, προέλευση Contrada Gaudo, Τάφος 2, 350-340 π.Χ.

Εικόνα 65. **II.35** Paestum, Museo Archeologico Nazionale, 4794.

Πηγή: KNOEPFLER (1993) εικ. 60

Στην αγγειογραφία αυτή τα πρόσωπα κατονομάζονται με επιγραφές. Στο κέντρο της σύνθεσης απεικονίζεται ορθογώνιος βωμός που πατά σε διπλή κρηπίδα. Η ορατή πλευρά του είναι διακοσμημένη με ζώνη τριγύφων – μετοπών και στη βάση του υπάρχει κλαδί δάφνης. Πίσω από τον βωμό, κίονας με ραβδώσεις που στέφεται από ιωνικό κιονόκρανο. Νέος άνδρας αγένειος που επιγράφεται ως Ορέστης (ΟΡΕΣΤΗΣ) κάθεται ήρεμος επάνω στον βωμό. Φορά ποικιλμένη χλαμύδα, που πορπώνεται στο στήθος και πέφτει στην πλάτη, και ενδρομίδες και έχει πύλο ριγμένο πίσω, στον αυχένα. Κρατά ξίφος στο δεξί χέρι. Από αριστερά τον πλησιάζει με διασκελισμό ο Απόλλων (ΑΠΟΛΛΩΝ), στεφανωμένος, με ποικιλμένο ιμάτιο ριγμένο στον αριστερό βραχίονα και ενδρομίδες. Ο θεός τείνει το δεξί χέρι, που κρατά λευκό χοιρίδιο, μπροστά από το πρόσωπο του Ορέστη και έχει μεγάλο κλαδί δάφνης στολισμένο με

ταινίες λευκού μαλλιού στο αριστερό. Στο επάνω μέρος της παράστασης δύο Ερινύες σε προτομή, με τις επιγραφές ΤΕΙΣΙΦΟΝΗ και ΜΕΓΑΙΡΑ. Έχουν φίδια στα μαλλιά και είναι τυλιγμένες με φίδια στο σώμα. Αριστερά, πίσω από τον Απόλλωνα, στέκεται η μητέρα του Απόλλωνα Λητώ (ΛΑΤΩ). Φέρει στέμμα και κάλυμμα κεφαλής και είναι στολισμένη με κοσμήματα. Στηρίζεται σε σκήπτρο και κρατά στο αριστερό χέρι στεφάνι από πλεγμένο μαλλί. Δεξιά η Άρτεμις (ΑΡΤΕΜΙΣ) με στολή κυνηγίου και τόξο, στηρίζεται σε ακόντιο με το αριστερό χέρι και τείνει προς τον Ορέστη το δεξί που κρατά δάφνινο στεφάνι. Πίσω της η Μαντώ (ΜΑΝΤΩ), ηλικιωμένη ιέρεια με βαρύ ποδήρες ποικιλμένο ένδυμα, στεφάνι δάφνης στο ένα χέρι και φιάλη με ταινία στο άλλο. Στο βάθος, επάνω δεξιά, ταινία με τούφες λευκού μαλλιού.

II.36 Λονδίνο, British Museum F166.

Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 33 εκ., Ζωγράφος των Ευμενίδων, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, 390-380 π.Χ. (σύμφωνα με το Μουσείο 380-360 π.Χ.).

Εικόνα 66. **II.36.** Λονδίνο, British Museum F166 (1772.0320.96) όψη Α.

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=463423&partId=1&searchText=apulian+red-figure+bell+krater+Eumenides+painter&images=true&object=24016&page=1

Εικόνα 67. **II.36.** Λονδίνο, British Museum F166 (1772.0320.96) όψη Β.

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?partid=1&assetid=1613065072&objectid=463423

Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) σε *στάση γονυκλισίας*, στηρίζεται με το λυγισμένο αριστερό πόδι σε ορθογώνιο βωμό (ή απλά βάθρο) πάνω στο οποίο πατά *ομφαλός* καλυμμένος με δίχτυ (*άγρηγόν*) και στολισμένος με ταινίες. Επάνω στον βωμό υπάρχουν δύο μεγάλα φύλλα άκανθας, ενώ η πλαϊνή επιφάνεια φέρει την αριστερόστροφη επιγραφή *ΙΕΡΑ ΔΕΛ...*, η οποία είναι μεταγενέστερη (σύμφωνα με την περιγραφή του Βρετανικού Μουσείου). Ο Ορέστης ακουμπά με την πλάτη στον *ομφαλό* και τον αγκαλιάζει με το αριστερό του χέρι. Έχει χλαμύδα τυλιγμένη γύρω από τον αριστερό βραχίονα και πύλο ριγμένο στον αυχένα, κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και τον κολεό στο αριστερό. Κοιτάζει προς τα αριστερά έτοιμος να αντιμετωπίσει κάποιον κίνδυνο, που όμως δεν είναι ορατός. Στο αριστερό άκρο της σύνθεσης απεικονίζεται ραδινός κίονας με ιωνική επίστεψη. Δεξιά, πίσω από τον Ορέστη, ο Απόλλων όρθιος, κρατά φιάλη στο αριστερό χέρι και φύλλα δάφνης στο δεξί, πάνω από το κεφάλι του Ορέστη, σαν να τον ραντίζει. Ο θεός είναι γυμνός, με ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από στον αριστερό βραχίονα και ψηλό κλαδί δάφνης. Στο βάθος της παράστασης, επάνω, βουκράνιο με στολισμένα κέρατα.

Στην άλλη όψη του αγγείου: δύο ιματιοφόροι νέοι με ράβδους συνομιλούν εκατέρωθεν δωρικού κίονα.

II.37 Αγία Πετρούπολη, Ερμιτάζ 298 (St 1734).

Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, από το Armento, Ζωγράφος των Μακρικών Αποπτυγμάτων, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, 380-360 π.Χ.

Εικόνα 68. **II.37** Αγία Πετρούπολη, Ερμιτάζ 298 (St 1734).

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/russian_federation/st_petersburg/the_state_hermitage_museum/9658X001.jpg

Στο κέντρο της σύνθεσης απεικονίζεται ορθογώνιος βωμός που πατά σε διπλή κρηπίδα. Νέος άνδρας αγένειος (Ορέστης) σε στάση γονυκλισίας, με λυγισμένο το δεξί πόδι επάνω σε ορθογώνιο βωμό. Είναι γυμνός, έχει ιμάτιο τυλιγμένο στο αριστερό χέρι και κρατά ξίφος στο δεξί. Αριστερά ο Απόλλων, με λοξό ιμάτιο και στεφάνι δάφνης στα μαλλιά, κρατά στο αριστερό χέρι λεκάνη και στο δεξί κλαδιά δάφνης, με τα οποία ραντίζει το κεφάλι του Ορέστη. Απέναντί του, δεξιά, φτερωτή Ερινύα με χιτωνίσκο στέκεται με ανοιγμένα φτερά και παρακολουθεί τη σκηνή χωρίς να επιτίθεται. Στο αριστερό τμήμα της σύνθεσης, ηλικιωμένη πεπλοφόρος ιέρεια απομακρύνεται τρέχοντας ενώ κρατά στο δεξί χέρι το κλειδί του ναού στολισμένο με ιερή ταινία. Στην άλλη όψη του αγγείου: τρεις ιματιοφόροι νέοι.

II.38 Lipari.

Πέντε θραύσματα Σικελικού κρατήρα (καλυκοειδούς;) ερυθρόμορφου, 350–325 π.Χ. Βρέθηκαν σε ανασκαφές στα τείχη της Λιπάρας (1971).

Εικόνα 69. **II.38** Lipari, θραύσματα.

Πηγή: BERNABÓ BREA & CAVALIER (1997) 109–110, εικ. 125.

Διακρίνεται το κεφάλι και ο κορμός ανδρικής μορφής στον τύπο του Ορέστη που κρατά γυμνό ξίφος και φαίνεται να βρίσκεται στο εσωτερικό ενός εντυπωσιακού οικοδομήματος. Δίπλα του διακρίνονται ίχνη από κάποια Ερινύα. Σε ένα άλλο θραύσμα, που φαίνεται ότι ανήκε στο ίδιο αγγείο, έχει διατηρηθεί ωραιότατο κεφάλι νέας γυναίκας η οποία κρατά αναμμένο πυρσό. Ο ανασκαφέας αναφέρει την παράσταση ως σκηνή εξαγνισμού (“purificazione”) του Ορέστη στον ναό των Δελφών, χωρίς να δικαιολογεί τον χαρακτηρισμό του εξαγνισμού.

II.39 Würzburg, Martin-von-Wagner-Museum L 813.

Φαλισκική οινόχρη, αδιευκρίνιστος ο τόπος εύρεσης, ύψ. 40,5 εκ., 350–325π.Χ.

Εικόνα 70. **II.39** Würzburg, Martin-von-Wagner-Museum L 813.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/germany/wuerzburg/martin-von-wagner-museum_der_universitaet/9640X102.jpg

Εικόνα 71. **II.39** Würzburg, Martin-von-Wagner-Museum L 813.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/germany/wuerzburg/martin-von-wagner-museum_der_universitaet/9640X103.jpg

Εικόνα 72. **II.39** Würzburg, Martin-von-Wagner-Museum L 813.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/germany/wuerzburg/martin-von-wagner-museum_der_universitaet/9640X303.jpg

Νέος αγένειος (Ορέστης) με γλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και ξίφος στο δεξί βρίσκεται σε *στάση γονυκλισίας* με το δεξί πόδι λυγισμένο επάνω σε βράχο που έχει σχήμα *ομφαλού*. Αντιμετωπίζει φτερωτή Ερινύα που επιτίθεται από δεξιά κρατώντας δύο αναμμένες δάδες. Αριστερά στέκεται στεφανηφόρος Απόλλων που στηρίζεται σε μεγάλο κλαδί δάφνης.

III. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΟΥΣ *ΗΡΑΚΛΕΙΔΕΣ* ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

III.1 Βερολίνο, Antikensammlung, Staatliche Museen 1969.6.

Λευκανικός κιονωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 52 εκ., αγγειογράφος από το περιβάλλον του Ζωγράφου του Policoro (της Ηράκλειας), προέλευση: Policoro (αρχαία Ηράκλεια), άγνωστος ο ακριβής τόπος ανακάλυψης, περ. 400 π.Χ.

Εικόνα 73. *III.1* Βερολίνο, Antikensammlung, Staatliche Museen 1969.6.

Πηγή: *P&P* 128, αρ. 38.

Στο κέντρο της σύνθεσης ψηλός ραβδωτός κίονας με επίστεψη ιωνικού κιονοκράνου προβάλλει πίσω από βωμό και χωρίζει την παράσταση σε δύο μέρη: το αριστερό που απεικονίζει σκηνή *ασυλίας* σε βωμό και το δεξί που περιλαμβάνει παράσταση δύο υπέων. Στο αριστερό άκρο καθισμένη γυναίκα με πτυχωτό χιτώνα και ιμάτιο,

στραμμένη προς το εξωτερικό μέρος της σύνθεσης, κρατά στα χέρια είδωλο του Δία. Το αριστερό τμήμα της σύνθεσης καταλαμβάνεται από ορθογώνιο βωμό ο οποίος πατά σε κρηπίδα και έχει καλυπτήρια πλάκα διακοσμημένη περιμετρικά από ζώνη με μαιάνδρους. Επάνω στον βωμό κάθεται ηλικιωμένος άνδρας (Ιόλαος) με ποικιλμένο χειριδωτό χιτώνα και ιμάτιο, ο οποίος κρατά ραβδί. Στα πόδια του, μπροστά στον βωμό, στέκονται δύο γυμνά αγόρια (Ηρακλείδες). Μπροστά του, με το ένα πόδι λυγισμένο επάνω στον βωμό, νεαρός άνδρας με κηρύκειο στο αριστερό χέρι κρατά τον γέροντα από τον ώμο. Είναι γυμνός, με χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και είναι ριγμένη πίσω από τους ώμους, και κοιτάζει προς το δεξί μέρος της σύνθεσης, προς το μέρος δύο υπέων που πλησιάζουν. Στο δεξί τμήμα της σύνθεσης δύο νέοι άνδρες με επενδύτες πλησιάζουν έφιπποι προς τον βωμό. Ο ένας εκ των δύο έχει πέτασο ριγμένο πίσω από τον αυχένα και κρατά δόρυ ή σκήπτρο στο δεξί χέρι. Ο άλλος κάνει με το δεξί *χειρονομία χαιρετισμού* (ή *απαγόρευσης*). Στο φόντο, επάνω από τον βωμό, αναρτημένη ασπίδα.

III.2 Policoro, Museo Nazionale della Siritide 35302.

Λευκανική πελίκη ερυθρόμορφη, ύψ. 44,5 εκ., αγγειογράφος της Ομάδας του Ζωγράφου των Καρνείων, προέλευση: Policoro (αρχαία Ηράκλεια), περ. 400 π.Χ.

Βρέθηκε σε ανασκαφές το 1963, στον λεγόμενο «τάφο του Ζωγράφου του Policoro».

Εικόνα 74. **III.2** Policoro, Museo Nazionale della Siritide 35302.

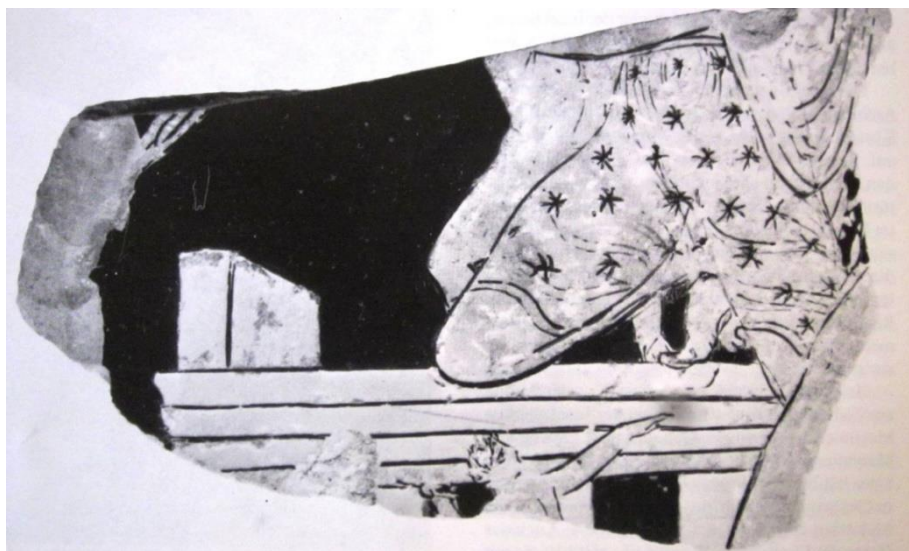
Πηγή: *P&P* 127, αρ. 37.

Στο κέντρο της σύνθεσης χαμηλός ορθογώνιος βωμός μεγάλων διαστάσεων που πατά σε κρηπίδα, πίσω από τον οποίο ορθώνεται ψηλός ραβδωτός κίονας με ιωνικό κιονόκρανο. Στην κορυφή του κίονα άγαλμα στεφανωμένου θεού που στηρίζεται σε δόρυ ή ράβδο. Επάνω στον βωμό στέκεται όρθιος, στηριζόμενος στον κίονα, μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας (Ιόλαος) που κρατά στο δεξί χέρι σκήπτρο και στο αριστερό μεγάλο κλάδο *ικεσίας*. Φορά εσωτερικά ποικιλμένο ένδυμα με εφαρμοστά μανίκια και εξωτερικά λοξό ιμάτιο που καλύπτει τον αριστερό ώμο και το κάτω μέρος του σώματος. Στα πόδια φορά κλειστά υποδήματα. Γύρω του τέσσερα αγόρια (Ηρακλείδες) τα δύο τελείως γυμνά, τα άλλα δύο με ιμάτιο που καλύπτει εν μέρει το

σώμα τους. Φέρουν όλα στεφάνι στα μαλλιά και φορούν στα πόδια κλειστά υποδήματα, ανάλογα με εκείνα του άνδρα. Δύο από τα αγόρια κρατούν στο χέρι *ικετηρίες* και ακουμπούν στον βωμό: το ένα κάθεται επάνω και το άλλο στηρίζεται σε αυτόν με το δεξί πόδι. Τα δύο άλλα αγόρια στέκονται επάνω στον βωμό εκατέρωθεν του άνδρα, τον οποίο κρατούν από το ιμάτιο. Ψηλά, πίσω από τον δεξί ώμο του άνδρα, προβάλλει γυμνός νεανίας με ιμάτιο ριγμένο στον αριστερό ώμο. Με το δεξί του χέρι δείχνει προς το μέρος ενός μεσήλικα γενειοφόρου άνδρα (κήρυκα) που πλησιάζει από αριστερά στηριζόμενος σε κηρύκειο με το αριστερό χέρι. Φορά κοντό πτυχωμένο χιτώνα με ζώνη στη μέση, γλαμύδα που πορπώνεται στον ώμο, πέτασο στο κεφάλι και ενδρομίδες με γλώσσες. Δεξιά του βωμού, εραλδικά προς τη μορφή του κήρυκα, απεικονίζεται η θεά Αθηνά με μακρύ χιτώνα, περικεφαλαία και ασπίδα. Στηρίζεται με το δεξί χέρι στο δόρυ της και παρακολουθεί τη σκηνή. Πίσω της, στο δεξί άκρο της παράστασης, ψηλός τρίπους επάνω σε ραδινό κίονα με ιωνικό κιονόκρανο.

III.3 Bolligen (Ελβετία, καντόνι Βέρνης) Ιδιωτική Συλλογή.

Όστρακο (8,4 x 5,1 εκ.), θραύσμα απουλικού κρατήρα(;) άγνωστης προέλευσης, 400-390 π.Χ.

Εικόνα 75. III.3 Bolligen, Ιδιωτική Συλλογή

Τμήμα βωμού με πλαϊνούς κρατευτές και πρόσοψη διακοσμημένη με τρίγλυφα και μετόπες. Διακρίνεται μέρος του σώματος *ικέτη* που έχει καταφύγει στον βωμό σε *στάση γονυκλισίας*, με λυγισμένο το δεξί πόδι επάνω στον βωμό και τεντωμένο το αριστερό. Φορά κοντό ποικιλμένο χιτώνα και ιμάτιο. Πίσω του διακρίνεται γυμνό αγόρι που έχει περάσει το δεξί του χέρι μπροστά από το στέρνο του ενήλικα *ικέτη*, αγκαλιάζοντάς τον. Μπροστά από τον βωμό είδωλο θεότητας: κρατά κεραυνό στο δεξί χέρι και έχει τεντωμένο μπροστά το αριστερό στον τύπο του Δία, ωστόσο παριστάνεται νεαρός και αγένειος.

IV. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΟΝ ΟΙΔΙΠΟΔΑ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

IV.1 Πολύγυρος, Αρχαιολογικό Μουσείο 5.77.130.

Αττικός κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος (αποσπασματικά σωζόμενος), ύψ. 20εκ., αποδίδεται στον Ζωγράφο του Τάφου του Montesarchio 121 (προέρχεται από το εργαστήριο του Ζωγράφου του Προνόμου), προέλευση Όλυνθος, περιοχή των οικιών, αρχές 4^{ου} αι. π.Χ.

Εικόνα 76. IV.1 Πολύγυρος, Αρχαιολογικό Μουσείο 5.77.130.

Πηγή: ΜερΡΗΕΕ (1997) 253-255, εικ. 11.

Εικόνα 77. *IV.1* Πολύγυρος, Αρχαιολογικό Μουσείο 5.77.130.

Πηγή: McPHEE (1997) 253-255, εικ. 12.

Αποσπασματική κατάσταση διατήρησης του αγγείου. Η διακόσμηση αναπτύσσεται σε δύο οριζόντιες ζώνες. Στην άνω ζώνη, δεξιά, ο Ποσειδώνας με τη σύντροφό του σε καταστόλιστη κλίση. Στο κέντρο της ζώνης δύο πανομοιότυπα ντυμένοι στεφανηφόροι νέοι με δώρα τρέχουν προς το θεϊκό ζεύγος. Πίσω από αυτούς, γενειοφόρος άνδρας με εξωμίδα και πύλο κρατά πυρσό. Στο άκρο αριστερά διατηρούνται τα κάτω άκρα γυμνού νέου. Στην κάτω ζώνη, στο κέντρο, το πάνω μέρος του σώματος ηλικιωμένου γενειοφόρου άνδρα με ποικιλμένο χιτώνα και ιμάτιο, που μάλλον απεικονίζεται σε καθιστή θέση. Σηκώνει το κεφάλι δεξιά κοιτάζοντας προς τον Ποσειδώνα, κρατά ραβδί στο αριστερό χέρι και υψώνει το δεξί προς τον θεό. Στα δεξιά του ηλικιωμένου άνδρα, τμήμα νεαρής γυναίκας η οποία σπεύδει με προτεταμένα χέρια προς αυτόν. Αριστερά, πίσω από αυτόν, ανδρική (ή γυναικεία;) κρανοφόρα μορφή που κρατά ασπίδα και δόρυ, κοιτάζει έντονα τον ηλικιωμένο άνδρα και εκτείνει το δεξί του χέρι προς αυτόν. Πίσω από τον πολεμιστή, όρθια νεαρή γυναικεία μορφή που κρατά φιάλη και στο άκρο αριστερά διατηρείται στεφανηφόρος κεφαλή καθιστού (κατά πάσα πιθανότητα) γενειοφόρου άνδρα που κρατά σκήπτρο.

Στην άλλη όψη του αγγείου διατηρούνται αποσπασματικά τρεις στεφανηφόροι άνδρες με πυρσούς, ο ένας εκ των οποίων κρατά επιπλέον και κάνεον (*κανοῶν*), και στη μέση μία γυναίκα που παίζει αυλούς.

IV.2 Βατικανό, 18255 (AA2).

Παλαιότερα στη Ρώμη, συλλογή Gualtieri, άλλοτε στη Νάπολη, συλλογή Valletta.

Απουλικός κρατήρας ερυθρόμορφος (σε σχήμα ελικωτού κρατήρα αλλά χωρίς έλικες) ύψ. περ. 60 εκ., αποδίδεται στον Ζωγράφο της Ιλίου Πέρσεως, 365-355 π.Χ.

Εικόνα 78. **IV.2 Βατικανό, 18255 (AA2).**

Πηγή: P&P 223, αρ. 84.

Η παράσταση κοσμεί το σώμα του αγγείου και αναπτύσσεται σε δύο οριζόντιες ζώνες. Ψηλός φοίνικας δεσπόζει καθ' όλο το ύψος. Στην άνω ζώνη, αριστερά, καθιστή θεά. Δεξιά, καθιστή Αφροδίτη συνομιλεί με Έρωτα. Στο δεξί άκρο της άνω ζώνης, άπτερη Ερινύα κρατά πυρσό και φίδι (τα πόδια της δεν είναι ορατά, μοιάζει να κρύβονται από ένα ύψωμα γης). Στην κάτω ζώνη, στο κέντρο, ορθογώνιος βωμός επάνω στον οποίο κάθεται ηλικιωμένος άνδρας (λευκά μαλλιά και γένια). Φορά

κοντό χιτώνα μέσα από τον οποίο διακρίνονται εφαρμοστά ποικιλμένα μανίκια, γλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και ενδρομίδες. Στο αριστερό χέρι κρατά ξίφος μέσα στον κολεό. Δεξιά του, όρθια και ακουμπισμένη στον βωμό, στέκεται νέα γυναίκα με μακρύ χιτώνα και ιμάτιο που καλύπτει το κεφάλι. Εραλδικά της παράστασης *ασυλίας*, δύο άντρες όρθιοι στραμμένοι προς τον βωμό. Δεξιά, ώριμος άνδρας με σκήπτρο και διάδημα στα μαλλιά (βασιλιάς) κινείται προς τους *ικέτες* και απευθύνεται προς αυτούς υψώνοντας το δεξί χέρι. Φορά ποδήρη χιτώνα και ιμάτιο. Αριστερά, παρακολουθεί τη σκηνή νέος οπλισμένος με δύο ακόντια στηριγμένα στον ώμο. Φορά κοντό χιτώνα (από μέσα εφαρμοστά ποικιλμένα μανίκια), γλαμύδα που πορπώνεται στον ώμο, διάδημα στα μαλλιά και ενδρομίδες. Στο δεξί άκρο της παράστασης, πίσω από τον βασιλιά, κλαδί δάφνης. Στο βάθος, ταινία και δύο φιάλες πλαισιωμένες από πλεκτές ταινίες.

IV.3 Μελβούρνη, Συλλογή Geddes A:58.

Παλαιότερα στην Αγορά Αρχαιοτήτων του Λονδίνου.

Απουλικός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 55 εκ., κοντά στην τεχνοτροπία του Ζωγράφου του De Schulthess, περ. 340 π.Χ.

Εικόνα 79. IV.3 Μελβούρνη, Συλλογή Geddes A:58.

Πηγή: P&P 101, 27

Το κέντρο της παράστασης καταλαμβάνει εντυπωσιακά μεγάλος ορθογώνιος βωμός που πατά σε κρηπίδα. Πίσω από τον βωμό, δύο κίονες με ιωνικά κιονόκρανα στέφονται από τρίποδες. Επάνω στον βωμό κάθονται τρία πρόσωπα: στο κέντρο ηλικιωμένος άνδρας και εκατέρωθεν δύο νέες γυναίκες. Ο ηλικιωμένος *ικέτης* φορά ποδήρες χειριδωτό ένδυμα και μάτιο, έχει λευκά μαλλιά και γένια και απεικονίζεται τυφλός (δύο γραμμές στη θέση των ματιών). Κρατά στο αριστερό χέρι βακτηρία και υψώνει το δεξί σε *χειρονομία ομιλίας*. Η γυναίκα δεξιά φορά ποδήρη χιτώνα, μάτιο που καλύπτει το κεφάλι και κοσμήματα, και σηκώνει το δεξί χέρι σε *χειρονομία*

δισταγμού. Η γυναίκα αριστερά έχει ποικιλμένο ένδυμα, πλούσια κόμμωση και γενικότερα πιο εντυπωσιακή εμφάνιση. Εκατέρωθεν του βωμού, δύο όρθιοι άνδρες. Αριστερά όρθιος γενειοφόρος μεσήλικας, με ιμάτιο που αφήνει γυμνό τον θώρακα και ενδρομίδες με γλώσσες, στηρίζεται με το δεξί χέρι σε σκήπτρο και παρακολουθεί τους *ικέτες*. Δεξιά, νέος άνδρας με χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και ενδρομίδες με γλώσσες, κρατά στο αριστερό χέρι ραβδί ή σκήπτρο και υψώνει το δεξί σε μια χειρονομία που φανερώνει δισταγμό ή αμηχανία. Πρέπει να επισημανθεί ότι σύμφωνα με τις πληροφορίες του Trendall⁵ το πρόσωπο του νέου άνδρα έχει επιζωγραφιστεί. Στο επάνω δεξί τμήμα της παράστασης απεικονίζεται καθισμένη φτερωτή Ερινύα. Φορά χιτωνίσκο με μασχαλιστήρες, και ενδρομίδες με γλώσσες. Έχει φίδια στα μαλλιά και κρατά ξίφος στο αριστερό χέρι. Παρακολουθεί τη σκηνή (θα έλεγε κανείς ότι το βλέμμα της είναι στραμμένο στον μεσήλικα γενειοφόρο άνδρα) αλλά δεν επιτίθεται, αφού είναι καθισμένη και το σπαθί της βρίσκεται στη θήκη του. Στο βάθος της παράστασης, επάνω, φιάλες και βουκράνιο στολισμένο με ταινίες.

Στην άλλη όψη του αγγείου: παράσταση με Σάτυρο και Μαινάδες.

⁵ RVAp Supp 2, 136.

Ν. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΚΜΗΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

V.1 Τάρας, Museo Nazionale Archeologico I.G. 4600.

Απουλικός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, αποσπασματικά σωζόμενος (ύψ. της διακοσμημένης επιφάνειας 23εκ.), Ζωγράφος της Γέννησης του Διονύσου, προέλευση: Τάρας, 400-390 π.Χ. Βρέθηκε το 1952.

Εικόνα 80. V.1 Τάρας, Museo Nazionale Archeologico I.G. 4600.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/italy/taranto/museo_archeologico_nazionale/3088_5X101.jpg

Στο κάτω μέρος της παράστασης, αριστερά, γυναίκα με ποδήρη χιτώνα και ιμάτιο που καλύπτει την κεφαλή (Αλκμήνη), κάθεται επάνω σε στοιβαγμένα ξύλα που πιθανόν έχουν ολοκληρωτικά καλύψει έναν βωμό. Γέρνει το κεφάλι και ακουμπά στο χέρι σε στάση παραίτησης. Η πυρά είναι ήδη αναμμένη. Απέναντί της στέκεται μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας με ιμάτιο, ο οποίος κατονομάζεται από επιγραφή ως Αμφιτρύων (ΑΜΦΙΤΡΥΩΝ).⁶ Φέρνει το χέρι προς το πρόσωπο σε *χειρονομία αμηχανίας*. Ανάμεσά τους κεραυνός. Στο επάνω τμήμα της παράστασης τρεις θεότητες: στο άκρο δεξιά διακρίνεται το χέρι του Ερμή με το κηρύκειο. Στο κέντρο, αποσπασματικά σωζόμενος γυμνός Έρως με ανοιγμένα φτερά, στέκεται σταυρώνοντας τα πόδια. Επάνω αριστερά διακρίνεται τμήμα καθιστής μορφής που κρατά σκήπτρο (Ζευς;). Έχει επισημανθεί η επίδραση της αττικής αγγειογραφίας στην τεχνοτροπία, παρόλο που δεν έχει μέχρι στιγμής βρεθεί αττικό αγγείο με ανάλογο θέμα.⁷

Στην άλλη όψη του αγγείου: Ηρακλής με κάρθαρο και Μαινάδα.

⁶ Ο TODISCO (2003, Αρ 15) λανθασμένα αναφέρει την επιγραφή ΑΝΦΙΤΡΥΩΝ.

⁷ MUGIONE (2005) 179.

V.2 Lipari, Museo Archeologico Eoliano 9405.

Σικελικός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 34 εκ., αποδίδεται στον Ζωγράφο των Συρακουσών 47099 τον αποκαλούμενο και Ζωγράφο της Εκάτης, προέλευση: Lipari (Τάφος 730), 370-350 π.Χ.

Εικόνα 81. V.2 Lipari, Museo Archeologico Eoliano 9405, όψεις Α και Β.

[http://www.regione.sicilia.it/beniculturali/museolipari/galleria/25%20\[500x299\].jpg](http://www.regione.sicilia.it/beniculturali/museolipari/galleria/25%20[500x299].jpg)

Στο κέντρο της σύνθεσης γυναικεία μορφή (Αλκμήνη;) βρίσκεται καθισμένη σε ορθογώνιο βωμό με ψηλούς κρατευτές, γύρω από τον οποίο έχουν συσσωρευθεί ξύλα. Φορά ποικιλμένο ποδήρη χιτώνα και σηκώνει το κεφάλι προς τον ουρανό υψώνοντας το δεξί χέρι σε *χειρονομία ικεσίας*. Δύο θεοί στέκονται εκατέρωθεν του βωμού: αριστερά ο Ζευς γυμνός, με ποικιλμένο ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από τον αριστερό βραχίονα και σκήπτρο στο δεξί χέρι. Στρέφεται προς την *ικέτιδα* και κάνει *χειρονομία ομιλίας*. Δεξιά ο Ερμής, με ποικιλμένη γλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και πέφτει πίσω από τους ώμους αφήνοντας γυμνό το σώμα. Κοιτά ψηλά προς τον ουρανό και κρατά κηρύκειο στο αριστερό χέρι και ένα περιδέριο (;) στο δεξί.

Στην άλλη όψη του αγγείου: Έρως ανάμεσα σε νέο και γυναίκα (Ιάσων και Μήδεια;).

V.3 Βοστώνη, Museum of Fine Arts 1989.100.

Απουλικός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 56,8 εκ., Ζωγράφος του Δαρείου, 340-330 π.Χ.

Εικόνα 82. V.3 Βοστώνη, Museum of Fine Arts 1989.100, όψη Α.

<http://www.mfa.org/collections/object/download/157023>

Εικόνα 83. V.3 Βοστώνη, Museum of Fine Arts 1989.100, όψη Α, λεπτομέρεια.

<http://www.mfa.org/collections/object/mixing-bowl-calyx-krater-154122>

Στο κέντρο της σύνθεσης εικονίζεται ορθογώνιος βωμός που πατά σε κρηπίδα⁷ οι πλευρές του διακοσμούνται με ζώνη τριγλύφων – μετοπών και η άνω επιφάνειά του με μαύρες κουκίδες (που ίσως αναπαριστούν στάχτες). Επάνω στον βωμό βρίσκεται καθισμένη *ικέτιδα* που κατονομάζεται από επιγραφή ως Αλκμήνη (ΑΛΚΜΗΝΗ). Φορά πλούσια πτυχωμένο ποδήρη χιτώνα, ιμάτιο, ένα τρίτο ένδυμα που καλύπτει το κεφάλι σαν καλύπτρα. Έχει ταινία στα μαλλιά, σανδάλια στα πόδια και κοσμήματα (βραχιόλια, περιδέραιο, ενώτια). Περιβάλλεται από ένα μεγάλο πολύχρωμο (κόκκινο, κίτρινο και λευκό) φωτοστέφανο (*nimbus*) που παραπέμπει σε ουράνιο τόξο και στρέφεται προς τον άνδρα που βρίσκεται αριστερά και ο οποίος προσδιορίζεται από επιγραφή ως Αμφιτρώων (ΑΜΦΙΤΡΥΩΝ). Ο Αμφιτρώων απεικονίζεται ως μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας με βοιωτικό κράνος σε σχήμα πύλου,⁸ γυμνός, με τελαμώννα λοξά στο στήθος που συγκρατεί κολεό ξίφους και με χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος

⁷ TIVERIOS (2016). Από άλλους μελετητές αναφέρεται απλά ως *πίλος*: βλ. PADGETT et al. (1993) 119-121, αρ 43.

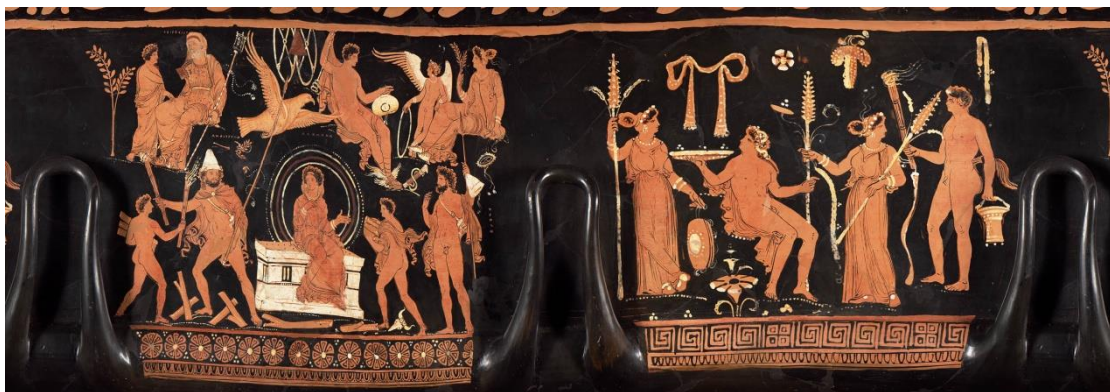
και είναι ριγμένη πίσω από τους ώμους. Κρατά ένα αφύσικα ψηλό κοντάρι στο αριστερό χέρι και αναμμένη δάδα στο δεξί και κοιτά προς την Αλκμήνη οπισθοχωρώντας. Από το αριστερό άκρο της παράστασης πλησιάζει γυμνό παιδί που κρατά ξύλα και το οποίο φέρνει στον Αμφιτρύωνα μια δεύτερη αναμμένη δάδα. Ένα δεύτερο παιδί πλησιάζει από δεξιά κρατώντας στα χέρια ανοιγμένο πάπυρο⁹ ενώ πίσω του στέκεται ανδρική μορφή που παρακολουθεί τη σκηνή. Πρόκειται για μεσήλικα γενειοφόρο άνδρα που απεικονίζεται γυμνός, με τελαμόνα λοξά στο στήθος και ιματίδιο ριγμένο πίσω από τους ώμους. Με το αριστερό χέρι στηρίζεται σε δόρυ και κρατά βοιωτικό κράνος ενώ φέρνει το δεξί χέρι προς το πρόσωπο (*χειρονομία ομιλίας* ή *προβληματισμού*;). Ακριβώς πίσω του υπάρχει κιονηδόν η επιγραφή ΧΡΗΩΝ. Επάνω αριστερά, καθισμένος ο Τειρεσίας (ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ) ως ηλικιωμένος (άσπρα μαλλιά και γένια) και τυφλός, με κόκκινη ταινία στα μαλλιά, ποικιλμένο χιτώνα (μέσα από τον οποίο διακρίνονται εφαρμοστά κόκκινα μανίκια), ιμάτιο και κλειστά υποδήματα. Κρατά σκήπτρο με ιερή ταινία. Συνοδεύεται από παιδί με ιμάτιο και στεφάνι στα μαλλιά, που στέκεται μπροστά του δείχνοντας με το αριστερό χέρι προς τη σκηνή της πυράς. Στο κέντρο της άνω ζώνης, πάνω από τον βωμό, μεγαλοπρεπής αετός σε πτήση. Δίπλα του καθιστός Ερμής με φτερωτά πέδιλα, κάθετοι επάνω στο πτυχωμένο του ιμάτιο κρατώντας το κηρύκειο στο αριστερό χέρι και πέτασο στο δεξί. Παρακολουθεί σκηνή στο δεξί άκρο της άνω ζώνης όπου Έρως με στεφάνι ακουμπά σε καθιστή Αφροδίτη, η οποία φορά χιτώνα, ιμάτιο και κεκρύφαλο και κρατά κλάδο και ίγγα. Στον κάμπο, πάνω από τον αετό, δύο τροχοί και κόκκινος πίλος, στο μέσο φαρέτρα και κλαδιά, κάτω, γύρω από τον βωμό, κούτσουρα και βουκράνιο.

Στην άλλη όψη του αγγείου: καθιστός Διόνυσος ανάμεσα σε δύο Μαινάδες και έναν Σάτυρο.

⁹ Μέχρι πολύ πρόσφατα στη βιβλιογραφία αναφερόταν ότι μετέφερε ξύλα για την πυρά. Ο Τιβέριος έδειξε ότι πρόκειται για κύλινδρο παπύρου: TIVERIOS (2016) 367.

Εικόνα 84. V.3 Βοστώνη, Museum of Fine Arts 1989.100, όψη Β.
<http://www.mfa.org/collections/object/mixing-bowl-calyx-krater-154122>

Εικόνα 85. V.3 Βοστώνη, Museum of Fine Arts 1989.100, ανάπτυγμα.
<http://www.mfa.org/collections/object/mixing-bowl-calyx-krater-154122>

V.4 Λονδίνο, British Museum F149.

Ποσειδωνιακός ενεπίγραφος κωδωνόσχημος κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 56,5 εκ., φέρει την υπογραφή του ζωγράφου Πύθωνος, προέλευση: St. Agata dei Goti, 335-330 π.Χ.

Εικόνα 86. **V.4** Λονδίνο, British Museum F149 (1890.0210.1) όψη Α.

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?assetId=320877001&objectId=399564&partId=1

Εικόνα 87. V.4 Λονδίνο, British Museum F149 (1890.0210.1) όψη Β.

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?partid=1&assetid=257305001&objectid=399564

Η αγγειογραφία φέρει την υπογραφή του Πύθωνος ενώ οι κύριες μορφές ταυτίζονται με τη βοήθεια επιγραφών. Στο κέντρο της παράστασης η Αλκμήνη (ΑΛΚΜΗΝΗ) είναι καθισμένη σε ψηλό ορθογώνιο βωμό με χαμηλούς κρατευτές· την καλυπτήρια πλάκα περιτρέχει ιωνικό κυμάτιο και οι πλευρές του είναι διακοσμημένες με ζώνη τριγλύφων – μετοπών. Γύρω από τον βωμό έχουν στοιβαχθεί ξύλα ενώ επάνω από αυτόν διαγράφεται ουράνιο τόξο. Ο χώρος κάτω από αυτό είναι γεμάτος από μικρές στιγμές που παραπέμπουν σε βροχή. Η Αλκμήνη υψώνει το δεξί χέρι σε χειρονομία ικεσίας κοιτάζοντας ψηλά, προς τον ουρανό. Δεξιά μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας (ΑΜΦΙΤΡΥΩΝ) με δύο δάδες στα χέρια ετοιμάζεται να βάλει φωτιά στην πυρά. Αριστερά νέος αγένειος (ΑΝΤΗΝΩΡ) με δύο δάδες στα χέρια σε ανάλογη κίνηση. Και οι δύο φορούν ποικιλμένους χιτωνίσκους, ιμάτια και ενδρομίδες. Ο Αντήνωρ έχει το κεφάλι καλυμμένο με πίλο και επιπλέον διακρίνονται οι μασχαλιστήρες του

χιτωνίσκου του. Επάνω, αριστερά ο Δίας (ΙΕΥΣ) σε προτομή, με σκήπτρο στο δεξί χέρι και δεξιά, απέναντί του, επίσης σε προτομή η Ηώς (ΑΩΣ) με κάτοπτρο. Στο κέντρο, εραλδικά τοποθετημένες δεξιά και αριστερά του ουράνιου τόξου, δύο γυναικείες μορφές που δεν προσδιορίζονται από επιγραφές ρίχνουν νερό από υδρίες για να σβήσουν την πυρά.

Στην άλλη όψη του αγγείου διονυσιακή σκηνή: επάνω δύο Σάτυροι και Παν, κάτω ο Διόνυσος ανάμεσα σε δύο Μαινάδες σε βηματισμό προς τα δεξιά.

V.5 Freiburg im Breisgau (University S 550).

Θραύσμα Απουλικού αμφορέα, ζωγράφος άγνωστος (πιθανώς από τους επιγόνους του Ζωγράφου του Δαρείου), 330-325 π.Χ.

Εικόνα 88. V.5 Freiburg im Breisgau (University S 550).

Πηγή: SCHMIDT (2003) 56-71, πίν. 13

Στην κάτω ζώνη απεικονίζεται ταφική σκηνή. Στην επάνω ζώνη, που διαχωρίζεται από την προηγούμενη με διακοσμητική ταινία, αναπτύσσεται παράσταση η οποία έχει

θεωρηθεί ως σκηνή της *πυράς* της Αλκμήνης. Διακρίνεται το άκρο ενός βωμού και το πόδι γυναικείας μορφής που μπορούμε να υποθέσουμε ότι κάθεται επάνω σε αυτόν. Στο έδαφος, μπροστά από τον βωμό, απεικονίζονται κούτσουρα. Δίπλα στον βωμό ανδρική μορφή. Στο δεξί άκρο της σύνθεσης ηλικιωμένος (δεν σώζεται το πρόσωπό του), πιθανότατα μάντης, με ποδήρες ένδυμα και ραβδί απομακρύνεται καθοδηγούμενος από ένα παιδί.

Αναφέρεται απουσία βαφής στα εσωτερικά τοιχώματα.

V.6 Λονδίνο, British Museum F193.

Παλαιότερα στη Ρώμη, Συλλογή Alessandro Castellani.

Καμπανικός αμφορέας με λαιμό ερυθρόμορφος, ύψ. 39 εκ., Ζωγράφος του Λούβρου K 491, προέλευση: Καπούη, 360-340 π.Χ.¹⁰

Εικόνα 89. **V.6** Λονδίνο, British Museum F193 (1873.0820.341).

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/united_kingdom/london/british_museum/15180X1_01.jpg

¹⁰ Σημειώνεται η χρονολόγηση που δίνει το Βρετανικό Μουσείο. Σε πρωιμότερη φάση (370-360 π.Χ.) χρονολογείται το αγγείο από τον TODISCO και σε μεταγενέστερη (350-325 π.Χ.) από τον TRENDALL και τη SCHMIDT.

Γυναικεία μορφή (Αλκμήνη;) απεικονίζεται καθισμένη επάνω σε βωμό με υψωμένα τα δύο χέρια σε ένδειξη *ικεσίας*. Ο βωμός πατά σε κρηπίδα και το επάνω μέρος του είναι διακοσμημένο με ζώνη τριγλύφων – μετοπών κάτω από την οποία υπάρχει ζώνη με ιωνικό κυμάτιο. Απέναντί από την γυναίκα, νεαρός άνδρας αγένειος με χιτωνίσκο ζωσμένο στη μέση —μέσα από τον οποίο διακρίνονται εφαρμοστά μανίκια— ιμάτιο και πύλο στο κεφάλι κρατά δύο αναμμένες δάδες και κινείται προς τον βωμό. Επάνω από τον βωμό διαγράφεται ουράνιο τόξο με κίτρινο, λευκό και μαύρο χρώμα., ενώ δύο γυναικείες μορφές με ποδήρη ενδύματα, εκατέρωθεν πάνω από αυτό, κρατούν υδρίες και αδειάζουν νερό.

Στην άλλη όψη του αγγείου: δύο ιματιοφόροι νέοι.

V.7 Νέα Υόρκη, Συλλογή Raysor.

Παλαιότερα στην Αγορά Αρχαιοτήτων της Νέας Υόρκης, άλλοτε στη Νέα Υόρκη, Συλλογή Walter Ephron.

Καμπανικός αμφορέας με λαιμό ερυθρόμορφος, ύψ. 57,5 εκ., Ζωγράφος του Parrish, 330-325 π.Χ.

Εικόνα 90. V.7 Νέα Υόρκη, Συλλογή Raysor.

Γυναίκα (Αλκμήνη;) με ποδήρη χιτώνα και ποικιλμένο ιμάτιο κάθεται σε βωμό. Στρέφει το κεφάλι προς τον ουρανό και σηκώνει το δεξί χέρι ψηλά σε *χειρονομία ικεσίας*. Από αριστερά πλησιάζει μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας με ποικιλμένο χιτωνίσκο και γλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος, ο οποίος κρατά στα χέρια δύο αναμμένους πυρσούς. Στο άνω μέρος της παράστασης δύο νέες γυναίκες (η αριστερή απεικονίζεται κατά τα τρία τέταρτα του ύψους της, η δεξιά διακρίνεται μόνο σε

προτομή) κρατούν από μία υδρία και αδειάζουν νερό πάνω από τον βωμό.¹¹ Στο κέντρο, πάνω από τις υδρίες, όρθιος γυμνός νέος με υψωμένα χέρια. Στο άνω αριστερό άκρο της παράστασης καθιστός Ζευς, με ιμάτιο που καλύπτει το κάτω μέρος του σώματος, στηρίζει το δεξί χέρι σε σκήπτρο και στρέφει το κεφάλι προς τα δεξιά, όπου Έρως συλλαμβάνει πτηνό.

Στην άλλη όψη του αγγείου: επάνω, γυναίκα ανάμεσα σε δύο νέους· κάτω δύο νέοι εκατέρωθεν ιωνικού κίονα.

¹¹ Ο Aellen [AELLEN (1994) 120] υποθέτει ότι το κάτω μέρος του σώματος της δεξιάς μορφής κρυβόταν πίσω από ένα σύννεφο που βρισκόταν πάνω από την Αλκμήνη, όμως η κατάσταση της αγγειογραφίας δεν επιτρέπει μια τέτοια διαπίστωση.

V.8 Entella Antiquarium 1989 E856.

Θραύσμα σικελικού σκύφου(;) ερυθρόμορφου μεγάλων διαστάσεων, αγγειογράφος της ομάδας Lentini-Manfria, προέλευση: Entella, 350-325 π.Χ. (σύμφωνα με τον Τιβέριο περ. 340 π.Χ.). Ανασκαφή 1989, E 856.

Εικόνα 91. V.8 Entella Antiquarium 1989 E856. Πηγή: P&P 263 αρ. 106.

Η σκηνή διαδραματίζεται επάνω σε υπερυψωμένη εξέδρα που στηρίζεται σε δοκούς. Στο δεξί άκρο, γυναικεία μορφή (Αλκμήνη;) με καλυμμένο κεφάλι (που σώζεται αποσπασματικά) κάθεται επάνω σε μικρό ορθογώνιο βωμό ο οποίος πατά σε κρηπίδα και έχει πλαϊνούς κρατευτές. Η γυναίκα φορά ποδήρη χιτώνα μέσα από τον οποίο διακρίνονται εφαρμοστά μανίκια διακοσμημένα με στιγμές, ιμάτιο που καλύπτει την κεφαλή και κλειστά υποδήματα. Αριστερά τμήμα ανδρικής μορφής με σκούρο χιτώνα και ιμάτιο ριγμένο στο χέρι, μοιάζει να απομακρύνεται κατεβαίνοντας από ένα χαμηλό βάθρο. Κρατά αναμμένο δαδί με ιερή ταινία στο αριστερό χέρι. Κατά τον Taplin¹² τίποτα δεν αποδεικνύει ότι δεν πρόκειται για ξίφος, όμως νομίζω ότι διακρίνεται καθαρά η φλόγα.

¹² TAPLIN (2007) 263.

VI. ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΟΝ *ΤΗΛΕΦΟ* ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

VI.1 Παρίσι, Αγορά Έργων Τέχνης.

Προς πώληση *Crédit Municipal, Paris* 26. 6. 2008, 58–59 no. 221 —δεν πωλήθηκε.

Αττικός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος του Έκτορος, άγνωστος τόπος εύρεσης, περ. 440 π.Χ.

Εικόνα 92. VI.1 Παρίσι, Αγορά Έργων Τέχνης.

Πηγή: *LIMC Suppl.* 2009 “Telephos” add. 5*.

Στο κέντρο της παράστασης ορθογώνιος βωμός μεγάλων διαστάσεων που πατά σε κρηπίδα· την καλυπτήρια πλάκα διατρέχει περιμετρικά ζώνη ιωνικού κυματίου. Δεξιά, πίσω από τον βωμό, ραδινός δωρικός κίονας φέρει ως επίστεψη τριποδικό λέβητα. Επάνω στον βωμό απεικονίζεται καθισμένος μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας με επίδεσμο στο αριστερό πόδι (Τήλεφος) ο οποίος κρατά μικρό γυμνό αγόρι (Ορέστη) στον αριστερό βραχίονα. Ο *ικέτης* είναι γυμνός, με ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από τον αριστερό βραχίονα, και κρατά ξίφος σε κολεό στο αριστερό χέρι. Είναι στραμμένος προς το αριστερό μέρος της σύνθεσης, απ' όπου πλησιάζει σε διασκελισμό μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας με κοντό ποικιλμένο επενδύτη, ταινία (ή διάδημα;) στα μαλλιά και ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από τον αριστερό βραχίονα. Είναι οπλισμένος με ξίφος στο δεξί χέρι και δόρυ στο αριστερό, και μοιάζει να έχει απειλητικές διαθέσεις. Ανάμεσα στον *ικέτη* και τον οπλισμένο άνδρα στέκεται στηριζόμενος σε κλαδί δάφνης ο Απόλλων, με λοξό ιμάτιο και στεφάνι στα μαλλιά. Κοιτάζει προς τον επιτιθέμενο άνδρα και μοιάζει να τον σταματά με μία απαγορευτική χειρονομία του δεξιού χεριού. Στο δεξί άκρο της σύνθεσης, πίσω από τον βωμό και τον κίονα, γυναίκα με κεφαλόδεσμο και μακρύ πτυχωμένο χιτώνα παρακολουθεί τη σκηνή.

Στην άλλη όψη του αγγείου: όρθια γυναίκα που κρατά θύρσο ανάμεσα σε δύο σατύρους (ο ένας εικονίζεται καθιστός).

VI.2 Βερολίνο, Staatliche Museen V.I. 3974.

Αττικός καλκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 50 εκ., 400-375 π.Χ., κοντά στην τεχνοτροπία του Ζωγράφου του Λούβρου F 64.

Εικόνα 93. VI.2 Βερολίνο, Staatliche Museen V.I. 3974.

Πηγή: *P&P* 206, εκ. 75.

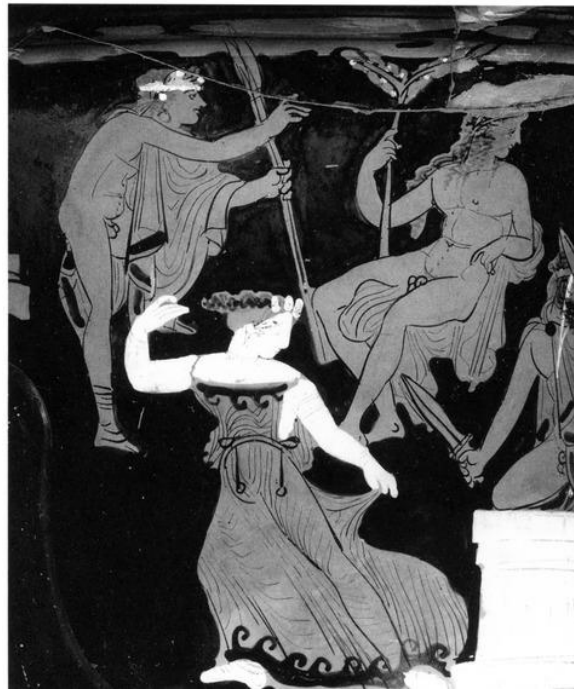
Στο κέντρο της σύνθεσης μικρός ορθογώνιος βωμός που πατά σε κρηπίδα και έχει την ορατή πλευρική πλάκα διακοσμημένη με ζώνη τριγλύφων – μετοπών. Πίσω από τον βωμό, δένδρο δάφνης με αναρτημένους αναθηματικούς πίνακες. Επάνω στον βωμό άνδρας μεσήλικας γενειοφόρος (Τήλεφος) σε στάση γονυκλισίας με λυγισμένο το δεξί πόδι. Φορά χλαμύδα που πορπώνεται στον δεξί ώμο αφήνοντας ακάλυπτη τη δεξιά πλευρά του σώματος, πέτασο στο κεφάλι και μπότες. Κρατά με το αριστερό χέρι ένα μικρό γυμνό αγόρι (Ορέστη) και με το δεξί ξίφος.

Εικόνα 94. VI.2 Βερολίνο, Staatliche Museen V.I. 3974, λεπτομέρεια.

http://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/imageViewerV2.asp?filename=\\Vases\\SPIFF\\Image_s200\\GER86\\CVA.GER86.4535.4\\image.tif

Το παιδί κοιτάζει τον άνδρα που το κρατά, ενώ απλώνει τα χέρια σε αναζήτηση βοήθειας προς την αντίθετη κατεύθυνση απ' όπου πλησιάζει κινούμενος αποφασιστικά μεσήλικας άνδρας. Έχει τυλιγμένο γύρω του ιμάτιο που αφήνει γυμνό το επάνω μέρος του σώματος και κρατά δόρυ ή σκήπτρο. Πίσω του γυναικεία μορφή με στεφάνι στα μαλλιά και ράβδο (ή σκήπτρο;) στο αριστερό χέρι, τρέπεται σε φυγή. Στο αριστερό μέρος της σύνθεσης, γυναίκα με επιμελημένη κόμμωση και διάδημα, προφανώς ανώτερης κοινωνικής τάξης από την προηγούμενη, τρέπεται επίσης σε φυγή κοιτάζοντας πίσω της. Επάνω αριστερά, καθιστός Απόλλων. Είναι γυμνός και στεφανωμένος, κάθεται επάνω σε πτυχωμένο ιμάτιο και κρατά κλαδί δάφνης. Στο άνω αριστερό άκρο της σύνθεσης παρακολουθεί τα τεκταινόμενα όρθιος νέος αγένειος άνδρας με χλαμύδα, ο οποίος κρατά δύο δόρατα. Στη βάση του βωμού, τελετουργικός κάλαθος που έχει ανατραπεί. Η όλη παράσταση χαρακτηρίζεται από κίνηση που δείχνει έντονη δράση. Στην άλλη όψη του αγγείου: τρεις ιματιοφόροι νέοι.

Εικόνα 95. VI.2 Βερολίνο, Staatliche Museen V.I. 3974, λεπτομέρεια.

Εικόνα 96. <http://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/imageViewerV2.asp?filename=\\Vases\\SPIFF\\Images200\\GER86\\CVA.GER86.4535.3\\image.tif>

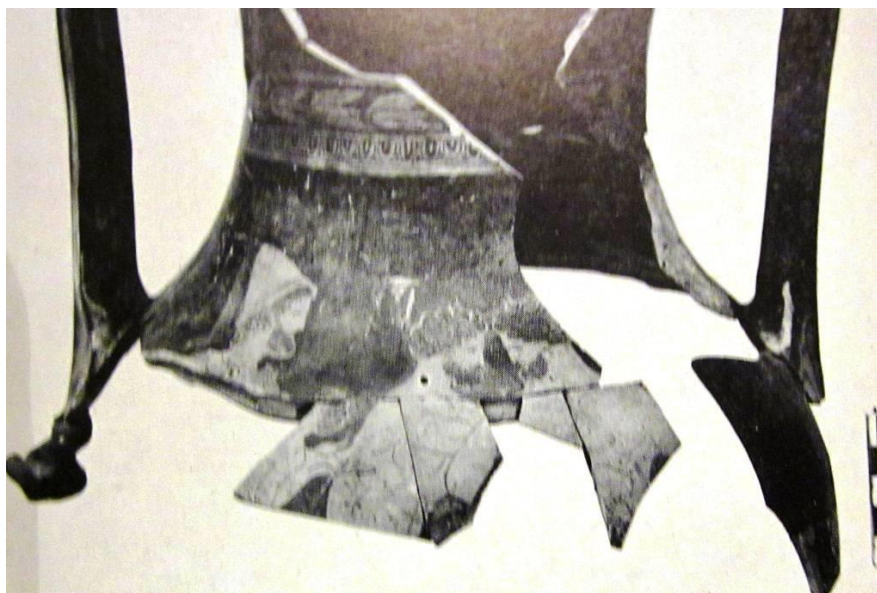

Εικόνα 97. VI.2 Βερολίνο, Staatliche Museen V.I. 3974.

<http://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/imageViewerV2.asp?filename=\\Vases\\SPIFF\\Images200\\GER86\\CVA.GER86.4534.2\\image.tif>

VI.3 Θεσσαλονίκη 34.263.

Θραύσμα αττικής πελίκης ερυθρόμορφης, από την Όλυνθο, 375-350 π.Χ.

Εικόνα 98. **VI.3 Θεσσαλονίκη 34.263.**

Πηγή: ROBINSON (1950) πίν. 62, αρ. 48.

Σώζεται μόνο ένα τμήμα από το άνω μέρος της παράστασης.

Στο αριστερό τμήμα της σύνθεσης, μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας (Τήλεφος;) με πύλο και χλαμύδα κρατά στα χέρια του ένα αγόρι (Ορέστη;). Έχει διατυπωθεί η υπόθεση ότι είναι καθισμένος σε ψηλό βωμό, αλλά αυτό δεν μπορεί να πιστοποιηθεί καθώς λείπει το κάτω μέρος του αγγείου. Με το αριστερό του χέρι απευθύνει μία χειρονομία (*ικεσίας*) προς τους δύο γενειοφόρους άνδρες που βρίσκονται στο κέντρο της παράστασης. Είναι γυμνοί, με ακάλυπτα κεφάλια, και φαίνεται να συζητούν ή να διαπληκτίζονται. Στο δεξί άκρο διακρίνεται ο κορμός μιας άλλης ανδρικής μορφής που φαίνεται να έχει χλαμύδα ριγμένη στον δεξί ώμο.

VI.4 Νέα Υόρκη, Metropolitan Museum of Art 28.57.9.

Αττική πεπλατυσμένη λήκυθος με ερυθρό ανάγλυφο, 325-300 π.Χ.

Εικόνα 99. **VI.4** Νέα Υόρκη, Metropolitan Museum of Art 28.57.9.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/united_states/new_york/metropolitan_museum_of_art/8937X001.jpg

Άνδρας μεσήλικας γενειοφόρος (Τήλεφος), γυμνός και με επίδεσμο στον αριστερό μηρό, κάθεται επάνω σε ορθογώνιο βωμό. Με το αριστερό χέρι κρατά μικρό αγόρι (Ορέστη) και με το δεξί ξίφος. Το παιδί απλώνει τα χέρια σε αναζήτηση βοήθειας προς το μέρος γυναίκας με ποδήρες πτυχωτό ένδυμα, η οποία σπεύδει προς το μέρος του από δεξιά.

VI.5 *Cleveland, Museum of Art 1991.1.*

Λευκανικός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 51,4 εκ., κοντά στην τεχνοτροπία του Ζωγράφου του Policoro (της Ηράκλειας), περ. 400 π.Χ. Πρωτοδημοσιεύτηκε το 1983.

Εικόνα 100. VI.5 Cleveland, Museum of Art 1991.1., όψη Α

Πηγή: *P&P* 207, αρ. 76.

Στο αριστερό μέρος της σύνθεσης απεικονίζεται μετωπικά μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας (Τήλεφος) γυμνός και με επίδεσμο στον δεξί μηρό. Βρίσκεται σε στάση γονυκλισίας με το αριστερό πόδι επάνω σε στενό ορθογώνιο βωμό, ο οποίος πατά σε κρηπίδα και έχει ίχνη αίματος στις πλευρές. Ο άνδρας κρατά με το αριστερό χέρι μικρό γυμνό αγόρι (Ορέστη) και με το δεξί ξίφος. Το παιδί φέρει λοξά στον κορμό ταινία με αποτροπαϊκά περίαπτα και φορά κλειστά υποδήματα (χαμηλές μπότες). Απλώνει τα χέρια του σε αναζήτηση βοήθειας προς το μέρος μιας ανδρικής και μιας γυναικείας μορφής που πλησιάζουν από δεξιά. Η ανδρική μορφή καταλαμβάνει το

κέντρο της σύνθεσης. Είναι μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας και απεικονίζεται σε μια κίνηση ορμητική και αποφασιστική, τη στιγμή που ετοιμάζεται να επέμβει αποσπώντας το ξίφος από τον κολεό. Είναι γυμνός, εκτός από το ιμάτιο που είναι τυλιγμένο γύρω από το αριστερό του χέρι, και φορά ενδρομίδες με γλωσσίδα. Η γυναίκα πίσω του σπεύδει με απλωμένα χέρια σε μια κίνηση αντίστοιχη με εκείνη του μικρού Ορέστη. Φορά ποδήρες πτυχωτό ένδυμα και έχει πόλο στο κεφάλι.

Η άλλη όψη του αγγείου διακοσμείται με την περίφημη παράσταση της Μήδειας που διαφεύγει επάνω στο άρμα της με τους δράκοντες. Στην κάτω ζώνη, αριστερά ο Ιάσοντας και δεξιά ο παιδαγωγός και η τροφός, θρηνούν τους δύο γιούς της που κείτονται νεκροί επάνω σε βωμό.

Εικόνα 101. VI.5 Cleveland, Museum of Art 1991.1. όψη Β.

http://www.clevelandart.org/art/1991.1?f%5b0%5d=field_collection:826

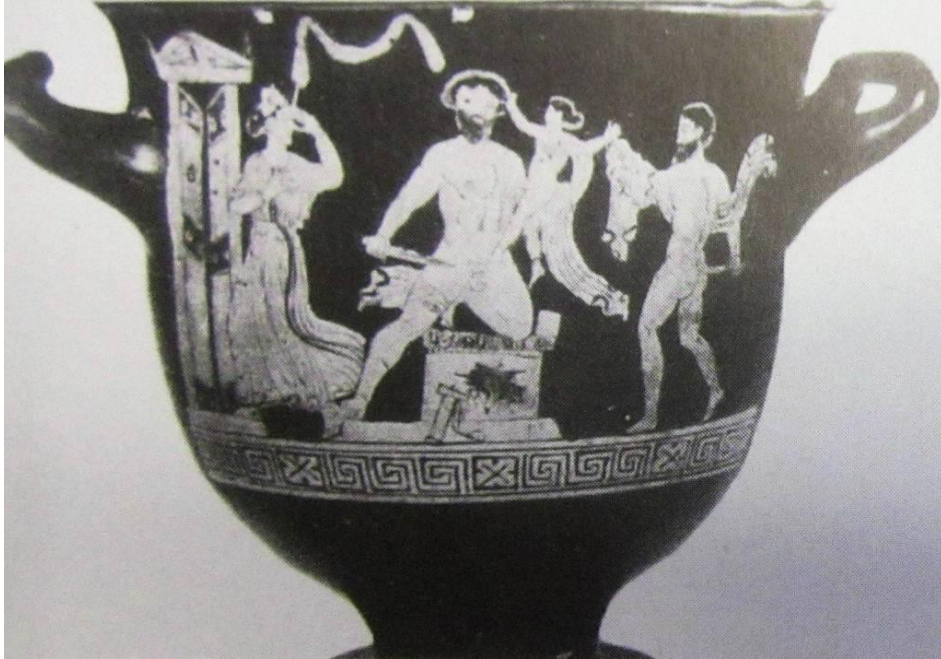

Εικόνα 102. VI.5 Cleveland, Museum of Art 1991.1. όψη Β, λεπτομέρεια.

http://www.clevelandart.org/art/1991.1?f%5b0%5d=field_collection:826

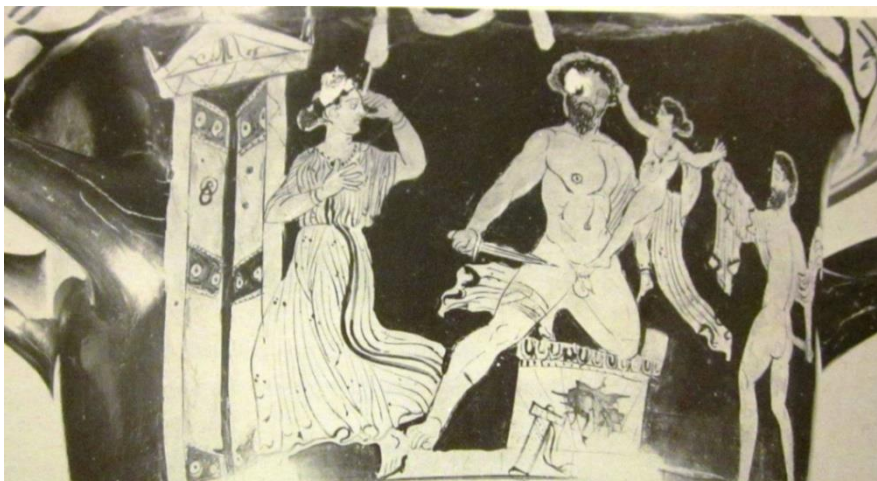
VI.6 Bari, Museo Archeologico Provinciale, 1253.

Λευκανικός κωδωνωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος της Ragusa, 370-360 π.Χ.

Εικόνα 103. **VI.6** Bari, Museo Archeologico Provinciale, 12531.

Πηγή: TODISCO (2003) L35I. πίν. XXXVI I.

Εικόνα 104. **VI.6** Bari, Museo Archeologico Provinciale 12531, λεπτομέρεια.

Στο κέντρο της παράστασης μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας με επίδεσμο στον δεξί μηρό (Τήλεφος) απεικονίζεται μετωπικά σε *στάση γονυκλισίας*, με το αριστερό γόνατο επάνω σε μικρό ορθογώνιο βωμό με ψηλούς κρατευτές που πατά σε κρηπίδα. Την καλυπτήρια πλάκα του βωμού περιτρέχει ζώνη διακοσμημένη με ιωνικό κυμάτιο. Στην πλευρική πλάκα υπάρχουν ίχνη αίματος και στη βάση κολεός ξίφους. Ο Τήλεφος κρατά ξίφος στο δεξί χέρι και είναι γυμνός, με ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από τον αριστερό βραχίονα που ανεμίζει πίσω από την πλάτη. Με το αριστερό χέρι έχει αρπάξει μικρό γυμνό αγόρι (Ορέστη), το οποίο εκτείνει τα χέρια σε αναζήτηση βοήθειας. Από δεξιά σπεύδει μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας με ξίφος στο δεξί χέρι. Έχει στραμμένη την πλάτη προς τον θεατή και είναι γυμνός (ένα ιμάτιο διπλωμένο και τυλιγμένο γύρω από το αριστερό χέρι περνά μπροστά από το στήθος του). Στο αριστερό μέρος της σύνθεσης, γυναίκα με ποδήρες ένδυμα και διάδημα στα μαλλιά τρέπεται σε φυγή χειρονομώντας, ενώ γυρνά το κεφάλι για να παρακολουθήσει τη σκηνή. Είναι έτοιμη να διαφύγει από το άνοιγμα μιας δίφυλλης μισάνοιχτης θύρας με αετωματική επίστεψη, η οποία απεικονίζεται στο αριστερό άκρο της παράστασης. Στο βάθος επάνω, ταινία.

VI.7 *Νάπολη, Museo Archaeologico Nazionale 81646 (H 2293).*

Καμπανικός κωδωνωτός κρατήρας ερυθρόμορφος, ύψ. 32 εκ., Ζωγράφος της Ιούς, 350-335 π.Χ.

Εικόνα 105. **VI.7** *Νάπολη, Museo Archaeologico Nazionale 81646 (H 2293).*

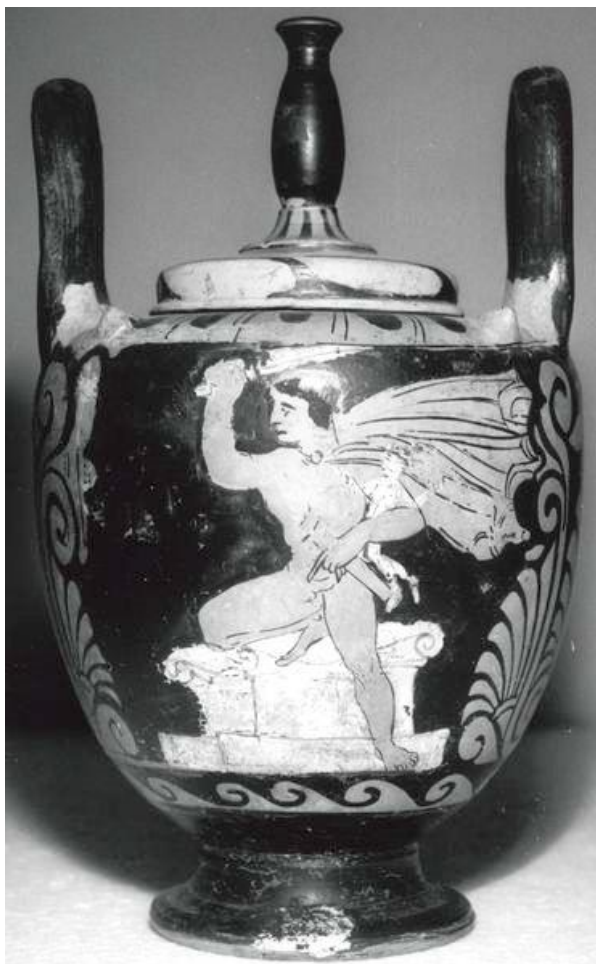
https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/italy/napoli/museo_archeologico_nazionale/9012_X001.jpg

Στο δεξί μέρος της σύνθεσης, μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας (Τήλεφος) με επίδεσμο στον δεξί μηρό, σε στάση γονυκλισίας με το αριστερό γόνατο λυγισμένο επάνω σε ορθογώνιο βωμό. Ο βωμός έχει κρατευτές, πατά σε κρηπίδα και η ορατή πλευρική πλάκα είναι διακοσμημένη με οριζόντιες ζώνες. Στη βάση του, εκατέρωθεν, απεικονίζονται δενδρύλλια. Ο *ικέτης* είναι γυμνός, εκτός από τη χλαμύδα που

πορπώνεται στο στήθος και ανεμίζει πίσω από την πλάτη, και φορά πύλο στο κεφάλι. Με το αριστερό χέρι κρατά μικρό αγόρι (Ορέστη) και με το δεξί ξίφος μπροστά από το σώμα του παιδιού. Το αγόρι είναι ντυμένο με ποδήρες ένδυμα. Κοιτάζει προς έναν μεσήλικα γενειοφόρο άνδρα με διάδημα στο κεφάλι, ο οποίος στέκεται στο αριστερό μέρος της σύνθεσης. Είναι γυμνός —αν εξαιρέσει κανείς τη χλαμύδα τη ριγμένη στην πλάτη— και κρατά μεγάλη κυκλική ασπίδα στο αριστερό χέρι ενώ στο δεξί έχει δόρυ στραμμένο προς το έδαφος.

VI.8 Graz, Landesmuseum (Universalmuseum)Joanneum 8641/2.

Καμπανικός γαμικός λέβης ερυθρόμορφος, ύψ. 19 εκ., Ζωγράφος της Ομάδας των Κεφαλών με πύλο, 350-325 π.Χ.

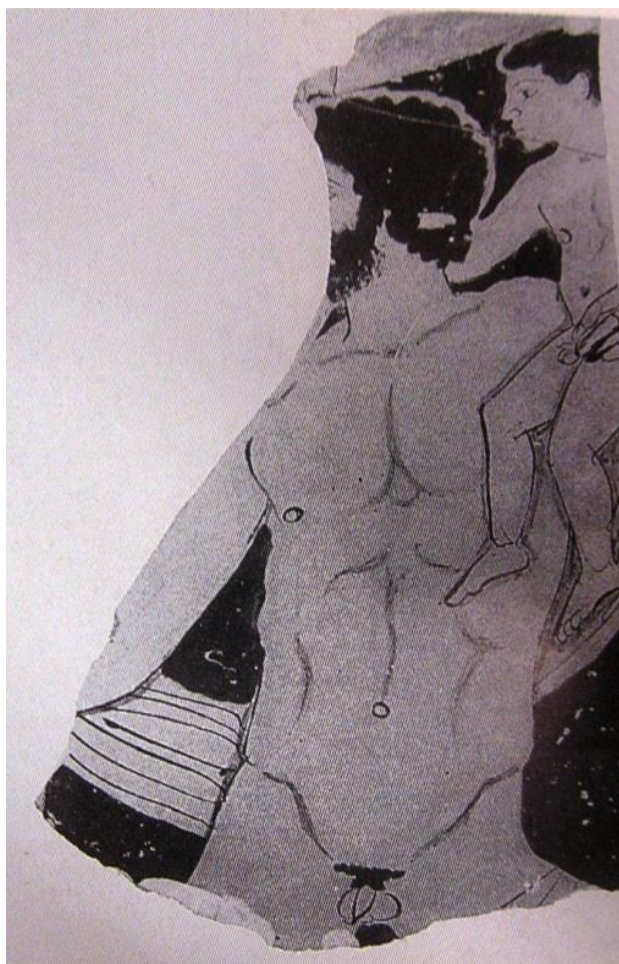
Εικόνα 106. **VI.8** Graz, Landesmuseum Joanneum 8641/2.

https://www.iconiclimc.ch/visitors/pictures/austria/graz/steiermaerkisches_landesmuseum_joanneum/abteilung_fuer_vor- und_fruehgeschichte/schloss_eggenberg/9014X001.jpg

Νέος αγένειος άνδρας απεικονίζεται σε στάση γονυκλισίας, με λυγισμένο το δεξί πόδι επάνω σε ορθογώνιο βωμό με έλικες που πατά σε κρηπίδα. Είναι γυμνός, εκτός από τη γλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και ανεμίζει πίσω από τους ώμους φανερώνοντας σφοδρή κίνηση. Με τον αριστερό του βραχίονα έχει αγκαλιάσει μικρό γυμνό αγόρι ενώ στο χέρι κρατά τον κολεό. Στο δεξί υψωμένο χέρι κρατά ξίφος, ωστόσο δεν φαίνεται να απειλεί το παιδί.

VI.9 Amsterdam, Allard Pierson 2496.

Όστρακο, θραύσμα απουλικού (;) κρατήρα ερυθρόμορφου, 350 π.Χ.

Εικόνα 107. **VI.9** Amsterdam, Allard Pierson 2496.

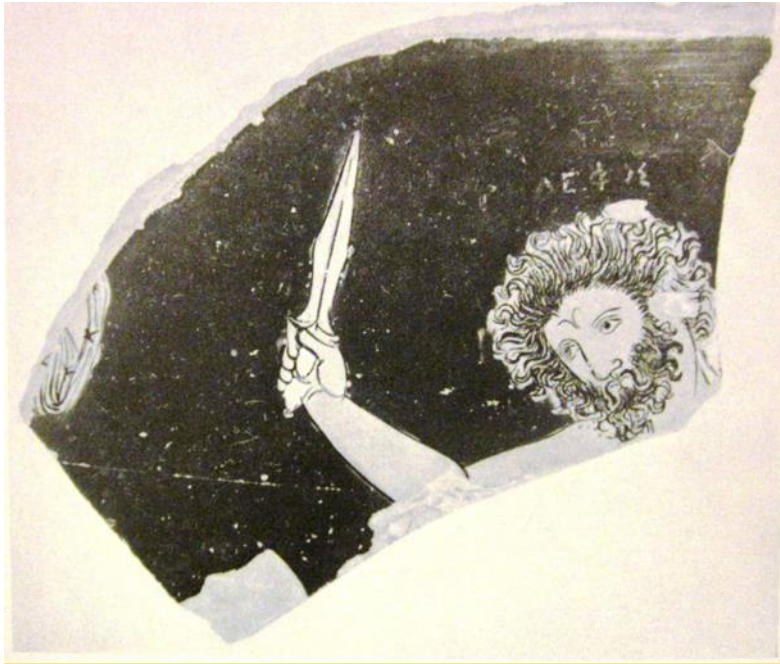
Πηγή: *LIMC* “Telephos” 60*.

Μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας (Τήλεφος) με επίδεσμο στον αριστερό μηρό κρατά αγκαλιά, στο ύψος του αριστερού ώμου, μικρό γυμνό αγόρι (Ορέστη). Είναι γυμνός, αλλά πίσω από τον κορμό του διακρίνεται διπλωμένο μάτιο. Και οι δύο μορφές στρέφουν το κεφάλι αριστερά, σαν να παρακολουθούν τα τεκταινόμενα στο αριστερό τμήμα της σύνθεσης.

VI.10 Tampa, Tampa Museum of Art 86.103.

Παλαιότερα στη Νέα Υόρκη, Ιδιωτική Συλλογή Marplewood, J. V. Noble.

Όστρακο, θραύσμα απουλικού κρατήρα ερυθρόμορφου, 350 π.Χ.

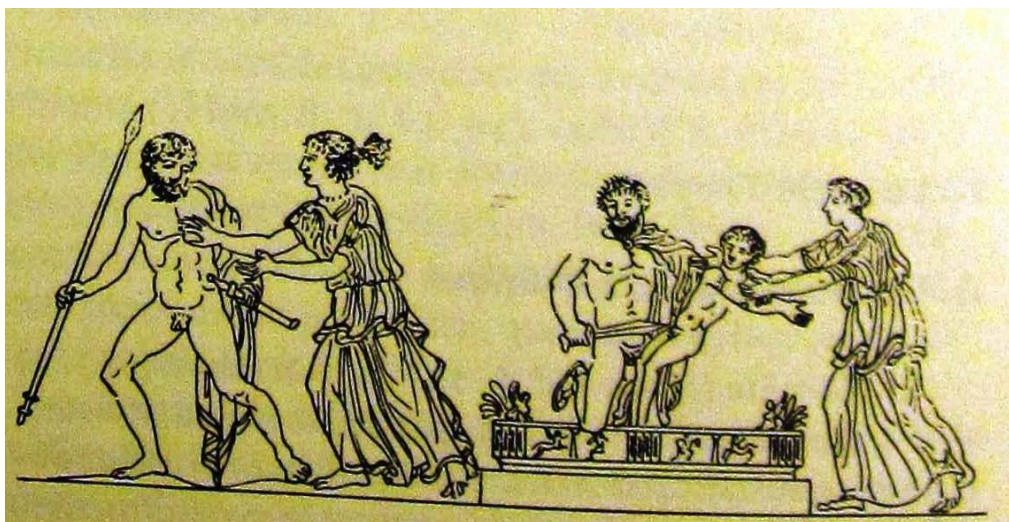
Εικόνα 108. **VI.10** Tampa, Tampa Museum of Art 86.103.

Πηγή: BOTHMER (1961) πίν. 94, αρ. 254.

Σώζεται το κεφάλι μεσήλικα γενειοφόρου άνδρα που κατονομάζεται από επιγραφή ως Τήλεφος (ΤΗΛΕΦΟΣ) και το υψωμένο δεξί χέρι στο οποίο κρατά ξίφος. Ίχνη του Ορέστη και γυναίκας αριστερά.

VI.11 Απωλεσθέν, παλαιότερα στη Νάπολη, Συλλογή Hamilton.

Θραύσματα απουλικού αγγείου, 350-325 π.Χ.

Εικόνα 109. **VI.11** Απωλεσθέν, παλαιότερα στη Νάπολη, Συλλογή Hamilton (σχέδιο).

Πηγή: SÉCHAN (1926) 510, εικ. 150.

Η αγγειογραφία είναι γνωστή από ένα σχέδιο του Tischbein του νεότερου (II, 6) που αναπαρήγαγε ο Séchan. Στο δεξί τμήμα της σύνθεσης χαμηλός ορθογώνιος βωμός που πατά σε κρηπίδα, έχει την πλευρική πλάκα διακοσμημένη με τρίγλυφα και μετόπες και φέρει ακρωτήρια στις γωνίες. Άνδρας μεσήλικας γενειοφόρος (Τήλεφος) βρίσκεται σε *στάση γονυκλισίας* με λυγισμένο το δεξί πόδι επάνω στον βωμό. Είναι γυμνός, με εξαίρεση ένα ιμάτιο ριγμένο στους ώμους. Με το αριστερό χέρι κρατά όρθιο επάνω στον βωμό μικρό γυμνό αγόρι (Ορέστη) και με το δεξί ξίφος, με το οποίο απειλεί το παιδί. Το αγόρι εκτείνει τα χέρια σε αναζήτηση βοήθειας προς μία γυναίκα με ποδήρες πτυχωτό ένδυμα και κοντά μαλλιά, η οποία σπεύδει από δεξιά κάνοντας μία αντίστοιχη κίνηση. Και τα τρία πρόσωπα παρακολουθούν τη σκηνή που διαδραματίζεται στο αριστερό τμήμα της σύνθεσης, όπου μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας ετοιμάζεται να επέμβει, ενώ γυναίκα με ποδήρες ένδυμα ρίχνεται μπροστά του προσπαθώντας να τον εμποδίσει. Ο άνδρας είναι γυμνός, με το ιμάτιο ριγμένο στον αριστερό ώμο, κρατά δόρυ στο δεξί χέρι και στο αριστερό ξίφος μέσα στον κολεό.

VI.12 *Νάπολη, Museo Archaeologico Nazionale 86064 (RC 141).*

Καμπανική υδρία ερυθρόμορφη, Ζωγράφος του Ιζίωνος, προέλευση Κύμη, 340-320 π.Χ.

Εικόνα 110. **VI.12** *Νάπολη, Museo Archaeologico Nazionale 86064 (RC 141).*

Πηγή: *CFST C 46*, πίν. CLIII.

Στο κέντρο της παράστασης άνδρας μεσήλικας γενειοφόρος με επίδεσμο στον αριστερό μηρό (Τήλεφος) απεικονίζεται σε *στάση γονυκλισίας* με λυγισμένο το δεξί πόδι επάνω σε χαμηλό ορθογώνιο βωμό, που πατά σε κρηπίδωμα δύο βαθμίδων. Είναι γυμνός, με εξαίρεση ιμάτιο τυλιγμένο γύρω από τους μηρούς έτσι ώστε να αφήνει ακάλυπτο το σημείο του μηρού που είναι δεμένο με επίδεσμο, στο τεντωμένο αριστερό πόδι. Κρατά με το αριστερό χέρι μικρό γυμνό αγόρι (Ορέστη) από το δεξί πόδι και με το κεφάλι προς τα κάτω. Στο δεξί χέρι έχει γυμνό σπαθί και από την κίνησή του είναι σαφές ότι απειλεί να σκοτώσει το παιδί. Στο δεξί μέρος της σύνθεσης άνδρας μεσήλικας γενειοφόρος, γυμνός και χωρίς κανένα σύμβολο εξουσίας, με στεφάνι στα μαλλιά και προτεταμένο δόρυ στο χέρι, επιχειρεί να επέμβει

με αποφασιστικό διασκελισμό, ενώ γυναίκα με ποδήρες πτυχωτό ένδυμα και εντυπωσιακό διάδημα στο κεφάλι του κλείνει τον δρόμο και, αγκαλιάζοντάς τον με τα χέρια της, προσπαθεί να ανακόψει την ορμή του. Στο αριστερό τμήμα της σύνθεσης μια γυναίκα με ποδήρη αχειρίδωτο χιτώνα έχει τα χέρια στο κεφάλι σε στάση θρήνου. Επάνω δεξιά, προτομή γυναίκας. Στο βάθος, στο κέντρο επάνω, ασπίδα.

VI.13 San Antonio, Museum of Art 86.134.167.

Παλαιότερα San Antonio, Συλλογή Denman Jr 275, παλαιότερα στην Αγορά Αρχαιοτήτων της Βασιλείας).

Ποσειδωνιακός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, ενεπίγραφος, ύψ. 56,5 εκ., Ζωγράφος Ασστέας, περ. 340 π.Χ. Υπογραφή του Ασστέα στη βάση του βωμού.

Εικόνα 111. **VI.13** San Antonio, Museum of Art 86 134 167.

Πηγή: *P&P* 208, αρ. 77.

Η παράσταση χωρίζεται οριζόντια σε δύο ζώνες, από τις οποίες η κάτω είναι και η πιο πλατιά. Η ταυτότητα των προσώπων που απεικονίζονται δηλώνεται με επιγραφές, οι οποίες όμως δεν είναι πολύ ευδιάκριτες λόγω της φθοράς του λευκού χρώματος. Στην κάτω ζώνη, στο κέντρο της σύνθεσης, ψηλός ορθογώνιος βωμός επάνω σε κρηπίδωμα τριών βαθμίδων, με κρατευτές και πρόσοψη διακοσμημένη με ζώνη τριγλύφων – μετοπών. Στη βάση διακρίνεται η επιγραφή ΑΣΣΤΕΑΣ ΕΓΡΑΦΕ. Πίσω από τον βωμό, ψηλός ραβδωτός κίονας με επίστεψη ιωνικού κιονόκρανου, πάνω στο οποίο ήταν ζωγραφισμένος τρίπους (το λευκό χρώμα του τρίποδα έχει σβηστεί). Επάνω στον βωμό απεικονίζεται μετωπικά σε στάση γονυκλισίας, με λυγισμένο το αριστερό πόδι, άνδρας μεσήλικας γενειοφόρος που προσδιορίζεται από επιγραφή ως Τήλεφος

(ΤΗΛΕΦΟΣ). Φορά ποικιλμένο χειριδωτό χιτωνίσκο με μασχαλιστήρες και ενδρομίδες. Έχει επίδεσμο στο τεντωμένο δεξί πόδι,¹³ φέρει πύλο στο κεφάλι και κρατά στο δεξί χέρι ξίφος, που όμως είναι δυσδιάκριτο λόγω της φθοράς του λευκού χρώματος. Ο Τήλεφος έχει τυλίξει το αριστερό του χέρι γύρω από το στήθος μικρού αγοριού που προσδιορίζεται από επιγραφή ως Ορέστης (ΟΡΕΣΤΗΣ) και το κρατά όρθιο μπροστά του. Το παιδί φορά στολισμένο ιμάτιο και εκτείνει τα χέρια σε αναζήτηση βοήθειας προς τη γυναικεία μορφή που βρίσκεται στο δεξί μέρος της παράστασης και η οποία ταυτίζεται από επιγραφή με την Κλυταιμίστρα (ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ). Η Κλυταιμίστρα φορά ποδήρη χειριδωτό χιτώνα, λοξό ιμάτιο, κλειστά υποδήματα και φέρει ψηλό πόλο στο κεφάλι. Απομακρύνεται τρομαγμένη ενώ στρέφεται προς τα πίσω για να κοιτάξει το παιδί και υψώνει το δεξί της χέρι σαν να θέλει να σταματήσει την εξέλιξη που θα μπορούσε να έχει η επέμβαση του άνδρα (ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ) ο οποίος πλησιάζει απειλητικά από αριστερά. Ο Αγαμέμνων (το πρόσωπό του είναι κατεστραμμένο) φορά κοντό ποικιλμένο χιτώνα με εφαρμοστά μανίκια και ενδρομίδες, έχει ιμάτιο ριγμένο στον αριστερό βραχίονα και υψώνει το αριστερό χέρι προς το μέρος του Τηλέφου.¹⁴ Στην επάνω ζώνη οι μορφές δεν απεικονίζονται ολόσωμες, αλλά κατά τα τρία τέταρτα του ύψους τους. Εκατέρωθεν του κίονα απεικονίζονται εραλδικά ο Απόλλων (.ΠΟΛΛΩΝ), αριστερά, και ο Ερμής (ΗΕΡΜΗΣ), δεξιά. Ο Απόλλων παριστάνεται καθιστός, με στολισμένο ιμάτιο που αφήνει γυμνό το άνω μέρος του σώματος, κρατά κλαδί δάφνης και παρακολουθεί τη σκηνή που διαδραματίζεται στην κάτω ζώνη. Ανάλογη είναι η στάση του Ερμή, ο οποίος φορά γλαμύδα, που πορπώνεται στο στήθος και πέφτει πίσω από τους ώμους, και κρατά κηρύκειο. Στο αριστερό άκρο της άνω ζώνης ηλικιωμένος άνδρας με λευκά μαλλιά (ΚΑΛΧΑΣ) φορά ποικιλμένο ένδυμα με εφαρμοστά μανίκια και κρατά ραβδί. Στο δεξί άκρο, λίγο χαμηλότερα από το επίπεδο των θεών, γυναικεία μορφή που προσδιορίζεται με την επιγραφή ΘΡΗΣΑ φέρει το χέρι στα μαλλιά σε μία στάση που φανερώνει ότι συμπάσχει. Φορά ποικιλμένο ένδυμα με εφαρμοστά μανίκια ανάλογο με αυτό του Κάλχαντα.

Στην άλλη όψη του αγγείου: διονυσιακή σκηνή.

13 Λανθασμένα η Keuls [KEULS (1990) 92] αναφέρει ότι δεν υπάρχει ορατός επίδεσμος.

14 Κατά την KEULS (όπ.π.) ο Αγαμέμνων χειρονομεί σαν να ζητά εξηγήσεις και ο Τήλεφος υψώνει προς αυτόν το δεξί χέρι σαν να απαντά. Όμως ο Τήλεφος κρατά ξίφος στο δεξί.

VI.14 Ιδιωτική Συλλογή.

Ποσειδωνιακός αμφορέας ερυθρόμορφος, Ζωγράφος της Νεάπολης 1778, περ. 320 π.Χ.

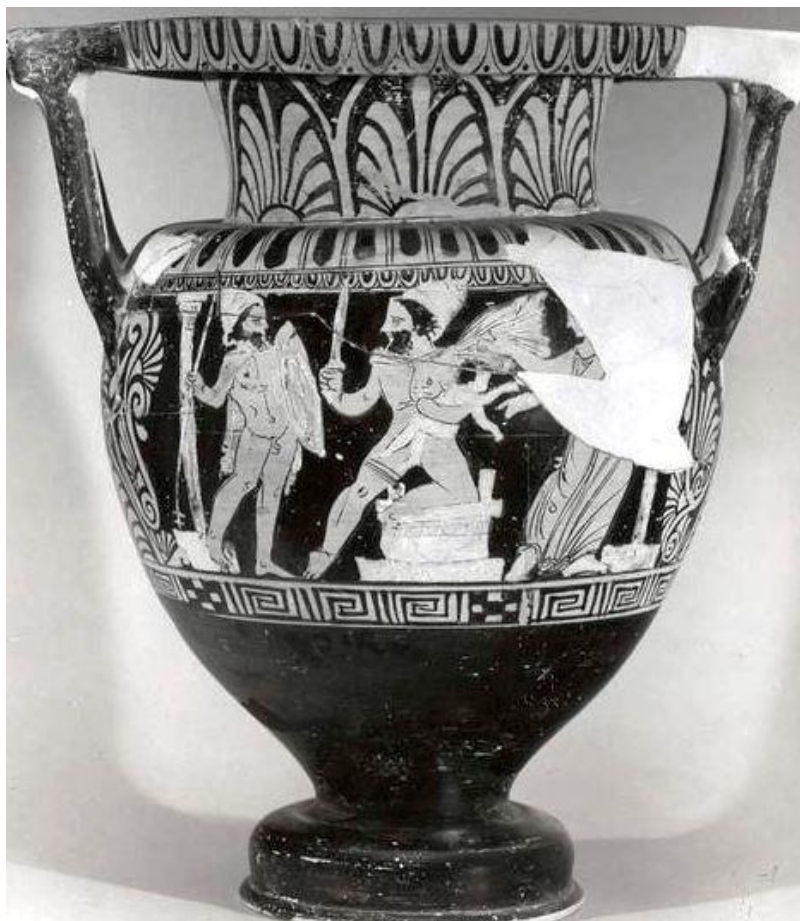
Εικόνα 112. VI.14 Ιδιωτική Συλλογή.

Πηγή: *LIMC Suppl.* 2009 “Telephos” add. 6*.

Στο κέντρο της σύνθεσης άνδρας μεσήλικας γενειοφόρος (Τήλεφος) γυμνός (το ένδυμα ριγμένο στην πλάτη) με πύλο πίσω από τον αυχένα και επίδεσμο στον αριστερό μηρό, απεικονίζεται γονατισμένος με λυγισμένα και τα δύο πόδια επάνω σε ορθογώνιο βωμό με υψηλούς κρατευτές, που πατά σε κρηπίδα. Υψώνει ξίφος στο δεξί χέρι (ο κολεός στο αριστερό) και κρατά αριστερά μικρό αγόρι γυμνό (Ορέστη), που τον κοιτάζει ενώ απλώνει τα χέρια σε αναζήτηση βοήθειας προς την αντίθετη κατεύθυνση, προς το μέρος ηλικιωμένης γυναίκας με ποδήρες ένδυμα, η οποία σπεύδει από δεξιά. Απέναντί της, στο αριστερό μέρος της σύνθεσης, στέκεται και παρακολουθεί τη σκηνή μεσήλικας γυμνός άνδρας με τελαμώννα, ξίφος στο αριστερό χέρι και δόρυ στο δεξί. Στο βάθος, επάνω αριστερά ηλιακός δίσκος και δεξιά βουκράνιο. Στην άλλη όψη του αγγείου: τρεις ιματιοφόροι νέοι.

VI.15 Βερολίνο, Charlottenburg 30042.

Φαλισκικός κιονωτός κρατήρας ψευθρόμορφος, προέλευση Falerii, 400-375 π.Χ.

Εικόνα 113. **VI.15** Βερολίνο, Charlottenburg 30042, όψη Α.

http://www.iconiclimc.ch/visitors/treeshow.php?source=139&image_id=10528&term=Agamemnon+17

Στο κέντρο της σύνθεσης άνδρας μεσήλικας γενειοφόρος με επίδεσμο στον δεξιό μηρό και πύλο στην κεφαλή (Τήλεφος) απεικονίζεται σε στάση γονυκλισίας με το αριστερό πόδι επάνω σε μικρό ορθογώνιο βωμό με ψηλούς κρατευτές που πατά σε κρηπίδα. Είναι γυμνός, εκτός από τη χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και ανεμίζει πίσω από τους ώμους. Έχει στο δεξί χέρι ξίφος και με το αριστερό κρατά μικρό γυμνό αγόρι (Ορέστη) που συστρέφει το σώμα και εκτείνει τα χέρια σε αναζήτηση βοήθειας προς τη γυναικεία μορφή (αποσπασματικά σωζόμενη) η οποία βρίσκεται στο δεξί

τιμήμα της παράστασης. Η γυναίκα, που φορά ποδήρες πτυχωτό ένδυμα, είναι έτοιμη να τραπεί σε φυγή ενώ παράλληλα στρέφεται προς τα πίσω και τείνει τα χέρια προς το παιδί. Ο Τήλεφος έχει στραφεί προς το μέρος μεσήλικα γενειοφόρου άνδρα που έρχεται από αριστερά οπλισμένος με δόρυ και ασπίδα. Ο άνδρας φορά χλαμύδα που πορπώνεται στο στήθος και πέφτει πίσω από τους ώμους αφήνοντας γυμνό τον κορμό, και έχει στο κεφάλι κράνος σε σχήμα πύλου. Η συγκρατημένη στάση του έρχεται σε αντίθεση με την έντονη κίνηση των κεντρικών προσώπων. Η παράσταση πλαισιώνεται από δύο κίονες.

Στην άλλη όψη του αγγείου: μπροστά από μία αρχιτεκτονική κατασκευή (ταφικό μνημείο;) νέος άνδρας συναντά νεαρή γυναίκα που μεταφέρει υδρία (χοηφόρο;) ενώ μια δεύτερη γυναικεία μορφή (θεότητα;) παρακολουθεί τη σκηνή.

Εικόνα 114. **VI.15** Βερολίνο, Charlottenburg 30042, όψη Β.

[https://www.iconiclimc.ch/visitors/treeshow.php?source=144&image_id=10527&term=Aga memnon+17](https://www.iconiclimc.ch/visitors/treeshow.php?source=144&image_id=10527&term=Aga+memnon+17)

VI.16 Βοστώνη, Museum of Fine Arts, 1970.487.

Φαλισκικός καλυκοειδής κρατήρας ερυθρόμορφος, «Ζωγράφος του Nazzano»,
περ. 370 π.Χ.

Εικόνα 115. **VI.16** Βοστώνη, Museum of Fine Arts, 1970.487.

http://www.iconiclimc.ch/visitors/treeshow.php?source=139&image_id=1759&term=Telephos+56

Η παράσταση είναι χωρισμένη σε δύο ζώνες: κάτω δρουν οι θνητοί, επάνω παρατάσσονται οι θεοί. Στο κέντρο της κάτω ζώνης, μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας (Τήλεφος), με πολυποίκιλο ένδυμα και ενδρομίδες με εξαρτήματα στο επάνω μέρος, κάθεται επάνω σε ορθογώνιο βωμό με έλικες, διακοσμημένο με ιωνική ταινία, που πατά σε κρηπίδα. Κρατά με το δεξί χέρι γυμνό αγόρι στεφανωμένο (Ορέστη) και με το αριστερό ξίφος. Το παιδί απλώνει τα χέρια προς την γενειοφόρα ανδρική μορφή με το ποδήρες πολυποίκιλο ένδυμα (με εφαρμοστά μανίκια) που σπεύδει από αριστερά. Ο άνδρας αγγίζει τον Τήλεφο με το αριστερό χέρι, ενώ ετοιμάζεται να τον πλήξει με

την άκρη του σκήπτρου που κρατά στο δεξί. Συγχρόνως όμως το κεφάλι του στρέφεται προς τα πίσω, προς έναν γενειοφόρο μεσήλικα άνδρα ο οποίος τον ακολουθεί και προσπαθεί να τον συγκρατήσει πιάνοντάς τον από το δεξί χέρι, ενώ με το άλλο δείχνει προς τον Τήλεφο. Ο άνδρας αυτός φορά καταστόλιστο κοντό ένδυμα και ενδρομίδες ανάλογες με εκείνες του Τηλέφου Δεξιά, νέα γυναίκα με κοντά μαλλιά και ποδήρες ποικιλμένο ένδυμα, τρέπεται σε φυγή αφήνοντας να πέσει το καλάθι προσφορών. Δίπλα της, στο δεξί άκρο της παράστασης, γυναίκα με ανάλογο ένδυμα και καλυμμένο το κεφάλι στέκεται και παρακολουθεί τη σκηνή κρατώντας φιάλη.

Στη ζώνη των θεών, στο κέντρο, Απόλλων και Άρτεμις. Ο Απόλλων, σε στάση χαλαρή, κάθεται επάνω στο ιμάτιο. Το στήθος του είναι στολισμένο με ταινίες λευκού μαλλιού σε κόμπους και ανάλογη ταινία στολίζει το δένδρο της δάφνης δίπλα του. Κοιτάζει προς τα δεξιά, όπου στέκεται η αδελφή του με τόξο στο χέρι, κοντό καταστόλιστο χιτώνα και ενδρομίδες. Η Άρτεμις μοιάζει να του διηγείται κάτι, ενώ με τον δείκτη δείχνει τον πατέρα Δία που εικονίζεται καθισμένος πίσω της. Παρομοίως και ο Ζευς δείχνει με τον δείκτη προς τα δεξιά, ενώ στρέφει το κεφάλι για να κοιτάξει τον Απόλλωνα πάνω από τον ώμο της Αρτέμιδας. Μπροστά από τον Δία στέκεται ο Ερμής κρατώντας κηρύκειο και δείχνοντας με το δάχτυλο προς την κατεύθυνση του βωμού. Από αριστερά πλησιάζει η Ίρις με Έχει ανοιγμένα φτερά, φορά κοντό ποικιλμένο χιτώνα και ενδρομίδες, κρατά κηρύκειο και δείχνει επίσης με τον δείκτη όσα συμβαίνουν κάτω, στον κόσμο των ανθρώπων. Στο αριστερό άκρο η Αθηνά, με κράνος και δόρυ, καταλαμβάνει και ένα μέρος από τη ζώνη των θνητών. Αριστερά, στον χώρο πάνω από τη λαβή, Έρως.

Στην άλλη όψη του αγγείου: Διόνυσος και Αριάδνη με συνοδεία Σατύρων.

VI.17 Civita Castellana, Museo Archeologico dell'Agro Falisco 6208.

Παλαιότερα στη Ρώμη, Villa Giulia.

Φαλισκικός στάμνος ερυθρόμορφος, προέλευση Corchiano, 375-350 π.Χ.

Εικόνα 116. **VI.17** Civita Castellana, όψη Α.

[https://www.iconiclimc.ch/visitors/treeshow.php?source=139&image_id=10522&term=Aga memnon+19](https://www.iconiclimc.ch/visitors/treeshow.php?source=139&image_id=10522&term=Aga+memnon+19)

Μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας με πίο, κοντό χιτώνα και χλαμύδα (Τήλεφος) στέκεται όρθιος πίσω από βωμό κρατώντας μικρό αγόρι (Ορέστη) στο αριστερό χέρι και ξίφος στο δεξί. Από δεξιά τρέχει μεσήλικας γενειοφόρος άνδρας, με την πλάτη στραμμένη στον θεατή. Είναι γυμνός και κρατά το ξίφος υψωμένο πάνω από το κεφάλι σαν να θέλει να πλήξει τον Τήλεφο. Μπροστά του γονατισμένη γυναίκα με μακρύ ένδυμα κοιτάζει προς το μέρος του Ορέστη. Αριστερά του βωμού ο Απόλλων, όρθιος με ιμάτιο που αφήνει ακάλυπτο το επάνω μέρος του σώματος και κλαδί

δάφνης στον ώμο, απλώνει τα χέρια προς τον Τήλεφο. Η αγγειογραφία εμφανίζει μεγάλη φθορά.

Στην άλλη όψη του αγγείου: γυμνός νέος.

Εικόνα 117. **VI.17** Ρώμη, Villa Giulia 6208, τώρα στην Civita Castellana, όψη Β.

[https://www.iconiclimc.ch/visitors/treeshow.php?source=139&image_id=10522&term=Aga memnon+19](https://www.iconiclimc.ch/visitors/treeshow.php?source=139&image_id=10522&term=Aga+memnon+19)